

Nieuwsbrief

Rechtspraak Europa

Vijfde jaargang, 2016,
nr. 3 (maart)

In één klik verbonden met Europa

Maandelijks overzicht van de rechtspraak van het Europese Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM) en het Hof van Justitie van de Europese Unie (HvJEU). Kernredactie: Marc de Werd en Joanne Bik. Vaste medewerkers: Roel Andrea, Robin Cozijnsen, Floris Dudok van Heel, Louisa Klop, Michiel Olthof, Menco Rasterhoff, Nienke de Visser en Mirjam Winkels.

Rechtspraak Europa wordt gemaakt door het Gerechtshof Amsterdam en het Landelijk Bureau Vakinhoud rechtspraak (LBVr), en wordt gepubliceerd op het weblog [European Courts](#), op de [website van de rechtspraak](#), en op [Intro Europees recht](#) (alleen intern).

Rechtspraak Europa rechtstreeks ontvangen? Stuur een mail naar joanne.bik@rechtspraak.nl of r.andrea@rechtspraak.nl om te worden toegevoegd aan de verzendlijst.

Copyright ©2016 Marc de Werd/Gerechtshof Amsterdam;
©2016 Joanne Bik/LBVr

Volg Rechtspraak Europa op Twitter: [@europeancourts](#) en [@joannebik1](#)

Index

Verantwoording

De redactie kiest ervoor om de rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM) en van het Hof van Justitie en het Gerecht van de Europese Unie (HvJEU) per rubriek gezamenlijk aan te bieden. De toenemende vervlechting van het EU recht en het EVRM sinds het Verdrag van Lissabon (2009) is met name zichtbaar op het terrein van de grondrechtenbescherming en de fundamentele beginselen. Deze ontwikkeling naar een Europees ius commune maakt dat beide kenbronnen in eenzelfde juridische casus gelijktijdig relevant kunnen zijn. De redactie wil hiermee recht doen aan die Europeesrechtelijke realiteit.

Leeswijzer

- Om sneller te scrollen: klik op tweede icoon van boven "bladwijzers", de index blijft dan in de linkerkolom staan.
- De nieuwsbrief is ingedeeld in alfabetisch gerangschikte onderwerpen.
- Prejudiciële verwijzingen bevatten een link naar de verwijzingsuitspraak op de website van het ECER. Voor de samenvattingen wordt gebruik gemaakt van de samenvattingen van ECER. Als de verwijzing nog niet beschikbaar is verwijst de link, voorzien van een * naar de algemene pagina van ECER.
- In de index is tussen haakjes aangegeven voor welke rechtsgebieden de informatie relevant is: Bestuursrecht (B), Civiel recht (C), Familierecht (Fa), Fiscaal recht (Fi), Strafrecht (S), Vreemdelingenrecht (V)

Archief

Het archief van Rechtspraak Europa (2011-heden) vindt u [hier](#)

Disclaimer

Hoewel de makers van Rechtspraak Europa zo zorgvuldig mogelijk de te publiceren uitspraken van de afgelopen maand selecteren en samenvatten kan het toch gebeuren dat daarbij fouten worden gemaakt.

Inhoud

Index	1
Column	1
Deel 1 – Rechtspraak.....	4
Aanbesteding en overheidsopdrachten (B)	4
Asiel en migratie (S – V)	4
Arbeid en sociale zekerheid (B – C).....	7
Belastingen en douane (Fi - S)	12
Bestuursrecht – algemeen	29
Bevriezing tegoeden	29
Burgerschap Unie	30
Consumentenrecht (C)	30
Detentie (omstandigheden), recht op leven, politieonderzoek (S)	33
Diensten (B)	36
Digitale interne markt	38
Dwangarbeid	38
Erfrecht (C)	39
Europees Strafrecht Informatiesysteem (ECRIS).....	39
Europese subsidie.....	39
Famileleven (Fa - S).....	39
Financiële markten (B – C)	42
Gezondheid, geneesmiddelen en etikettering (B – C - S).....	44
Godsdienstvrijheid	45
Grondrechten (Handvest) en EVRM – algemeen	45
Handel en antidumping (C)	46
IE – Intellectuele eigendom (C)	47
Insolventie (C)	51
Justitiële samenwerking in burgerlijke zaken (C - Fa).....	51
Kansspelen (B - S).....	53
Landbouw en visserij (B - S)	56
Luchtvaart (B - C)	56
Mededinging (C).....	58
Milieu en natuur (B).....	59
Onderwijs.....	61

Openbaarheid van bestuur	62
Overlevering en uitlevering (S).....	62
Persoonsgegevens en privacybescherming (B - C - S).....	63
Prejudiciële procedure (S).....	65
Procesrecht en recht op eerlijk proces (B - S)	66
Schengen	69
Staatsaansprakelijkheid (B)	70
Staatssteun (B).....	71
Terrorisme (B - S)	73
Verkiezingen en kiesrecht	73
Verzekeringen (C)	73
Vrijheid van meningsuiting (C)	74
Vrijheid van vereniging (B - S).....	76
Woonvergunning en vrijheid van verplaatsing, artikel 2, Protocol 4 EVRM (B).....	76
DEEL 2 – OVERIGE INFORMATIE.....	78
Algemeen.....	78
Cursus en opleiding	78
Informatievoorziening (alleen voor de rechtspraak)	82
Nieuwsbrieven	82
NL prejudiciële verwijzingen.....	82
NL zaken bij EU-Hof en EHRM.....	82
Vacatures.....	83

Column

Beyond CILFIT (wisselcolumn)

Uit onderzoek blijkt dat rechters in de 28 lidstaten van de Europese Unie onzeker zijn over hun kennis van het Europese recht (EU recht én EVRM). Er is een taalbarrière (de uitspraken van het EHRM zijn voornamelijk in het Engels beschikbaar), en met name het EU-recht wordt als abstract, grillig en onoverzichtelijk ervaren. Wie geen *repeat player* is in het EU recht maakt – als het even kan – liever een ommetje. Weinig rechters (hoewel steeds meer) stellen in hun leven een prejudiciële vraag aan 'Luxemburg'. Zij maken onvoldoende Europeesrechtelijke vliegrepen. En door rechters die wél vragen stellen wordt soms geklaagd over de beperkte bruikbaarheid of houdbaarheid van de uitspraken van het HvJEU.

Het is – terzijde - interessant om te onderzoeken of in alle lidstaten de problemen met het Europese recht van eenzelfde orde zijn. Dat ligt immers niet voor de hand. Nederland scoort relatief goed in de internationale *rankings*. Wij spreken 'onze talen', het universitair onderwijs besteedt serieuze aandacht aan het Europese recht, evenals de (permanente) beroepsopleidingen, en de toegang tot de relevante kenbronnen is zonder meer goed.

Maar ook de zelfperceptie van Nederlandse rechters over de eigen Europese kennis is niet positief. Misschien komt dat doordat wij – bij gebreke aan een constitutioneel toetsingsrecht – sterk op het internationale recht zijn aangewezen (EVRM, IVBPR, EU Handvest). Wij kijken – anders dan rechters in landen met een constitutionele traditie - al snel (en graag!) buiten onze nationale rechtsorde. Het EHRM – en steeds vaker ook het HvJEU - zijn toch een beetje ons constitutionele hof geworden. Artikel 6 EVRM heeft onze rechterlijke organisatie ingrijpend veranderd (Kroonberoep, Raad van State) en tot wijzigingen in de strafprocedure geleid (getuigen, rechtsbijstand door advocaten). Artikel 8 heeft het familierecht in ons land sterk beïnvloed en artikel 10 is de maatstaf voor het debat over publieke uitlatingen en perspublicaties.

Onze relatie met de Europese hoven is daardoor een andere dan die van pakweg een Duitse, Spaanse of Italiaanse rechter. Nederlandse rechters moeten via de achterdeur van het internationale recht een weeffout in hun eigen Grondwet compenseren. Het gewicht van die extra verantwoordelijkheid maakt wellicht ook extra onzeker.

Het is niet nodig om op deze plaats uit te leggen dat de impact van het EVRM en het EU recht op ons nationale recht groot is. Deze nieuwsbrief is daar het maandelijkse bewijs van. 'Europa' bemoeit zich met vrijwel alles tegenwoordig: van adopties en dierenvoer tot de etikettering van geneesmiddelen.

De vraag is allang niet meer óf Europees recht in een willekeurige casus van belang kan zijn (dat is het al snel). Het probleem is vooral hoe we de ontwikkelingen kunnen bijbenen. Het verbaast dat in de huidige discussie over het Meerjarenplan van de rechtspraak (zie de enquête Tegenlicht, en eerder het Manifest van Leeuwarden) de impact van het Europese recht op het rechtsbedrijf niet expliciet benoemd wordt. Ontegenzeggelijk verzwaren Europese rechtsontwikkelingen de werkzaamheden op de

werkvloer substantieel. Digitalisering van de rechtspraak gaat dat probleem niet oplossen.

Maar alleen *bijbenen* van het Europese recht is voor de praktijkjurist niet genoeg. Hij of zij zal de laatste ontwikkeling in de Europese jurisprudentie (die vaak nieuwe vragen oproept) ook zinvol moeten kunnen inpassen in een juridische casus. Voor een advocaat is het makkelijker een Europeesrechtelijk schot voor de boeg te doen dan voor een rechter; hoewel ook een serieuze advocaat geen al te wilde stellingen zal kunnen betrekken.

En voor een (straf-)rechter geldt dat hij binnen twee weken een antwoord moet formuleren op een Europeesrechtelijk verweer, hoe ingewikkeld ook. Het aanhouden van zaken voor nader juridisch onderzoek, het stellen van prejudiciële vragen (waardoor ook soortgelijke zaken al snel 16 maanden 'op de plank gaan') ligt gevoelig. De productienormen knellen, de redelijke termijn dringt, en 'doorschuiven' van de hete aardappel naar een hogere rechter is verleidelijk. Zelfs hoogste rechters kennen het probleem. In zijn uitspraak van 22 december 2015 (Salduz, ECLI:NL:HR:2015:3608) over rechtsbijstand door advocaten aan aangehouden verdachten, overweegt de Hoge Raad onder 6.3:

"Indien nu of in een volgende zaak waarin het thema wel relevant zou zijn voor de oplossing van het geschil, door de Hoge Raad prejudiciële vragen zouden worden gesteld over een kwestie als de onderhavige, zou een doeltreffende en voortvarende strafrechtspleging buitengewoon ernstig belemmerd worden doordat dan de afdoening van de strafzaken waarin een vergelijkbare vraag aan de orde is, langdurig en onaanvaardbaar dreigt te vertragen."

Die overweging gaat ver *beyond* CILFIT. De dynamiek van de toepassing van het Europese recht – evident voor elke praktijkjurist – blijft doorgaans echter onzichtbaar voor de (academische) buitenwereld. In de *Realpolitik* van het rechtsbedrijf worden op het vlak van het Europese recht soms keuzes gemaakt en beslissingen genomen die niet altijd begrepen worden vanuit een technisch-juridisch perspectief (maar die niettemin maatschappelijk legitiem kunnen zijn).

Voor dit verschil tussen *European Law in the books* and *European Law in action* is tot op heden weinig aandacht. In deze wisselcolumn over de praktijk van het Europese recht zullen rechters, advocaten, officieren van justitie en anderen daarom schrijven over de kloof tussen theorie en praktijk van het Europese recht en over de mechanismen die de toepassing van het Europese recht in de rechtspraak beïnvloeden.

Dit alles om een debat op gang te brengen: wat gaat goed, wat en waar kan het beter en hoe kunnen we dat bereiken? Begrip krijgen voor elkaar is daarbij mooi meegenomen. Maar belangrijker is dat we de toepassing van het recht – in het bijzonder de *Rule of Law* – op een hoger plan krijgen.

Marc de Werd

Raadsheer in het gerechtshof Amsterdam en hoogleraar Europese rechtspleging aan de FdR van de Universiteit Maastricht

De volgende maand wordt de wisselcolumn geschreven door Wil Eikelboom, advocaat vreemdelingenrecht bij Prakken d'Oliveira Human Rights Lawyers in Amsterdam.

Deel 1 – Rechtspraak

Aanbesteding en overheidsopdrachten (B)

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Italië – 15 februari 2016 – Zaak C-701/15 – Malpensa Logistica Europa – verwijzing

RICHTLIJN 96/67/EG. RICHTLIJN 2004/17/EG. Verzoekster heeft een concessie voor goederenafhandeling op luchthavens, onder andere voor de Milanese luchthaven Malpensa. Aan verzoeksters concurrente Beta-Trans is een magazijn voor goederenafhandeling op Malpensa toegewezen zonder dat een openbare inschrijving heeft plaatsgevonden, hetgeen volgens de Italiaanse regeling wel vereist was. Ook verzoekster zou graag over extra ruimte op Malpensa beschikken. Verweerster en Beta hebben aangevoerd dat verzoekster reeds over voldoende magazijnruimte beschikt. Toewijzing zonder aanbesteding betreft een beschikbaarstelling voor beperkte duur (ca twaalf maanden) op een zeer beperkte ruimte om Beta (een nieuwe onderneming) in staat te stellen haar activiteiten op te starten. Volgens de Italiaanse regelgeving (omzetting Richtlijn 96/67) is de luchthavenbeheerder niet verplicht hiervoor openbare aanbestedingen uit te schrijven, zolang de bekende beginselen (transparantie, objectiviteit, non-discriminatie) in acht genomen zijn. De verwijzende rechter legt de volgende vraag voor: Staat artikel 7 van richtlijn 2004/17/EG in de weg aan een nationale regeling op grond waarvan geen openbare selectie voor iedere vorm van toewijzing – ook voor beperkte tijd – van ruimte voor dat doel hoeft plaats te vinden?

REGELGEVING NL – Wijziging aanbestedingswet

Wijziging Aanbestedingswet is gemiste kans ([sconline](#))

Het wetsvoorstel draait vooral om de implementatie van Europese richtlijnen. Wat daarin staat, neemt Nederland volgens Telgen bureaucratisch en weinig doordacht over. Zo wordt nauwelijks gebruikgemaakt van de zogenaamde lidstaatopties. 'Op zo'n vijftien punten kan Nederland een eigen invulling geven aan de Europese regels. Dat gebeurt nauwelijks.'

Asiel en migratie (S – V)

EHRM – VERWIJZING NAAR GROTE KAMER – 2 februari 2016 – uitspraak van 1 september 2015 – Khlaifa t. Italië – [persbericht](#) – [arrest](#) (niveau 2) – [persbericht verwijzing](#)

Detentie van Tunesische migranten op Lampedusa levert schending op van het EVRM

ARTIKELEN 3, 4 en 13 EVRM. ARTIKELEN 3 en 4, VIERDE PROTOCOL EVRM. Verzoekers zijn niet geïnformeerd over de reden van hun detentie en hebben geen mogelijkheid gehad om daartegen een rechtsmiddel in te stellen. De omstandigheden tijdens de detentie leveren een schending op van artikel 3 EVRM.

HvJEU – CONCLUSIE A-G SZPUNAR – 2 februari 2016 – Zaak C-47/15 –
Affum – Grote Kamer – [persbericht](#) – [conclusie](#)

Franse wetgeving inzake strafbaar stellen van illegale grensoverschrijding mogelijk in strijd met EU-recht

RICHTLIJN 2008/115/EG. Affum, Guinees staatsburger is wegens illegale binnenkomst op het Franse grondgebied in voorlopige hechtenis geplaatst. Volgens AG Szpunar mag een vreemdeling die niet is onderschept bij het illegaal overschrijden van een buitengrens van de Schengenruimte, niet in de gevangenis worden gezet om de enkele reden dat hij illegaal het grondgebied van een lidstaat is binnengekomen. Die situatie doet zich met name voor wanneer de vreemdeling wordt onderschept bij het verlaten van de Schengenruimte, hij enkel op doorreis is en ten aanzien van hem een procedure loopt met het oog op zijn overname door de lidstaat vanwaar hij komt. De illegale binnenkomst zelf in een land mag namelijk niet met een gevangenisstraf worden bestraft. In Frankrijk is de illegale binnenkomst als dusdanig strafbaar. De Franse wet is op dat punt volgens de AG strijdig met het EU-recht.

HvJEU – CONCLUSIE A-G SZPUNAR – 4 februari 2016 – Zaak C-165/14
Rendon Marin en Zaak C-304/14 Secretary of State for the Home Department
– [persbericht](#) – [conclusie](#)

Een derdelander die de zorg heeft voor een minderjarige EU-burger kan slechts in zeer uitzonderlijke gevallen een verblijfsvergunning worden ontzegd of worden uitgezet vanwege het feit dat hij/zij een strafblad heeft

ARTIKELEN 20 en 21 VWEU. RICHTLIJN 2004/38/EG. Het betreft een tweetal zaken waarin derdelanders die door de lidstaat waarin zij verblijven en waarvan hun kinderen van jonge leeftijd, burgers van de Unie, die te hunnen laste zijn, de nationaliteit bezitten, in kennis zijn gesteld van een besluit tot weigering van een verblijfsvergunning dan wel van een uitzettingsbesluit. Door deze besluiten dreigt de kinderen het effectieve genot te worden ontzegd van de belangrijkste rechten die zij aan hun hoedanigheid van burger van de Unie ontleen. Dit risico vloeit voort uit nationale maatregelen die ten aanzien van deze ouders, die derdelanders zijn, wegens hun strafblad zijn genomen. De AG concludeert dat artikel 21 VWEU en de richtlijn zich tegen een dergelijke wettelijke regeling verzetten. Artikel 20 VWEU staat aan diezelfde wettelijke regeling in de weg. De AG concludeert in C-304/14 tevens dat in uitzonderlijke gevallen een lidstaat een dergelijke maatregel kan nemen, mits deze maatregel: 1) in overeenstemming is met het evenredigheidsbeginsel en is gegrond op het persoonlijke gedrag van deze derdelander, dat een werkelijke, actuele en voldoende ernstige bedreiging voor een fundamenteel belang van de samenleving moet vormen, en 2) is gebaseerd op dwingende redenen van openbare veiligheid.

- Uitzetting derdelander die zorgt voor een minderjarige EU-burger in uitzonderlijke gevallen mogelijk ([ECER](#))
- Keeping EU Citizenship alive – A comment on AG Szpunar's Opinion in Rendon and CS ([despite our differences](#))

HvJEU – ARREST – 15 februari 2016 – Zaak C-601/15 PPU – J.N. – Grote Kamer – Nederland – [Raad van State](#) – [standpuntbepaling AG Sharpston van 26 januari 2016](#) – [persbericht](#) – [arrest](#)

Het Unierecht staat toe dat een asielzoeker in bewaring wordt gesteld wanneer de nationale veiligheid of de openbare orde dit vereist. De indiening van een nieuw asielverzoek door een persoon waartegen een terugkeerbesluit is uitgevaardigd, kan er niet toe leiden dat dit besluit vervalt.

RICHTLIJN 2008/115/EG. RICHTLIJN 2013/32/EU. RICHTLIJN 2013/33/EU. HANDVEST GRONDRECHTEN EU. Volgens een bepaling uit de nieuwe Europese Opvangrichtlijn is het mogelijk een vreemdeling in bewaring te stellen, terwijl een uitzetting nog niet aan de orde is. De Raad van State vraagt zich af of deze bepaling in overeenstemming is met een artikel uit het Handvest Grondrechten EU. Dat artikel bepaalt dat een ieder recht heeft op vrijheid en veiligheid van zijn persoon. Voor de uitleg van dat artikel wordt aangesloten bij het EVRM. Het EHRM heeft eerder geoordeeld dat het in bewaring stellen van een vreemdeling in strijd is met het EVRM als dat niet tot doel heeft de vreemdeling uit te zetten. De vreemdeling wordt echter voorlopig niet uitgezet, omdat hij in november 2015 nog wachtte op een besluit op zijn vierde asielverzoek. Het HvJEU oordeelt dat het Unierecht de bewaring van een vreemdeling toestaat wanneer de nationale veiligheid of de openbare orde dit vereist. Het indienen van een nieuw asielverzoek door een vreemdeling "waartegen een terugkeerbesluit is uitgevaardigd" betekent niet dat dit besluit vervalt en dat de vreemdeling niet meer in bewaring mag worden gehouden, aldus het Hof.

- Freedom, Asylum Seekers, and Two Lots of European Human Rights – Michael Rhimes ([UK human rights blog](#))
- Asielzoeker mag in bewaring als openbare orde dit vereist ([recht.nl](#))
- Asielzoeker mag in bewaring worden gesteld wanneer de nationale veiligheid of openbare orde dit vereist ([ECER](#))
- Rétenion d'un demandeur d'asile et droits fondamentaux – L' arrêt J.N. de la CJUE (C-601/15 PPU) ([European law blog](#))
- Es ist wieder da: Der EuGH bestätigt das Grundrecht auf Sicherheit ([Verfassungsblog](#))
- Uitspraak Hof van Justitie over uitleg van Europese Opvangrichtlijn ([RvS](#))
- Uitleg van ECER over verschil conclusie AG en standpuntbepaling AG ([ECER](#))
- Rechtbank Overijssel, 15 februari 2016, [ECLI:NL:RBOVE:2016:477](#) (e-archief)
- Rechtbank Den Haag, 15 februari 2016, [ECLI:NL:RBDHA:2016:1434](#) (e-archief)
- Rechtbank Den Haag, 15 februari 2016, [ECLI:NL:RBDHA:2016:1460](#) (e-archief)
- Rechtbank Den Haag, 2 februari 2016, [ECLI:NL:RBDHA:2016:1090](#)

RECHTSPRAAK NL – VERVOLG OP ARREST HvJEU

- **HvJEU 11 juni 2015, [Zaak C-554/13 Z.Zh](#)**
EINDUITSPRAAK na aanhouding, Rechtbank Oost-Brabant, 12 februari 2016, ECLI:NL:RBOBR:2016:541 – uitspraak (e-archief)
- **HvJEU Zaken, 2 december 2014, [Zaken C-148/13 tot en met C-150/13, A, B en C](#)**
EINDUITSPRAAK na aanhouding
Rechtbank Overijssel, 12 februari 2016, ECLI:NL:RBOVE:2016:465 – uitspraak (e-archief)
Rechtbank Den Haag, 19 februari 2016, ECLI:NL:RBDHA:2016:1880 – uitspraak
Rechtbank Den Haag, 5 februari 2016, ECLI:NL:RBDHA:2016:1682 – uitspraak
- **HvJEU 26 mei 2011, [zaak C-485/07, Akdas e.a.](#)**
HvJEU 14 januari 2015, [zaak C-171/13, Demirci e.a.](#)
EINDUITSPRAAK na aanhouding, CRvB, 19 februari 2016, ECLI:NL:CRVB:2016:481 – uitspraak

RECHTSPRAAK NATIONAAL

Duitsland: Lessons from the Response of German Courts to Hungary's Asylum Procedures ([reflaw](#))

VK: The Jungle and the Right to Family Unification ([Leiden law blog](#))

LITERATUUR

Ulli d'Oliveira, [Automatisch verlies nationaliteit voor Nederlander buitenaf onhoudbaar](#), Nederlands Juristenblad 2016, nr. 4, 2016/197

OVERIG

- "Wat vind jij nou van die vluchtelingen?" ([blog Tonies](#))
- Handboek asiel: EHRM en FRA, versie 2014 ([EHRM](#))
- The EU, Turkey and the Refugee Crisis: What could possibly go wrong? ([EU law analysis](#))
- Hotspots and Relocation Schemes: The Right Therapy for the Common European Asylum System? ([reflaw](#))
- Access to health care: also for refugees? ([Leiden law blog](#))
- Aantal asielzoekers verdubbeld in 2015 ten opzichte van 2014 ([EMN](#))
- Evacuation de la zone sud de la Jungle de Calais ([libertés chéries](#))
- Grenze zu, dank Art. 20 Abs. 4 Dublin-III-VO? Eine Replik ([Verfassungsblog](#))
- Subsidiare bescherming en de vluchtelingenstatus ([verblijfblog](#))

Arbeid en sociale zekerheid (B – C)

Arbeid en vrij verkeer van werknemers (C)

HvJEU – ARREST – 25 februari 2016 – Zaak C-292/14 – Stroumpoulis e.a. – Griekenland – [persbericht](#) – [arrest](#)

Over faillissement en aansprakelijkheid Griekenland voor onjuiste omzetting richtlijn inzake bescherming van zeevaarders

RICHTLIJN 80/987/EEG. Het betreft een geding tussen enerzijds de Griekse Staat en anderzijds Stroumpoulis en andere zeelieden over de schade die deze laatsten stellen te hebben geleden doordat richtlijn 80/987 onjuist is omgezet in het nationale recht. Griekse zeelieden die in Griekenland wonen hebben met Panagia Malta een vennootschap met statutaire zetel in Malta, een overeenkomst gesloten waarbij zij in dienst werden genomen om te werken op een cruiseschip dat onder Maltese vlag voer en eigendom was van die vennootschap. De overeenkomst bevatte een clause die Maltees recht van toepassing verklaarde. Panagia Malta gaat failliet. De Griekse zeelieden spannen een procedure aan om de Griekse Staat aansprakelijk te stellen vanwege het feit dat, anders dan richtlijn 80/987 voorschreef, er niet voor was gezorgd dat de bemanning van zeeschepen toegang had tot een waarborgfonds of dat bij gebreke van een dergelijke toegang sprake was van eenzelfde mate van bescherming als de door de richtlijn geboden bescherming.

Hof: Zeelieden die in een lidstaat wonen en aldaar door een vennootschap die haar statutaire zetel in een derde staat maar haar werkelijke zetel in die lidstaat heeft, zijn geworven om op een aan die vennootschap toebehorend en onder de vlag van die derde staat varende cruiseschip te werken op grond van een arbeidsovereenkomst die het recht van de derde staat als het toepasselijke recht aanwijst, moeten aanspraak kunnen maken op de bescherming die de richtlijn biedt ten aanzien van hun onvervulde loonaanspraken jegens de vennootschap wanneer een rechterlijke instantie van de betrokken lidstaat de vennootschap failliet heeft verklaard volgens het recht van de lidstaat. Artikel 1, lid 2, van richtlijn 80/987 moet aldus worden uitgelegd dat, ten aanzien van werknemers die in een situatie als verweerders in het hoofdgeding verkeren, een bescherming als die waarin artikel 29 van wet 1220/1981 tot aanvulling en wijziging van de wettelijke regeling met betrekking tot het beheersorgaan voor de haven van Piraeus voorziet voor in het buitenland achtergelaten zeelieden, niet „eenzelfde mate van bescherming [biedt] als [de] richtlijn” in de zin van die bepaling.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Nederland – 24 februari 2016 – Rechtbank Midden-Nederland – ECLI:NL:RBMNE:2016:954 – [verwijzing](#)
[Zie onder: insolventie](#)

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Bulgarije – 26 februari 2016 – Zaak C-27/16 – Marinkov – [verwijzing](#)

Vragen over ontslag zonder motivering en verenigbaarheid Bulgaarse regeling met het Grondrechtenhandvest

ARTIKELEN 30, 47 en 52 HANDVEST GRONDRECHTEN EU. RICHTLIJN 2000/78/EG. RICHTLIJN 2006/54/EG. Verzoeker is sinds 2000 ambtenaar. Zijn functie wordt opgeheven en zijn dienstverband wordt per die dag eenzijdig beëindigd. De nationale rechtsvoorschriften voorzien niet in criteria voor en bevatten geen verplichting tot een beoordeling ten aanzien van alle personen die voor ontslag in aanmerking kwamen en evenmin een verplichting om het ontslag van de concrete persoon te motiveren. Verzoeker vordert herstel in zijn ambt en schadeloosstelling.

Aangehaalde jurisprudentie: Feryn, C-54/07 Ferijn; C-595/12 Napoli; C-7/12 Riezniece; C-83/14 CEZ Razpredelenie Bulgaria

NOOT – bij HvJ EU, 17 december 2015, [zaak C-407/14](#) (Camacho)
Mr. dr. H.H. Voogsgeerd, [Impliceert afschrikwekkende werking van een schadevergoeding wegens discriminerend ontslag ook de mogelijkheid van een punitieve sanctie?](#), Tijdschrift recht en arbeid 2016, nr. 3, TRA 2016/29

REGELGEVING NL

- Wet arbeidsvoorwaarden gedetacheerde werknemers in de Europese Unie: Regeling van de arbeidsvoorwaarden van gedetacheerde werknemers in verband met de implementatie van Richtlijn 2014/67/EU van het Europees Parlement en de Raad van 15 mei 2014 inzake de handhaving van de detacheringsrichtlijn en tot wijziging van de IMI-verordening over de administratieve samenwerking via het Informatiesysteem interne markt, 34 408, Advies Raad van State, [Stcrt. 2016, 7602](#)
- Wijziging arbeidsomstandighedenbesluit i.v.m. implementatie richtlijn 2013/30/EU: Besluit van 8 februari 2016, houdende wijziging van het Arbeidsomstandighedenbesluit in verband met implementatie van Richtlijn 2013/30/EU, [Staatsblad 2016, nr. 60](#)

OVERIG

- Brief minister over «Position paper inzake EU-Arbowetgeving», nr. 25 883 (overheid.nl)
- Europees parlement neemt wetgeving aan ter bevordering van arbeidsmobiliteit ([Europa decentraal](#))

Sociale zekerheid (C - B)

EHRM – ARREST – 2 februari 2016 – di Trizio t. Zwitserland – [persbericht – arrest](#) (niveau 1)

Gecombineerde methode bij vaststelling arbeidsongeschiktheidsuitkering voor vrouwen levert discriminatie op

ARTIKEL 14 en 8 EVRM. De zaak betreft de weigering van de Zwitserse verzekeraar (Office) een arbeidsongeschiktheidsverzekering van 50% te blijven uitbetalen aan mevrouw Di Trizio na de geboorte van haar tweeling. Klaagster werkte oorspronkelijk voltijd, maar moest in juni 2002 stoppen met werken wegens rugproblemen. Zij kreeg een 50% arbeidsongeschiktheidsuitkering vanaf juni 2002 tot de geboorte van haar tweeling. Deze uitkering werd later gestopt door toepassing van de “gecombineerde methode”, die veronderstelt dat zelfs als klaagster geen handicap zou hebben gehad, zij niet volledig zou hebben gewerkt na de geboorte van haar kinderen. Zij klaagt erover dat zij werd gediscrimineerd wegens haar geslacht. Het Hof deelt het argument van de overheid dat het doel van de arbeidsongeschiktheidsverzekering is personen te verzekeren tegen het risico van het niet kunnen deelnemen aan betaald werk of het uitvoeren van routinetaken die zij wel zouden kunnen uitvoeren als zij gezond waren. Het Hof overweegt echter dat dit doel in het licht van de gendergelijkheid moet worden

bezien. Het hof merkt op dat klaagster waarschijnlijk een gedeeltelijke arbeidsongeschiktheidsuitkering zou hebben ontvangen als ze voltijd zou hebben gewerkt of haar tijd geheel aan huishoudelijke taken zou besteden. Omdat zij hiervoor voltijd werkte, kreeg ze de uitkering en behield zij die totdat haar kinderen werden geboren. Het was dus duidelijk dat de beslissing waarbij haar recht op een uitkering werd afgewezen gebaseerd was op de veronderstelling dat zij haar werktijd wilde verkorten om te zorgen voor haar kinderen en haar huis. In de praktijk blijkt dat de "gecombineerde methode", die in 98% van de gevallen van toepassing was op vrouwen, voor de overgrote meerderheid van de vrouwen die parttime willen blijven werken na de geboorte van hun kinderen, een bron van discriminatie is.

HvJEU – ARREST – 25 februari 2016 – Zaak C-299/14 – Garcia-Nieto e.a. – [persbericht](#) – [arrest](#)

Bepaalde sociale uitkeringen kunnen worden geweigerd aan onderdanen van andere lidstaten gedurende de eerste drie maanden van hun verblijf. Een dergelijke weigering vereist geen individueel onderzoek.

RICHTLIJN 2004/38/EG. VERORDENING (EG) nr. 883/2004. In deze zaak gaat het om de vraag of een lidstaat behoeftige onderdanen van andere lidstaten die nog niet economisch actief zijn, gedurende de eerste drie maanden van hun verblijf kan uitsluiten van een uitkering voor levensonderhoud.

Hof: Artikel 24 van richtlijn 2004/38/EG en artikel 4 van verordening (EG) nr. 883/2004 moeten aldus worden uitgelegd dat zij zich niet verzetten tegen een regeling van een lidstaat die onderdanen van andere lidstaten die zich bevinden in de situatie als bedoeld in artikel 6, lid 1, van die richtlijn, uitsluit van het recht op bepaalde „bijzondere, niet op premie- of bijdragebetaling berustende prestaties”, in de zin van artikel 70, lid 2, van die verordening, die „sociale bijstand” vormen in de zin van artikel 24, lid 2, van voornoemde richtlijn.

- EU-burgers geen recht op bijstand bij kort verblijf in andere EU-lidstaat (ECER)

HvJEU – CONCLUSIE A-G SHARPSTON – 4 februari 2016 – Zaak C-465/14 – Wieland en Rothwangl – Nederland – [CRvB](#) – [conclusie](#)

De CRvB vraagt het Hof om uitlegging van verordening 1408/71 in verband met een AOW-pensioen voor een Oostenrijker die werkte op een zeeschip met thuishaven in Nederland (de Holland-Amerika Lijn)

VERORDENING (EEG) nr. 1408/71. ARTIKELEN 18 en 45 VWEU. VERORDENING (EG) nr. 859/2003. In dit prejudiciële verzoek vraagt de Centrale Raad van Beroep of deze verordeningen zich verzetten tegen Nederlandse regels die in de jaren zestig onderdanen van derde landen uitsloten van de ouderdomsverzekering. Het hoofdgeding betreft twee voormalige zeevarenden die destijds woonden en werkten aan boord van schepen met een Nederlandse thuishaven. Beiden bezaten toen de Oostenrijkse nationaliteit (destijds een derde land). Toen zij evenwel in 2008 bij de Nederlandse autoriteiten hun pensioenaanvragen indienden was Oostenrijk toegetreden tot de Europese Unie.

A-G: Een persoon die aanspraak maakt op ouderdomspensioen maar niet de nationaliteit van een lidstaat had verwerft geen rechten in de zin van de overgangsbepalingen van

artikel 94, leden 1 tot en met 3, van verordening (EEG) nr. 1408/71 wanneer hij geen tijdvak van verzekering krachtens de wetgeving van een lidstaat heeft vervuld vóór de toetreding van zijn lidstaat tot de EU, omdat het betrokken tijdvak volgens de wetgeving van die lidstaat niet als tijdvak van verzekering wordt aangemerkt. Dit wordt niet anders wanneer hij gedurende dat tijdvak woonde en werkte in de lidstaat die overeenkomstig de bepalingen van verordening nr. 1408/71 zijn recht op uitkering moet bepalen. Artikel 3 van die verordening verzet zich niet tegen nationale regels die een aanvrager gedurende het tijdvak dat hij er woonde en werkte, uitsloten van verzekering krachtens het socialezekerheidsstelsel van de betrokken lidstaat. Artikel 18 VWEU en artikel 45 VWEU verzetten zich niet, in de context van de toetreding van Oostenrijk tot de Europese Unie, tegen nationale regels als aan de orde in het hoofdgeding. Een persoon die valt binnen de werkingssfeer van artikel 1 van verordening (EG) nr. 859/2003 en aanspraak maakt op ouderdomspensioen op grond van een tijdvak gelegen vóór 1 juni 2003, kan zich niet beroepen op de overgangsbepalingen van artikel 2, leden 1 tot en met 3, van die verordening wanneer dat tijdvak krachtens de wetgeving van een lidstaat geen verzekeringstijdvak is, ook al woonde en werkte hij gedurende dat tijdvak in de lidstaat die overeenkomstig de bepalingen van verordening nr. 1408/71 zijn recht op uitkering moet bepalen.

HvJEU – CONCLUSIE A-G BOT – 25 februari 2016 – Zaak C-159/15 – Lesar – Oostenrijk – [conclusie](#)

Over de weigering om opleiding en arbeid van voor 18e levensjaar mee te nemen in berekening pensioenrechten

RICHTLIJN 2000/78/EG. Het betreft een geding tussen Lesar en de afdeling personeelszaken bij de directie van Telekom Austria betreffende de weigering van laatstgenoemde de tijdvakken van opleiding en arbeid die Lesar had vervuld vóór zijn indiensttreding als ambtenaar en vóór de voltooiing van het achttiende levensjaar, in aanmerking te nemen bij de berekening van zijn pensioenrechten.

A-G: In deze conclusie geef ik het Hof in overweging om de nationale regeling die aan de orde is in het hoofdgeding, te onderzoeken in het licht van artikel 6, lid 2, van richtlijn 2000/78 en niet van dat van artikel 6, lid 1, van deze richtlijn. Mijn analyse brengt mij tot de conclusie dat de artikelen 2, leden 1 en 2, onder a), en 6, lid 2, van genoemde richtlijn zich niet verzetten tegen een nationale regeling op grond waarvan tijdvakken van opleiding en arbeid die een ambtenaar heeft vervuld vóór de voltooiing van het achttiende levensjaar niet worden meegeteld voor de toekenning van het pensioenrecht en de berekening van het bedrag van zijn ouderdomspensioen, voor zover deze regeling tot doel heeft binnen een pensioenstelsel voor ambtenaren de leeftijd voor de toetreding tot het stelsel en de leeftijd voor het verkrijgen van pensioenuitkeringen van dat stelsel uniform vast te stellen.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Frankrijk – 2 februari 2016 – Zaak C-690/15 – De Lobkowicz – [verwijzing](#)

Vragen over bepaalde heffingen voor grondbezit opgelegd aan Franse ambtenaar Europese Commissie

ARTIKEL 45 VWEU. Verzoeker werkt als ambtenaar in vaste dienst bij de Europese Commissie en heeft fiscale woonplaats in Frankrijk. Hij heeft een verzoek ingediend bij de Rechtbank Rouen tot vrijstelling/terugbetaling van de algemene sociale bijdrage waaraan hij tussen 2008 – 2011 is onderworpen voor inkomsten uit grondbezit. Verzoeker gaat in beroep. Volgens verzoeker kan hem geen sociale heffing worden opgelegd omdat hij migrerend werknemer is die geen beroep kan doen op de socialezekerheidsuitkeringen van de lidstaat. De verwijzende rechter legt de volgende vraag voor: "Verzet een beginsel van het Unierecht zich ertegen dat een ambtenaar van de Europese Commissie wordt onderworpen aan een algemene sociale bijdrage, aan de sociale heffing en aan de bij die heffing komende bijdragen, tegen het percentage van 0,3 % en 1,1 %, over de in een lidstaat van de Europese Unie genoten inkomsten uit grondbezit?"

Aangehaalde jurisprudentie: C-623/13 De Ruijter.

REGELGEVING EU

- Uitwisseling gegevens gezinsbijslagen: Besluit nr. F2 van 23 juni 2015 betreffende de uitwisseling van gegevens tussen organen in verband met de toekenning van gezinsbijslagen, [PB C 52 van 11.2.2016](#)
- Datum bepalen omrekeningskoersen: Besluit nr. H7 van 25 juni 2015 betreffende de herziening van Besluit nr. H3 betreffende de in aanmerking te nemen datum voor het bepalen van de omrekeningskoersen als bedoeld in artikel 90 van Verordening (EG) nr. 987/2009 van het Europees Parlement en de Raad, [PB C 52 van 11.2.2016](#)

Belastingen en douane (Fi - S)

HvJEU – ARREST – 4 februari 2016 – Zaak T-287/11 – Heitkamp BauHolding / Commissie – [arrest](#)

HvJEU – ARREST – 4 februari 2016 – Zaak T-620/11 – GFKL Financial Services / Commissie – [arrest](#)

[Zie onder: staatssteun](#)

HvJEU – CONCLUSIE A-G SZPUNAR – 18 februari 2016 – Gevoegde zaken C-200/14 en 288/14 – Câmpean en Ciup – [conclusie](#)

Roemeense regeling teruggave heffing op registratie voertuigen

HANDVEST GRONDRECHTEN EU. Artikelen 17, 20, 21, lid 1, en 47. De problematiek van de in Roemenië geldende heffing op de registratie van voertuigen is sinds enkele jaren een constante in de rechtspraak van het Hof. In een serie beslissingen van het Hof is deze heffing in de opeenvolgende varianten ervan onverenigbaar met het Unierecht verklaard. Het thema is echter nog niet uitgeput, want de regels voor de teruggave die door de Roemeense autoriteiten zijn vastgesteld, blijken net zo problematisch. Câmpean en Ciup hebben een tweedehands auto gekocht die eerst in een andere lidstaat was geregistreerd. Bij de registratie van deze auto in Roemenië hebben zij een bedrag van 2

737 RON resp. 1 774 RON betaald bij wijze van heffing op verontreinigende emissies. Verzoeksters hebben bij de verwijzende rechter een vordering tot teruggave van dit bedrag, vermeerderd met rente, ingesteld. Zij hebben zich daarbij beroepen op de onverenigbaarheid van deze heffing met het recht van de Unie.

A-G: Het beginsel van gelijkwaardige bescherming van aan het Unierecht ontleende rechten enerzijds en aan het nationale recht ontleende rechten anderzijds staat in de weg aan een regeling in het nationale recht van de lidstaten voor de teruggave van een in strijd met Unierecht verklaarde heffing die minder gunstig is dan de regeling voor de teruggave van een heffing die in strijd is met het nationale recht. Het staat aan de nationale rechters om dit te beoordelen.

HvJEU – CONCLUSIE A-G WATHELET – 18 februari 2016 – Zaak C-479/14 – Hünnebeck – Duitsland – [conclusie](#)

Over vrijstelling bij schenking perceel wanneer de schenker noch de begunstigde van de schenking ingezetene is van deze lidstaat

ARTIKELEN 63 en 65 VWEU. Het onderhavige verzoek om een prejudiciële beslissing betreft de uitlegging van de artikelen 63, lid 1, VWEU en 65 VWEU inzake de berekening van de schenkbelasting over een in Duitsland gelegen perceel wanneer de schenker noch de begunstigde van de schenking ingezetene is van deze lidstaat.

De onderhavige zaak heeft betrekking op de vraag of de wijziging van de Duitse regeling op grond waarvan de aan Duitse ingezetenen voorbehouden hoogste belastingvrijstelling van toepassing is op een schenking tussen niet-ingezetenen van een goed dat in Duitsland is gelegen indien de begunstigde om toepassing van de aan ingezetenen voorbehouden belastingregeling op de schenking verzoekt (onbeperkte belastingplicht), verenigbaar is met het Unierecht.

A-G: De artikelen 63 VWEU en 65 VWEU verzetten zich tegen een regeling van een lidstaat die voor de berekening van de schenkbelasting bepaalt dat de vrijstelling bij schenking van een perceel dat is gelegen op het grondgebied van deze staat, lager is wanneer de schenker en de begunstigde op de datum van de schenking in een andere lidstaat woonden dan de vrijstelling die zou zijn toegepast wanneer ten minste één van hen op diezelfde datum in de eerste lidstaat had gewoond, ook al bepaalt deze regeling voorts dat de hoogste vrijstelling op verzoek van de begunstigde kan worden toegepast indien hij kiest voor het aan ingezetenen voorbehouden stelsel van onbeperkte belastingplicht. De artikelen 63 VWEU en 65 VWEU verzetten zich tegen een regeling van een lidstaat die bepaalt dat de begunstigden die in derde landen wonen voor de berekening van de schenkbelasting op een perceel dat is gelegen op het grondgebied van deze staat, alleen kunnen verzoeken om toepassing van de hoogste belastingvrijstelling indien een van de schenkers of de begunstigden in deze lidstaat woont. De artikelen 63 VWEU en 65 VWEU verzetten zich tegen een regeling van een lidstaat die voor de berekening van de schenkbelasting bepaalt dat in het geval van schenking van een perceel dat is gelegen op het grondgebied van deze staat, alle goederen die gedurende de tien jaar voorafgaand aan en de tien jaar volgend op de schenking om niet zijn ontvangen, in aanmerking worden genomen wanneer de schenker en de begunstigde op de datum van de schenking in een andere lidstaat woonden, terwijl ingeval een van hen

op dezelfde datum in de eerste lidstaat had gewoond, alleen de tien jaar voorafgaand aan de schenking in aanmerking zou zijn genomen.

HvJEU – CONCLUSIE A-G CAMPOS SÁNCHEZ-BORDONA – 16 februari 2016 –
Zaak C-300/15 – Kohll en Kohll-Schlesser – Luxemburg – [conclusie](#)

Over een belastingkrediet voor gepensioneerden

ARTIKEL 45 VWEU. Het onderhavige prejudiciële verzoek betreft de verenigbaarheid met het Unierecht van een Luxemburgse bepaling die, door wijziging van de inkomstenbelasting, een belastingkrediet toekent aan gepensioneerden die aan bepaalde voorwaarden voldoen. Voor het antwoord op de prejudiciële vraag moet worden onderzocht welke invloed het vrije verkeer van werknemers heeft op het stelsel van directe belastingen van een lidstaat. Ook dienen de criteria te worden gepreciseerd die gehanteerd moeten worden met betrekking tot de inkomsten van gepensioneerden die gebruik hebben gemaakt van dat recht, hetzij krachtens artikel 45 VWEU – betreffende werknemers – hetzij uit hoofde van de algemene regel van artikel 21 VWEU. Het antwoord van het Hof zal kortom zo mogelijk tot meer duidelijkheid moeten leiden over de omvang van het onderzoek van nationale wettelijke bepalingen die de vrijheid van verkeer beperken, en met name de eventuele rechtvaardiging ervan.

A-G: Het in artikel 45 VWEU neergelegde beginsel van het vrije verkeer van werknemers staat in de weg aan een nationale bepaling voor zover die bepaling de toekenning van het belastingkrediet voor gepensioneerden voorbehoudt aan personen die zijn onderworpen aan het systeem van bronbelasting.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Frankrijk – 2 februari 2016 – Zaak C-690/15 –
De Lobkowicz – [verwijzing](#)
[Zie onder: arbeid en sociale zekerheid](#)

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Duitsland – 16 februari 2016 – Zaak C-20/16 –
Bechtel en Bechtel – [verwijzing](#)

ARTIKEL 45 VWEU. DUIJS /FRANS VERDRAG TER VOORKOMING DUBBELE BELASTING. Verzoekers (echtgenoten, de man is ambtenaar in Duitsland, de vrouw is Frans staatsburger en werkt bij de Franse belastingdienst) hebben in de litigieuze jaren 2005 en 2006 beiden inkomsten uit arbeid. Bij verzoekster worden op haar inkomsten bronbelasting, pensioenpremies, premie (aanvullende) ziektekosten- en invaliditeitsverzekering in mindering gebracht. De Duitse belastingdienst (verweerster) houdt met deze posten rekening voor de vaststelling van de inkomstenbelasting behalve voor wat betreft de pensioenpremies omdat die geen deel zouden uitmaken van het arbeidsloon (volgens een nieuwe Duitse wet uit 2004 over de fiscale behandeling van pensioeninkomsten). Verzoekers zijn het niet eens met de berekeningswijze van verzoeksters inkomsten die onder het progressievoorbehoud vallen gezien de grondwettelijke en EU-rechtelijke eis van gelijke behandeling. De verwijzende rechter zal moeten nagaan of de nieuwe Duitse regeling verenigbaar is met EU-recht. Partijen zijn het erover eens dat volgens het in het DUI/FRA verdrag geregelde 'kasstaatbeginsel' verzoeksters inkomsten (waaronder ook pensioenen vallen) uit arbeid in Frankrijk moeten worden uitgesloten van de heffingsgrondslag voor de Duitse inkomstenbelasting.

De verwijzende rechter twijfelt of een beroep op het vrij verkeer werknemers hier kan slagen omdat betrekkingen in overheidsdienst daarvan zijn uitgesloten. Maar haar positie als ambtenaar en haar verbondenheid met de Franse staat zijn hier niet van doorslaggevende betekenis, omdat de ongelijke behandeling zich eveneens zou hebben voorgedaan indien verzoekster voor een privaatrechtelijke werkgever arbeid had verricht (in dat geval op grond van een ander artikel in het belastingverdrag). En aangezien artikel 45 strikte uitleg vergt kan uitsluiting van de werkings sfeer hier niet van toepassing zijn. Aangehaalde jurisprudentie: C-314/08 Filipiak; C-168/11 Beker; C-303/12 Imfeld et Garcet

NOTEN

- HvJEU 23 december 2015, gevoegde zaken C-250/14 en C-289/14 (Air France-KLM en Hop!-Brit Air SAS)
Mr. Stefan Peijpers, [Europees Hof van Justitie: vergoedingen voor no shows btw-belast](#), in: Btw-brief 2016, nr. 2, BtwBrief 2016/9
- HvJEU 22 oktober 2015, zaak C-277/14 Stefanek
Mr. R. Vos en mr. R.J. de Jong, [Weigering aftrek btw bij niet-bestaande marktdeelnemer is in strijd met EU-recht](#), BTW-bulletin 2016, nr. 2, bulletin 2016/11

ONTWERP REGELGEVING EU

BNC fiche: Richtlijn Country-by-Country-reporting tussen belastingdiensten ([overheid.nl](#))

LITERATUUR

Prof. mr. G.T.K. Meussen en mr. drs. C.M. Dijkstra, [The Law ought to limit every Power it gives': art. 53 AWR versus art. 8 EVRM \(recht op privacy\)](#), in: Weekblad voor Fiscaal Recht 2016, nr. 7133, 'WFR 2016/37

Accijns (Fi – S)

HvJEU – CONCLUSIE A-G KOKOTT – 4 februari 2016 – Zaak C-409/14 – Schenker – Hongarije – [conclusie](#)
[Zie onder: douane en tariefindeling](#)

Btw (B – Fi)

HvJEU – CONCLUSIE A-G KOKOTT – 18 februari 2016 – Zaak C-516/14 – Barlis 06 – Investimentos mobiliários e Turísticos – [conclusie](#)

Over de wijze waarop een dienst in een factuur omschreven moet zijn om in aanmerking te komen voor btw-aftrek

RICHTLIJN 2006/112/EG. Een factuur geeft de ontvanger onder bepaalde omstandigheden het recht om de op de factuur vermelde btw van de fiscus terug te vragen (zogenoeten aftrek van voorbelasting; hierna ook: „btw-aftrek”). Volgens de Unierechtelijke btw-regeling moet de factuur dan wel enkele basisgegevens vermelden. In de onderhavige zaak zijn die vermeldingen door de Portugese belastingdienst ontoereikend geacht. Met name de niet nader gespecificeerde omschrijving van de

gefactureerde diensten als „juridische dienstverlening” zou niet voldoen aan de eisen die de btw-regeling aan de inhoud van facturen stelt. Aftrek van voorbelasting is echter slechts mogelijk wanneer de ondernemer beschikt over een op de voorgeschreven wijze opgemaakte factuur. Tegen deze achtergrond zal het Hof op twee punten opheldering moeten verschaffen. Niet alleen zal het met name antwoord moet geven op de nieuwe vraag hoe gedetailleerd de omschrijving van een dienst in een factuur dient te zijn. Het zal zich bovendien wederom moeten uitspreken over de gevolgen van een gebrekkige factuur voor het recht op btw-af trek, teneinde zijn rechtspraak op dit punt te vervolledigen.

A-G: Een factuur die slechts de omschrijving „juridische dienstverlening” bevat, voldoet aan de eisen van artikel 226, punt 6, van richtlijn 2006/112/EG, tenzij het nationale recht in overeenstemming met het Unierecht voor bepaalde juridische diensten in een afwijkend btw-regime voorziet. Een factuur die slechts de omschrijving „juridische dienstverlening vanaf een bepaalde datum tot op heden” of „juridische dienstverlening tot op heden” bevat, voldoet niet aan de eisen van artikel 226, punt 6, van richtlijn 2006/112/EG. Een factuur die slechts de omschrijving „juridische dienstverlening tot op heden” bevat, voldoet niet aan de eisen van artikel 226, punt 7, van richtlijn 2006/112/EG. Volgens artikel 178, onder a), van richtlijn 2006/112/EG volstaat het voor de uitoefening van het recht op aftrek van voorbelasting in beginsel niet dat de ontvanger van de factuur, die de aftrek wil toepassen, de in strijd met artikel 226, punt 6 of punt 7, ontbrekende gegevens aanvult met andere informatie, tenzij het daarbij om documenten gaat die zelf als onderdeel van de factuur zijn te beschouwen. Zonder correctie van de factuur kan in een dergelijk geval het recht op aftrek van voorbelasting dan worden uitgeoefend, indien de correctie haar controlefunctie aan de kant van de opsteller van de factuur toch al niet meer kan vervullen.

HvJEU – CONCLUSIE A-G BOT – 17 februari 2016 – Zaak C-518/14 – Senatex
– [conclusie](#)

Over correctie van een onjuiste factuur en beperking in tijd van de btw-af trek

RICHTLIJN 2006/112/EG. Met name rijst de vraag, ten eerste, welk gevolg de correctie van een onjuiste of onvolledige factuur heeft voor het tijdstip waarop het recht op aftrek van de btw kan worden uitgeoefend en, ten tweede, of een dergelijke correctie in de tijd kan worden beperkt.

A-G: De artikelen 167, 178, onder a), 179 en 226, punt 3, van richtlijn 2006/112/EG verzetten zich tegen een nationale regeling volgens welke de correctie van een factuur betreffende een verplichte vermelding, te weten het btw-identificatienummer, geen uitwerking in het verleden heeft zodat het recht op aftrek van de btw enkel kan worden uitgeoefend voor het jaar waarin de oorspronkelijke factuur is gecorrigeerd en niet voor het jaar waarin deze factuur is opgesteld. In dit verband kunnen de lidstaten maatregelen treffen als sanctie voor niet-naleving van de verplichting inzake de verplichte vermeldingen, mits deze maatregelen het evenredigheidsbeginsel eerbiedigen, alsmede maatregelen waarbij de mogelijkheid om een onjuiste of onvolledige factuur te corrigeren in de tijd wordt beperkt, mits deze maatregelen op dezelfde wijze van toepassing zijn op soortgelijke fiscale rechten die uit het nationale recht en het Unierecht

voortvloeiën (gelijkwaardigheidsbeginsel) en de uitoefening van het recht op aftrek in de praktijk niet onmogelijk of buitensporig moeilijk maken (doeltreffendheidsbeginsel).

- Duitse beperking correctie facturen in tijd maakt btw-aftrek te moeilijk ([taxence](#))

HvJEU – ARREST – 25 februari 2016 – Zaak C-22/15 – Commissie / Nederland – arrest

Nederlandse btw-vrijstelling voor watersportverenigingen in strijd met EU-recht

RICHTLIJN 2006/112/EG. Richtlijn 2006/112/EG verplicht de lidstaten ertoe vrijstelling van btw te verlenen voor sommige diensten die nauw samenhangen met de beoefening van sport of met lichamelijke opvoeding. Het gaat daarbij om instellingen zonder winstoogmerk. De Commissie maakt bezwaar tegen de Nederlandse regeling voor watersportorganisaties. Daar is de Nederlandse vrijstelling volgens de Commissie tegelijk te ruim en te strikt. De Commissie heeft bezwaar tegen het feit dat de vrijstelling niet beperkt is tot verhuur van lig- en bergplaatsen voor vaartuigen aan leden van de watersportvereniging, maar zich ook uitstrekt tot de verhuur aan leden van de vereniging die louter recreatief of wellicht zelfs residentieel, zonder de aanlegplaats te verlaten, gebruik maken van het in de gehuurde lig- of bergplaats geplaatste vaartuig. De Commissie is het er ook niet mee eens dat, om de vrijstelling te genieten, de watersportverenigingen geen personeel in dienst mogen hebben. Op die manier voegt Nederland een voorwaarde toe die verder gaat dan de btw-richtlijn. De Nederlandse regering wees er op dat deze voorwaarde nodig is om een onderscheid te maken tussen watersportverenigingen die volledig functioneren dankzij vrijwilligers en andere, die in concurrentie treden met commerciële jachthavens.

Hof: Nederland is de verplichtingen niet nagekomen die op hem rusten krachtens de artikelen 2, lid 1, 24, lid 1, en 133 van richtlijn 2006/112/EG door vrijstelling van de btw te verlenen voor de verhuur van lig- en bergplaatsen voor vaartuigen aan leden van watersportverenigingen die voor hun dienstverlening geen gebruik maken van een of meer personen die in dienstbetrekking bij hen werkzaam zijn, voor vaar- of ontspanningsactiviteiten die niet kunnen worden gelijkgesteld met de beoefening van sport of met lichamelijke opvoeding, en door, wanneer de verhuur van lig- en bergplaatsen voor vaartuigen gebeurt aan leden die sport beoefenen en de verhuur nauw samenhangt met en onontbeerlijk is voor de beoefening van die sport, de vrijstelling van deze verhuur te beperken tot watersportverenigingen die voor hun dienstverlening geen gebruik maken van een of meer personen die in dienstbetrekking bij hen werkzaam zijn.

- BTW-vrijstelling voor watersportverenigingen in strijd met EU-recht ([ECER](#))

PREJUDICIËLE VERWIJZING – VK – 4 februari 2016 – Zaak C-699/15 – Brockenhurst College – [verwijzing](#)

Vragen over btw-vrijstelling niet-openbaar restaurant in onderwijsinstelling

RICHTLIJN 2006/112/EG. Verzoeker is een onderwijsinstelling op het gebied van horeca en podiumkunsten. Om praktijkervaring op te doen is er een restaurant waar de studenten hun lessen in de praktijk kunnen brengen. Het bedrag dat wordt betaald voor

een maaltijd bedraagt ongeveer 80% van de kosten. Het restaurant is niet vrij toegankelijk voor publiek. Naast de eigen studenten worden groepen uitgenodigd. Voor de studenten podiumkunsten is er gelegenheid concerten en optredens voor (betalend) publiek te doen. Ook hier is publiek beperkt tot vrienden/familie van de studenten dan wel afkomstig uit een database van personen die zich als belangstellenden hebben opgegeven. Het is bezoekers bekend dat de prijzen die zij betalen lager zijn omdat het gebodene een onderdeel van de opleiding vormt. Er ontstaat een meningsverschil met de belastingdienst (verweerster) over de vraag of de hier geleverde diensten al dan niet van btw zijn vrijgesteld.

Aangehaalde jurisprudentie: C-434/05 Stichting ROC Noord-Kennemerland/West-Friesland; C-174/11 Zimmermann;

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Finland – 23 februari 2016 – Zaak C-33/16 – A
– [verwijzing](#)

Vrijstelling btw bij doorberekening btw voor laden en lossen schepen aan rederij?

RICHTLIJN 2006/112/EG. Verzoekster is een dochteronderneming van 'B'. Zij verleent diensten in havens (laden, lossen, opslag e.d. van schepen in het internationale handelsverkeer), zowel in opdracht van 'B' als van andere afnemers, die hun activiteiten in Finland uitoefenen of er gevestigd zijn. Bij het uitvoeren van de opdrachten zijn, afhankelijk van de lading, ook onderaannemers betrokken die hun diensten doorberekenen aan A, welke kosten vervolgens aan de klant worden doorberekend.

Verzoekster heeft op grond van de Finse Wet op de belastingadministratie en de Finse btw-wet een verzoek ingediend om een prealabele beslissing of de door haar verleende diensten vrijgesteld zijn van btw ingeval de betrokken onderneming de door een onderaannemer verrichte dienst doorberekent aan de transitonderneming of de vervoeronderneming? De verwijzende rechter vindt in het arrest in de zaken C-181/04 t/m C-183/04 en in arrest C-526/13 geen rechtstreekse aanknopingspunten voor de in deze zaak gerezen vragen. Het is voor hem uit die arresten wel duidelijk dat diensten betreffende het laden en lossen van schepen die actief zijn in het internationale handelsverkeer moeten worden aangemerkt als diensten die onder artikel 148, onder d), van Richtlijn 2006/112 vallen. Maar toch blijft voor hem de vraag: indien reeds uit de aard van de dienst als zodanig blijkt dat deze dienst rechtstreeks verband houdt met de behoeften van de lading van het schip, zoals het laden en lossen van de vracht van een zeeschip, en er evenmin twijfel over bestaat dat deze dienstverrichting betrekking heeft op de lading van een op volle zee varende schip in de zin van artikel 148, onder a), van de btw-Richtlijn, is dan voor de toepassing van artikel 148, onder d), van de btw-RL niettemin vereist dat de dienstverrichter de verstrekte dienst rechtstreeks factureert aan de reder?

Aangehaalde jurisprudentie: C-181/04 - C-183/04 Elmeka; C-526/13 Klaipeda;

PREJUDICIËLE VERWIJZING – VK – 25 februari 2016 – Zaak C-38/16 –
Compass Contract Services – [verwijzing](#)

Vragen over de verjaringstermijn voor vorderingen tot btw-teruggaaf (C-62/00 Marks & Spencer; C-309/06)

ZESDE RICHTLIJN (77/388/EEG). Verzoekster is een cateringbedrijf. Zij is door de belastingdienst (verweerster) gedaagd wegens verkeerd gefactureerde producten (berekening btw over de levering van koude maaltijden, hetgeen volgens verweerster niet terecht was). De rechter stelt verweerster in juni 2006 in het gelijk op grond van het nultarief waaraan de goederenleveringen onderhevig waren gezien de toegestane afwijking in artikel 28 van de Zesde btw-richtlijn. Verzoekster dient in januari 2008 vorderingen in tot terugbetaling van de teveel betaalde btw. Verweerster betaalt een gedeelte terug (1973 – 1996), maar weigert dat onder meer voor tijdvakken november 1996 – april 1997 wegens verjaring. Verweerster heeft in eind 1996 de verjaringstermijn voor vorderingen tot teruggaaf teruggebracht van zes naar drie jaar, zonder overgangstermijn; dit werd aanleiding voor de eerste M&S-zaak C-62/00, de uitspraak waarvan weer aanleiding vormde voor de Fleming-zaak. De Zesde Richtlijn bevat geen regels over teruggaaf teveel betaalde btw maar het HvJEU heeft al sinds C-62/00 en C-309/06 (beide Marks & Spencer) bevestigd dat dat recht door de justitiabelen mag worden opgeëist. In februari 2008 heeft verweerster aangegeven dat het dictum van het arrest Fleming ook van toepassing was op vorderingen betreffende de terugvordering van te veel betaalde of aangegeven btw voor belastbare tijdvakken die eindigen vóór 4 december 1996.

Aangehaalde jurisprudentie: C-62/00 Marks & Spencer; C-309/06 idem;

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Portugal – 26 februari 2016 – Zaak C-21/16 – Euro Tyre – [verwijzing](#)

RICHTLIJN 2006/112/EG. Verzoekster is een Portugees filiaal van de Nederlandse Euro Tyre groep, actief in im- en export van banden, in Portugal en Spanje. Voor de btw is zij onderworpen aan de normale regeling van maandelijkse aangiften. Voor de intracommunautaire handel met Spaanse afnemers heeft verzoekster gebruik gemaakt van de Portugese btw-vrijstelling. Er vindt een controle plaats over de jaren 2010, 2011 en 2012 waarin onder meer het (ten onrechte) gebruik van genoemde vrijstelling wordt vastgesteld. Verzoekster krijgt een naheffing met verdragingsrente. De Spaanse Euro Tyre had wel een btw-nummer, maar was ten tijde van de verkoopverrichtingen (nog) niet in het VIES geregistreerd. Verzoekster was daarvan op de hoogte maar verwachtte dat dit alsnog met terugwerkende kracht zou geschieden. De Portugese belastingdienst gaat ervan uit dat hier geen sprake is van fraude of belastingontwijking. Verzoekster heeft verzocht om een arbitrale uitspraak. Zij stelt dat de Portugese regeling een onjuiste omzetting is van Richtlijn 2006/112. Het gaat dan om de tweede voorwaarde dat de afnemer in de lidstaat van verwerving valt onder een btw-regeling voor intracommunautaire goederenverwervingen. Voor die voorwaarde is geen grondslag in de btw-RL; het gaat om een formele voorwaarde die de Portugal als nieuwe voorwaarde heeft opgelegd. Het zou voldoende moeten zijn dat de afnemer aantoont dat hij een btw-identificatienummer heeft.

Aangehaalde jurisprudentie: C-256/14 Lisboagas.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Polen – 26 februari 2016 – Zaak C-33/16 – SAWP – [verwijzing](#)

Vragen over btw-plicht voor heffingen op blanco dragers voor diensten van auteursrechthebbenden

RICHTLIJN 2001/29/EG. RICHTLIJN 2006/112/EG. Verzoekster is een collectieve beheerorganisatie die gerechtigd is wettelijk verplichte afdrachten te innen van producenten en importeurs van 'blanco dragers' en vervolgens te verdelen over de rechthebbenden. De inkomsten van producent/importeur uit verkoop van de dragers in een bepaald belastingtijdvak vormen de grondslag voor de te betalen vergoeding. De te betalen afdracht wordt doorberekend aan de klant en vormt zo een bestanddeel van de verkoopprijs. Op het moment van verkoop worden de dragers betrokken in de btw-afdracht en ontstaat er (automatisch) een rechtsbetrekking tussen de importeur/producent en SAWP. Verzoekster vraagt aan verweerder of de vergoeding aan btw onderworpen is. Verweerder stelt dat de vergoedingen een beloning vormen voor de diensten van auteursrechthebbenden. Verzoekster stelt beroep in. De verwijzende cassatierechter wil weten of het verdeelstelsel van de geïnde gelden in de weg staat aan de aanname dat de door verzoekster geïnde vergoedingen in werkelijkheid een beloning zijn voor verrichte diensten en daarmee onderworpen zijn aan de btw. En zo ja of verzoekster dan handelt als belastingplichtige in de zin van richtlijn 2006/112. Aangehaalde jurisprudentie: C-467/08 SGAE; C-462/09 Stichting Thuiskopie; C-464/10 Henfling, Davin, Tanghe; C-457/11 & C-460/11 VG Wort e.a.; C-521/11 Amazon.com Intern.Sales e.a.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Portugal – 29 februari 2016 – Zaak C-26/16 – Santogal M-Comércio e Reparação de Automóveis – [verwijzing](#)

RICHTLIJN 2006/112/EG. Verzoekster heeft een autohandel. Voor de btw valt zij onder de normale regeling van maandelijkse aangifte. Verzoekster verkoopt in 2010 een auto (Mercedes) naar het buitenland. Verzoekster verkoopt de auto zonder btw zoals geregeld in de Wet op de btw voor intracommunautaire transacties (RITI). De koper is een in Spanje woonachtige Angolees die heeft aangetoond over een Angolees paspoort en een Spaanse verblijfsstatus te beschikken. Koper geeft aan het voertuig zelf van Portugal naar Spanje te zullen transporteren. Verzoekster is op grond van de overgelegde documenten overtuigd dat aan de in de RITI gestelde voorwaarden voor vrijstelling van btw is voldaan. Op de factuur is echter per abuis vermeld 'vrijgesteld van btw op grond van artikel 14, onder a) RITI (enz) in plaats van onder b). Later blijkt dat het voertuig is ingeschreven voor toerisme en wordt door de Spaanse autoriteiten gemeld dat de koper geen ingezetene van Spanje is (geweest). Koper blijkt in Portugal te hebben gewoond. Omdat de btw-vrijstelling ten onrechte is verleend krijgt verzoekster een aanvullende aanslag + rente sinds maart 2010. Verzoekster betaalt en dient een arbitrageverzoek in die aanleiding is voor onderhavige zaak. De verwijzende arbitragerechter oordeelt dat aan de hand van de beschikbare stukken niet met zekerheid bewezen kan worden dat de koper een verblijfplaats in Portugal had gedurende de relevante periode. De rechter acht wel bewezen dat koper ten tijde van verwerving van het voertuig geen gewone verblijfplaats in Spanje had. Maar de rechter is het met verzoekster eens dat dit niet geconcludeerd mag worden op grond van het enkele feit dat koper een vreemdelingenidentiteitsnummer had. Niet bewezen is de betaling van btw in Spanje (of elders) en of verzoekster en koper hebben samengespannen om btw-betaling te vermijden. Aangehaalde jurisprudentie: C-285/09 R.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Hongarije – 29 februari 2016 – Zaak C-28/16 – MVM – [verwijzing](#)

RICHTLIJN 2006/112/EG. Verzoekster is een Hongaars staatsenergiebedrijf. Verzoekster richt met haar dochterondernemingen een erkende groep van ondernemingen op door middel van een 'zeggenschapsovereenkomst'. De moeder dient dan een geconsolideerde jaarrekening op te stellen; de autonomie van de gecontroleerde ondernemingen wordt beperkt. Het gaat in deze zaak om het handelen van verzoekster als 'moeiende holding'. Haar activiteit is niet beperkt tot het innen van dividenden, maar zij speelt een actieve rol in het beheer van bepaalde aangelegenheden van de dochterondernemingen, zoals het regelen van reclamediensden. Zij voldoet de facturen voor deze diensten maar brengt de diensten vervolgens niet in rekening aan de dochters; zij verricht haar moeiende rol 'om niet'. De aan btw onderworpen economische activiteit die verzoekster wel verricht is het verhuren van elektriciteitscentrales en optische vezelnetwerken. Verweerster stelt dat verzoekster haar recht op aftrek over deze periode onrechtmatig heeft uitgeoefend omdat de diensten niet zijn verricht voor belaste goederenleveringen of diensten van verzoekster, maar in het belang van haar dochterondernemingen. Voor wat de diensten op het gebied van bedrijfsbeheer betreft had verzoekster evenmin recht op aftrek; in de Hongaarse btw-wet is geregeld dat de btw over diensten die ten behoeve van de belastingplichtige zijn verricht alleen aftrekbaar zijn wanneer belastingplichtige die diensten gebruikt voor zijn goederenleveringen of diensten. Verzoekster vecht het besluit van verweerster aan bij de bestuursrechter waar zij stelt dat zij in de betreffende periode geen enkele vrijgestelde handeling heeft verricht, zodat het alleen om algemene kosten gaat die zij in het kader van de door haar onder bezwarende titel verrichte belaste activiteiten gemaakt heeft. De rechter wijst haar beroep af; hij oordeelt dat verweerster objectief heeft vastgesteld dat verzoekster in de onderzochte periode geen inkomsten heeft gehaald uit haar rol als 'moeiende holding'. Verzoekster stelt cassatieberoep in.

RECHTSPRAAK NL – VERVOLG ARREST HvJEU 18 december 2014 [Gevoegde zaken C-131/13, C-163/13 en C-164/13 \(Schoenimport 'Italmoda\)](#) – Hoge Raad – CONCLUSIE AG – 1 februari 2016 – ECLI:NL:PHR:2016:28 – [conclusie](#)

Belanghebbende, een vennootschap onder firma, heeft in Nederland en in Duitsland van andere ondernemers goederen (computeronderdelen) aangekocht en deze doorverkocht aan afnemers in Italië. Belanghebbende noch de afnemers van de goederen hebben in Italië aangifte gedaan voor intracommunautaire verwervingen. De Italiaanse belastingdienst heeft btw in verband met de intracommunautaire verwervingen van de Italiaanse afnemers nageheven en aftrek daarvan geweigerd, aangezien sprake was van fraude. De firmanten van belanghebbende zijn in Italië strafrechtelijk vervolgd voor btw-fraude.

De Hoge Raad heeft prejudiciële vragen gesteld aan het HvJEU inzake (het weigeren van) de aftrek van voorbelasting, de toepassing van het nultarief dan wel de teruggaaf van btw in verband met de nummerverwervingen bij intracommunautaire btw-fraude. In het arrest Schoenimport 'Italmoda' Mariano Previti (hierna: Italmoda) heeft het HvJEU deze prejudiciële vragen beantwoord. Hof Amsterdam oordeelde (anders dan rechtbank Haarlem) eerder dat het niet gerechtvaardigd is af te wijken van de normale regeling van btw-heffing, onder meer omdat de verschuldigde btw in Italië is nagegeven en de fraude ook enkel in Italië heeft plaatsgevonden. Het Hof liet in het midden wat betrokkenheid

van belanghebbende bij de fraude was. Het HvJEU is duidelijk een andere mening toegedaan en oordeelt dat de Zesde richtlijn zo moet worden uitgelegd dat het aan de nationale autoriteiten en rechterlijke instanties 'staat' een belastingplichtige die fraudeerde dan wel wist of had moeten weten dat hij met zijn handelingen deelnam aan btw-fraude 'in het kader van een keten van leveringen', het nultarief, de aftrek van voorbelasting of de teruggaaf van btw in verband met de nummerverwervingen te weigeren. Dat geldt ook, aldus het HvJEU, indien de nationale wet niet voorziet in bepalingen van die strekking. Daarbij is niet van belang dat de fraude louter in Italië heeft plaatsgevonden.

- Conclusie A-G in Italmoda carrouselfraude-zaak (taxence)

NOOT – bij HvJEU 2 september 2015, Zaak C-386/14 (Groupe Steria) Mevr. mr. S. Jankie, [Het arrest-Groupe Steria is irrelevant voor de Nederlandse fiscale eenheid](#), in: Weekblad voor Fiscaal Recht 2016, nr. 7133, WFR 2016/43

OVERIG

Fighting VAT fraud: "time to step up efforts", say EU Auditors ([persbericht European court of auditors](#))

Douane en tariefindeling (B – Fi)

HvJEU – CONCLUSIE A-G KOKOTT – 4 februari 2016 – Zaak C-409/14 – Schenker – Hongarije – [conclusie](#)

Geen accijnsschuld ondanks onjuiste vermeldingen in begeleidende documenten

RICHTLIJN 2008/118. In deze zaak gaat het om de vraag of, en zo ja onder welke voorwaarden, onjuiste douanedocumenten voor in de EU binnengekomen goederen ertoe kunnen leiden dat in de betrokken lidstaat accijns over deze goederen verschuldigd wordt. De AG concludeert dat het betreffende goed onder de onjuiste GN-post is ingedeeld. Ondanks onjuiste vermeldingen in de begeleidende documenten is er geen accijnsschuld ontstaan. Artikel 4, punt 6, van richtlijn 2008/118 moet aldus worden uitgelegd dat goederen ondanks de vermelding van een verkeerde tariefonderverdeling geacht kunnen worden in tijdelijke opslag, onder extern douanevervoer of in een douane-entrepot en dus in een 'douaneschorsingsregeling' te zijn geplaatst, zolang de goederen gezien hun aard op de voornaamste punten juist worden omschreven en de hoeveelheid goederen en de informatie over de verpakking van de goederen overeenstemmen met de feitelijke omstandigheden. Indien dit het geval is, is er geen sprake van invoer in de zin van artikel 4, punt 8, en zijn de goederen niet ingevolge artikel 2, onder b), van richtlijn 2008/118 aan accijns onderworpen. De vermelding van de onjuiste tariefonderverdeling in de onderhavige situatie leidt niet tot een onder artikel 38 van richtlijn 2008/118 vallende onregelmatigheid.

HvJEU – CONCLUSIE A-G BOBEK – 18 februari 2016 – Zaak C-80/15 – Robert Fuchs – [conclusie](#)

Instructievluchten met helikopters zijn niet aan te merken als gebruik van vervoermiddel voor bedrijfsdoeleinden

VERORDENING (EEG) nr. 2454/93. VERORDENING (EG) nr. 2286/2003. Fuchs brengt voor het geven van vlieglessen tijdelijk helikopters vanuit Zwitserland naar het grondgebied van de Unie. Het geding voor de nationale rechter betreft in wezen de vraag of Fuchs voor deze helikopters aanspraak kan maken op vrijstelling van de betaling van douanerechten bij tijdelijke invoer.

A-G: Instructievluchten met helikopters, die tegen betaling van een vergoeding worden uitgevoerd en waarbij een instructeur en een leerling-piloot zich in de helikopter bevinden, zijn niet te beschouwen als gebruik van een vervoermiddel voor „bedrijfsdoeleinden” in de zin van artikel 555, lid 1, onder a), van verordening (EEG) nr. 2454/93.

HvJEU – ARREST – 17 februari 2016 – Zaak C-124/15 – Salutas Pharma – Duitsland – [arrest](#)

Tariefindeling bruistabletten met een calciumgehalte van 500 mg onder post 3004

VERORDENING (EEG) nr. 2658/87. VERORDENING (EU) nr. 1006/2011.

Hof: De gecombineerde nomenclatuur die is opgenomen in bijlage I bij verordening (EEG) nr. 2658/87, moet aldus worden uitgelegd dat een product zoals bruistabletten met een calciumgehalte van 500 mg per tablet, die worden gebruikt ter voorkoming en behandeling van een calciumtekort en ter ondersteuning van een speciale therapie ter voorkoming en behandeling van osteoporose en waarvoor op het etiket voor volwassenen een maximale dagelijkse dosis van 1 500 mg wordt aanbevolen, valt onder post 3004 van die nomenclatuur.

HvJEU – ARREST – 25 februari 2016 – Zaak C-143/15 – G.E. Security – [Hoge Raad](#) – [arrest](#)

Tariefindeling videomultiplexer onder post 8521

VERORDENING (EEG) nr. 2658/87. De „videomultiplexer” wordt enkel verkocht aan ondernemingen die gespecialiseerd zijn in de verkoop van beveiligingsinstallaties en bewakingssystemen en die deze apparatuur compleet bij de consumenten installeren. De „videomultiplexer” wordt gebruikt binnen systemen of installaties voor de beveiliging en bewaking van gebouwen. Meer bepaald vormt hij een onderdeel van een gesloten videobewakingssysteem waarop externe camera’s en/of externe sensoren zoals bewegings- of brandmelders zijn aangesloten. De „videomultiplexer” heeft drie verschillende functies.

Hof: Een goed zoals de „videomultiplexer” moet onder voorbehoud van de beoordeling door de verwijzende rechter van alle feitelijke gegevens waarover hij beschikt, worden ingedeeld onder post 8521 van deze nomenclatuur.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Nederland – Hoge Raad – 4 december 2015 – [ECLI:NL:HR:2015:3464](#) – Zaak C-661/15 X – [verwijzing](#)

Vragen over douanewaarde na terugroepactie van auto's met een gebrek

VERORDENING (EEG) nr. 2913/92 (CDW). VERORDENING (EEG) nr. 2454/93 (UCDW). Belanghebbende is importeur van auto's uit Japan. Over de ingevoerde auto's heeft hij douanerechten betaald. Na een terugroepactie vanwege verschillende gebreken is volgens belanghebbende de douanewaarde gedaald en daarmee ook het bedrag dat verschuldigd is aan douanerechten. Belanghebbende zou daarom recht hebben op terugbetaling van een deel van de geheven douanerechten. De terugroepactie houdt in dat de kopers van de auto de auto kosteloos kunnen laten repareren bij de dealer. De Hoge Raad wil nu weten of de regeling uit artikel 145, lid 2, UCDW, in samenhang gelezen met artikel 29, leden 1 en 3, van het CDW, ook ziet op het geval waarin wordt vastgesteld dat op het tijdstip van de aanvaarding van de aangifte voor een bepaald goed het met de fabricage samenhangend risico bestond dat een onderdeel van het goed tijdens het gebruik defect raakt, en de verkoper met het oog daarop ter uitvoering van een contractuele garantieverplichting jegens de koper aan deze een prijsvermindering verleent in de vorm van een vergoeding van de door de koper gemaakte kosten voor het zodanig aanpassen van het goed dat voormeld risico wordt uitgesloten? Indien deze regeling niet geldt, volstaat het bepaalde in artikel 29, leden 1 en 3, CDW in samenhang gelezen met artikel 78 van het CDW zonder meer om de aangegeven douanewaarde na toekenning van de hiervoor bedoelde prijsvermindering te verlagen? Is de voorwaarde dat de wijziging van de werkelijk voor de goederen betaalde of te betalen prijs binnen twaalf maanden na de datum van aanvaarding van de aangifte voor het vrije verkeer moet zijn geschied, in strijd met het bepaalde in de artikelen 78 en 236 CDW, in samenhang gelezen met artikel 29 CDW?

Aangehaalde jurisprudentie: C-256/07 Mitsui en Co;

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Nederland – Rechtbank Noord-Holland – 8 december 2015 [ECLI:NL:RBNHO:2015:11305](#) (alleen e-archief) – Zaak C-666/15 – X et GoPro Coöperatief – [verwijzing](#)

Tariefindeling GoPro-camera's

VERORDENING (EEG) nr. 2658/87. Verzoeksters hebben op verschillende tijdstippen een bindende tariefinlichting (hierna: bti) aangevraagd voor een camera. Verzoeksters maken bezwaar tegen de indeling maar de douane verklaart alle bezwaren ongegrond. Verzoekster X vraagt voor de GoPro Hero 3 Silver Edition indeling in 85258030 (tarief 0%) subsidiair 85258091 (tarief 4,9%), terwijl verweerder indeelt in 85258099 (14%). Voor alle andere camera's stellen verzoeksters indeling in 85258030 (0%) en verweerder in 85258091 (4,9%). Het verschil zit in de opnamemogelijkheid van het door de televisiecamera geregistreerde beeld en geluid (alleen voor de GoPro Hero 3 Silver Edition), en de overige types die 30 minuten of langer video in één opname kunnen opnemen. Onder verwijzing naar arrest in de zaak Vario Tek stelt verzoekster dat indeling in 85258099 geen optie is omdat de opnamefunctie van de Hero 3 camera louter theoretisch is; er kunnen geen extern opgenomen bestanden op worden afgespeeld. Aangehaalde jurisprudentie: C-178/14 Vario Tek; lopende zaak C-435/15 GROFA

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Frankrijk – 15 februari 2016 – Zaak C-17/16 – El Dakkak et Intercontinental – [verwijzing](#)

Uitleg begrippen binnenkomen of verlaten EU in het kader van geldtransporten

VERORDENING (EG) nr. 1889/2005. VERORDENING (EG) nr. 562/2006 (Schengengrenscode). Verzoeker El Dakkak is Libanees staatsburger en inwoner van Benin. Verzoekster Intercontinental is een vennootschap naar Benins recht. Verzoeker krijgt opdracht van verzoekster een transport van Amerikaanse dollars te verzorgen van Cotonou naar Beiroet, met overstap in Parijs. Verzoeker wordt op de Franse luchthaven gecontroleerd. Hij overlegt een aangifte die hij bij de douane van Benin had afgelegd. Vervolgens wordt hij vastgehouden en wordt een strafrechtelijk onderzoek tegen hem geopend wegens niet-nakomen aangifteplicht en witwassen/fraude. Het geld wordt in beslag genomen. In beroep wordt de hele procedure nietig verklaard en bepaald dat het geld moet worden teruggegeven. De bewaarnemer meldt dat de dollars in euro's zijn omgezet en dat zij de tegenwaarde daarvan in dollars minus behandelingskosten zal overschrijven. Verzoekers starten een schadevergoedingsprocedure bij het Hof van beroep omdat zij menen dat de douane niet het recht had verzoeker te beschuldigen van niet-nakoming van de aangifteplicht: een dergelijke verplichting gold niet voor hem. Hij verbleef immers in een internationale transitzone. Verweerster (douane) stelt daarentegen dat bij verzoeker wel sprake is van binnenkomst in de Gemeenschap. Dat hij in de transitzone van het vliegveld is gebleven doet daar niet aan af aangezien noch het ICAO-verdrag noch enige andere tekst aan internationale transitzones een extraterritoriaal karakter verleent. De beslechting van het geding hangt af van de definitie van de begrippen 'binnenkomen of verlaten van het grondgebied van de Gemeenschap' en 'overschrijding van een buitengrens aan de grensdoorlaatposten' voor een onderdaan van een derde staat die zich bevindt in een 'internationale transitzone van een luchthaven'.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Slovenië – 16 februari 2016 – Zaak C-700/15 – LEK – [verwijzing](#)

Tariefindeling probiotische bacteriën met hulpstof

VERORDENING (EEG) nr. 2658/87. VERORDENING (EU) nr. 1006/2011. Verzoekster heeft in september 2012 drie bindende tariefinlichtingen (BTIs) gevraagd bij de douane voor indeling van producten genaamd 'Linex', 'Linex Forte' en 'Linex Baby Granulat' in de GN-post 3002 90 50 (= 'culturen van micro-organismen', vallende onder de post 3002 = 'menselijk bloed, dierlijk bloed bereid voor therapeutisch of profylactisch gebruik'... enz'). de douane wijst de verzoeken af en deelt in onder 2106 90 98 ('Producten voor menselijke consumptie, elders genoemd noch elders onder begrepen'). In het algemeen kan worden gesteld dat het gaat om specifieke probiotische bacteriën met een hulpstof (excipiënt) die worden ingebracht in harde capsules van gelatine en die bedoeld zijn ter behandeling van gastro-intestinale klachten. Het Agentschap van de Republiek Slovenië voor geneesmiddelen en medische apparatuur heeft vergunningen afgegeven voor het in de handel brengen van alle betrokken producten als geneesmiddel. Indeling door de Douane steunt op de toelichting bij post 2106 zoals opgesteld door de Werelddouaneorganisatie (WDO) en het feit dat de Europese Commissie eerder vergelijkbare producten onder die post heeft ingedeeld. De afgegeven vergunningen als geneesmiddel zijn geen garantie voor indeling als geneesmiddel, zoals aangegeven in de – juridisch niet bindende – toelichting van de EURCIE op hoofdstuk 30 van de GN. Aangehaalde jurisprudentie: C-291/11 TNT Freight Management; C-267/13 Nutricia;

RECHTSPRAAK NL – Hoge Raad – 26 februari 2016 – [ECLI:NL:HR:2016:318](#)

VERORDENING (EEG) nr. 2913/92 (CDW). NIET VOLGEN CONCLUSIE. Douanerechten; art. 221 en art. 243 CDW. Verjaringstermijn van drie jaar voor het doen van de mededeling van een douaneschuld; schorsing van de termijn 'voor de duur van het beroep'; ook de duur van hoger beroep is daarin begrepen; uitreiking van nieuwe uitnodiging tot betaling na afloop van dat beroep wordt geacht tijdig na de boeking te zijn gedaan; aan de uitnodigingen tot betaling liggen daarmee in overeenstemming zijnde geboekte bedragen ten grondslag. Op 16 juni 2015 heeft Advocaat-Generaal M.E. van Hilten geconcludeerd tot het stellen van prejudiciële vragen aan het Hof van Justitie van de Europese Unie. De Hoge Raad volgt die conclusie niet. Het beroep in cassatie wordt ongegrond verklaard.

Vennootschappen en vrijheid van vestiging (B – Fi)

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Luxemburg – 1 februari 2016 – Zaak C-682/15 – Berlioz Investment Fund – [verwijzing](#)

Vragen over uitkering dividend met vrijstelling van bronheffing en opleggen geldboete voor niet verstrekken van bepaalde inlichtingen

RICHTLIJN 2011/16/EU. ARTIKELEN 47, 51 en 52 HANDVEST GRONDRECHTEN. ARTIKEL 4 VEU. ARTIKEL EVRM. Berlioz is de Luxemburgse moedermaatschappij van een Franse dochter Cofima die, met vrijstelling van bronheffing, dividend aan Berlioz uitkeert. Via de Luxemburgse belastingdienst doet de Franse belastingdienst navraag of aan de voorwaarden voor de vrijstelling is voldaan. Berlioz verstrekt de gevraagde gegevens, met uitzondering van NAW-gegevens van de vennoten, het bedrag van de aandelen en het participatiepercentage van elke vennoot. De Luxemburgse belastingdienst legt een administratieve boete op omdat Berlioz ook na aanmaning weigert deze NAW-gegevens te verstrekken. Berlioz benadrukt dat de vrijstelling niet is gebaseerd op de Franse wet maar op het arrest C-170/05 Denkavit. In Luxemburg is sinds 2014 het recht om beroep in te stellen tegen het verstrekken van inlichtingen afgeschaft. Gewezen wordt op de arresten **Akerberg en Melloni**. De aan het HvJEU voorgelegde vragen luiden o.a. als volgt:

- 1) Brengt een lidstaat het Unierecht ten uitvoer en wordt daardoor het Handvest overeenkomstig artikel 51, lid 1, ervan van toepassing wanneer hij een administratieve geldboete oplegt als sanctie wegens niet-nakoming van verplichtingen tot samenwerking die voortvloeien uit een bevel tot het verstrekken van inlichtingen dat de bevoegde nationale autoriteit van die lidstaat heeft uitgevaardigd op basis van internrechtelijke procedureregels die daartoe zijn vastgesteld in het kader van de uitvoering, door deze lidstaat als aangezochte staat, van een verzoek om inlichtingen van een andere lidstaat op grond van met name de bepalingen van richtlijn 2011/16 met betrekking tot de uitwisseling van inlichtingen op verzoek?
- 2) Kan een bestuurde zich beroepen op artikel 47 van het Handvest wanneer naar zijn mening de jegens hem vastgestelde administratieve geldboete ertoe strekt hem te verplichten inlichtingen te verstrekken in het kader van de uitvoering van een verzoek om inlichtingen van een andere lidstaat waarvan het fiscale doeleinde geenszins wordt verantwoord zodat in casu een wettig doeleinde ontbreekt, en

- waarmee wordt beoogd inlichtingen te verkrijgen die naar verwachting niet van belang zijn voor de betrokken belastingheffing?
- 3) Vereist het in artikel 47 van het Handvest neergelegde recht op een doeltreffende voorziening in rechte en op toegang tot een onpartijdig gerecht dat de bevoegde nationale rechter volle rechtsmacht heeft en dus de bevoegdheid om minstens via een exceptie de geldigheid te toetsen van een bevel tot het verstrekken van inlichtingen dat de bevoegde autoriteit van een lidstaat heeft uitgevaardigd ter uitvoering van een met name krachtens richtlijn 2011/16 door de bevoegde autoriteit van een andere lidstaat gedaan verzoek om uitwisseling van inlichtingen, in het kader van een beroep dat de derde-bezitter van de inlichtingen, zijnde de adressaat van dat bevel tot het verstrekken van inlichtingen, heeft ingesteld tegen een beslissing tot vaststelling van een administratieve geldboete wegens niet-nakoming, door deze rechtszoekende, van zijn verplichting tot samenwerking in het kader van de uitvoering van dat verzoek?
 - 4) Vormt het criterium dat de door een lidstaat aan een andere lidstaat gevraagde inlichtingen naar verwachting van belang zijn voor de bedoelde belastingheffing en de daarin opgegeven fiscale doelstelling, een voorwaarde waaraan het verzoek om inlichtingen moet voldoen opdat voor de bevoegde autoriteit van de aangezochte staat de verplichting ontstaat om aan dat verzoek gevolg te geven en opdat een jegens een derde-bezitter uitgevaardigd bevel tot het verstrekken van inlichtingen gerechtvaardigd is?
 - 5) Verzetten de artikelen 1, lid 1, en 5 van richtlijn 2011/16 alsmede artikel 47 van het Handvest zich tegen een wettelijke bepaling van een lidstaat waarbij de toetsing, door de bevoegde nationale autoriteit als autoriteit van de aangezochte staat, van de geldigheid van een verzoek om inlichtingen op algemene wijze wordt beperkt tot een toetsing van de formele regelmatigheid, en dat zij de nationale rechter verplichten om in het kader van een bij hem ingesteld beroep in rechte zoals in de derde vraag hierboven omschreven, na te gaan of aan de voorwaarde dat de gevraagde inlichtingen naar verwachting van belang zijn is voldaan op alle punten die betrekking hebben op het verband dat bestaat met de betrokken belastingheffing, het aangevoerde fiscale doeleinde en de eerbiediging van artikel 17 van richtlijn 2011/16?
 - 6) Verzet artikel 47, lid 2, van het Handvest zich dan tegen een wettelijke bepaling van een lidstaat volgens welke het niet mogelijk is om het door de bevoegde autoriteit van een andere lidstaat gedane verzoek om inlichtingen aan de bevoegde nationale rechter van de aangezochte lidstaat voor te leggen in het kader van een bij hem ingesteld beroep in rechte zoals in de derde vraag hierboven omschreven, en vereist artikel 47, lid 2, van het Handvest dat dit document aan de bevoegde nationale rechter wordt overgelegd en de derde-bezitter daartoe toegang wordt verleend, of dat dit document aan de nationale rechter wordt overgelegd zonder dat de derde-bezitter toegang krijgt wegens de vertrouwelijkheid van dat document onder de voorwaarde dat alle moeilijkheden die de derde-bezitter ondervindt als gevolg van een beperking van zijn rechten toereikend worden gecompenseerd door de voor de bevoegde nationale rechter gevolgde procedure?

Aangehaalde jurisprudentie: C-170/05 Denkavit; C-617/10 Akerberg Franson; C-399/11 Melloni; C-198/13 Hernandez;

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Frankrijk – 5 februari 2016 – Zaak C-6/16 – Holcim France et Enka – [verwijzing](#)

RICHTLIJN 90/435/EEG. ARTIKELEN 49 en 63 VWEU. Verzoekster Holcim France heeft als hoofdactiviteit het opslaan van cement. Zij keert in 2005 en 2006 dividend uit aan medeverzoekster, haar moedermaatschappij, de in Luxemburg gevestigde Enka. Alle aandelen op één na van Enka zijn in bezit van de Cypriotische vennootschap Waverley Star Investments Ltd die weer volledig wordt gecontroleerd door de in Zwitserland gevestigde Campsores Holding. De Franse autoriteiten leggen na onderzoek de wettelijke bronbelasting op van 25%. Verzoeksters vragen om toepassing van de in het algemeen belastingwetboek voorziene vrijstellingsregel omdat het om winsten uitgekeerd aan een moeder die is gevestigd in een lidstaat. Verzoeksters stellen dat de Franse wet strijdig is met de vrijheid van vestiging en het vrije kapitaalverkeer en Richtlijn 90/435 schendt. Die bepalingen gaan uit van een vermoeden van belastingontduiking en gaan verder dan nodig is ter voorkoming van fraude. De verwijzende rechter kijkt met name naar de ruime beoordelingsmarge die lidstaten volgens artikel 1, lid 2, richtlijn 90/435 hebben om te bepalen welke voorschriften noodzakelijk zijn om fraude en misbruik te bestrijden. De vraag is of sprake is van schending als een lidstaat een 'anti-misbruik' mechanisme instelt en of dit mechanisme moet worden onderzocht in het licht van de bepalingen van het Verdrag (vrijheid van vestiging en vrij kapitaalverkeer) en of het gerechtvaardigd is om bij dividenden uitgekeerd aan personen in een niet-EULS alleen dan geen bronbelasting in te houden indien wordt aangetoond dat de keten van deelnemingen niet als (een van de) voornaamste doel heeft voor de vrijstelling in aanmerking te komen.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Frankrijk – 12 februari 2016 – Zaak C-14/16 – Euro Park Service – [verwijzing](#)

RICHTLIJN 90/434/EEG. ARTIKEL 49 VWEU. Verzoekster is rechtsopvolger van de vennootschap Cairbulg Nanteuil (CN). Laatstgenoemde is in 2004 zonder vereffening ontbonden door en ten gunste van haar enig aandeelhouder, de vennootschap naar Luxemburgs recht Euro Park Service (EPS). Bij de vereffening in januari 2005 heeft zij geopteerd voor de bijzondere fusieregeling van het Franse belastingwetboek waarbij CN de netto vermogenswinst en de winst uit activa die in EPS zijn ingebracht niet aan de vennootschapsbelasting onderworpen. De activa bestond uit onroerende zaken die meteen zijn overgedragen aan de vennootschap SCI IBC. Na controle door verweerster (belastingdienst) heeft EPS over het boekjaar 2004 alsnog een aanvullende vennootschapsbelastingaanslag + boete opgelegd gekregen. Verweerster twijfelt of verzoekster terecht van de fusieregeling gebruik gemaakt heeft en verdenkt haar van fraude en/of belastingontwijking. Verzoekster vraagt vervolgens de bestuursrechter haar van de aanvullende aanslag vrij te stellen.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Hongarije – 29 februari 2016 – Zaak C-28/16 – MVM – [verwijzing](#)
[Zie onder : belastingen - btw](#)

RECHTSPRAAK NL – VERVOLG HVJEU 17 september 2015, [Gevoegde zaken C-10/14 \(Miljoen\) en C-14/14 \(X\) en C-17/14 \(Société Générale\)](#) – CONCLUSIE
PG Wattel – Hoge Raad – 29 januari 2016 – ECLI:NL:PHR:2015:2555 – [conclusie](#)

Nadere conclusie na terugkeer uit Luxemburg; teruggaafverzoek dividendbelasting van niet-ingezeten particuliere aandeelhouder; vergelijking met de box 3 heffing ten laste van ingezeten vergelijkbare belastingplichtige? Zo ja: welk vergelijkingstijdvak? Vergelijking op basis van het gehele aandelenbezit of per aandeelsoort? Toerekening heffingsvrij vermogen? Splitsing box 3 heffing ten laste van de maatman in een deel toerekenbaar aan werkelijk dividend en een deel toerekenbaar aan vermogensresultaat? De in België wonende belanghebbende houdt als belegging aandelen in Nederlandse beursvennootschappen waarop hij dividend heeft ontvangen. De hierop ingehouden Nederlandse dividendbelasting ad 15% vraagt hij terug, omdat hij zich in strijd met art. 63 VwEU (vrijheid van kapitaalverkeer) ongunstiger belast acht dan een vergelijkbare ingezeten aandeelhouder wiens aandelenbezit in box 3 van de Wet op de inkomstenbelasting valt.

- A-G: Dividendbelasting drukt niet zwaarder op Belg ([taxence](#))

OVERIG

- Advies van het Europees Comité van de Regio's — Een eerlijk en doeltreffend vennootschapsbelastingstelsel in de Europese Unie, [PB C 51 van 10.2.2016](#)
- IKEA ontweek € 1 miljard belasting via Nederland ([taxence](#))
- Commissie presenteert nieuw pakket regelgeving over vennootschapsbelasting ([ECER](#))

Bestuursrecht – algemeen

LITERATUUR

Ton Duijkersloot, Rolf Ortlep, Maartje Verhoeven, Rob Widdershoven, [Kroniek Europees staats- en bestuursrecht](#), Nederlands Tijdschrift voor Bestuursrecht, NTB 2016/5

Bevriezing tegoeden

HvJEU – ARREST – 18 februari 2016 – Zaak C-176/13 P – Raad / Bank Mellat – [persbericht](#) – [arrest](#)

Bevriezing tegoeden Bank Mellat onterecht. De Raad heeft onvoldoende bewijs geleverd.

VERORDENING (EG) nr. 423/2007. Met zijn hogere voorziening verzoekt de Raad om vernietiging van het arrest van 29 januari 2013, Bank Mellat/Raad (T-496/10) waarbij het Gerecht bepaalde delen van het besluit 2010/413/GBVB nietig heeft verklaard.

Hof: De hogere voorziening wordt afgewezen

Burgerschap Unie

HvJEU – CONCLUSIE A-G SZPUNAR – 4 februari 2016 – Gevoegde zaken C-165/14 en C-304/14 – Rendón Marín en CS – Grote Kamer – conclusie
[Zie onder: asiel en migratie](#)

PREJUDICIËLE VERWIJZING – België – 22 februari 2016 – Zaak C-3/16 – Aquino – [verwijzing](#)
[Zie onder: prejudiciële procedure](#)

LITERATUUR

Mr. dr. H. van Eijken, '[Kroniek Europees burgerschap](#)', NtER 2016-1, p. 1-9

OVERIG

Das Menschenrecht auf das Existenzminimum ernst genommen – Sozialleistungsansprüche von Unionsbürger_innen ([Verfassungsblog](#))

Consumentenrecht (C)

HvJEU – CONCLUSIE A-G SZPUNAR – 2 februari 2016 – Zaak C-421/14 – Banco Primus – Spanje – [conclusie](#)

RICHTLIJN 93/13/EEG. Het betreft een geding betreffende een buitengewoon incidenteel verzet tegen de executieprocedure van een verhypothekerd onroerend goed waarin de schuldenaar het oneerlijke karakter van een contractueel beding opwerpt. De Spaanse rechter heeft vragen gesteld over de criteria ter beoordeling van het oneerlijke karakter van bepaalde bedingen van de overeenkomst en over de omvang van de verplichtingen van de nationale rechter bij deze beoordeling. Het Hof wordt derhalve geconfronteerd met een problematiek die het voorwerp vormt van een reeds zeer uitgebreide rechtspraak, maar nu in een geheel nieuwe configuratie, aangezien het betrokken incidentele verzet de verwijzende rechter de gelegenheid biedt ambtshalve andere contractuele bedingen te toetsen, waartegen het verzet niet is gericht. In deze context wordt het Hof met name verzocht vast te stellen of de bescherming die de artikelen 6 en 7 van richtlijn 93/13 waarborgen, inhoudt dat een eerdere ambtshalve toetsing van één of meer contractuele bedingen de verplichting van de nationale rechter beperkt om in een later stadium van de procedure het oneerlijke karakter van de andere bedingen van de overeenkomst ambtshalve te onderzoeken.

A-G: De bescherming die de artikelen 6 en 7 van richtlijn 93/13/EEG de consumenten waarborgen houdt in dat een eerdere ambtshalve toetsing van één of meer contractuele bedingen niet de verplichting van de nationale rechter kan beperken om in een later stadium van de procedure ambtshalve het oneerlijke karakter van de andere bedingen van de overeenkomst te onderzoeken. Het staat aan de nationale rechter om bij het onderzoek van de contractuele bedingen de verhouding kwaliteit/prijs van de levering of van de dienst in aanmerking te nemen. Richtlijn 93/13 verzet zich niet tegen een nationale bepaling betreffende de vervroegde beëindiging van een hypothecaire leningsovereenkomst wanneer 1) deze bepaling noch een dwingend, noch een aanvullend

karakter heeft, 2) de toepasselijkheid ervan uitsluitend afhankelijk is van een overeenstemming tussen partijen, 3) zij niet vooruitloopt op de beoordeling, door de nationale rechter bij wie een hypothecaire executieprocedure inzake deze overeenkomst aanhangig is, van het oneerlijke karakter van het beding betreffende de vervroegde beëindiging, en 4) zij er niet aan in de weg staat dat deze rechter dat beding buiten toepassing laat indien hij oordeelt dat het een oneerlijk beding is in de zin van artikel 3, lid 1, van deze richtlijn en, deze bepaling anderzijds niet in de weg staat aan de verplichting van de nationale rechter om een beding nietig en niet-geschreven te verklaren, na daarvan het oneerlijke karakter te hebben vastgesteld, zelfs wanneer de kredietverlener de door een nationale bepaling gestelde voorwaarden in de praktijk in acht heeft genomen.

- Enforcement proceedings and unfairness continued: AG Szpunar in Case [C-421/14](#) (Banco Primus) ([European consumer law blog](#))

HvJEU – ARREST – 18 februari 2016 – Zaak C-49/14 – Finanmadrid E.F.C. – Spanje – [arrest](#)

RICHTLIJN 93/13/EEG. Zambrano heeft ter financiering van de aankoop van een voertuig met Finanmadrid een leningsovereenkomst gesloten voor een bedrag van 30 000 EUR. Albán Zambrano, García Zapata en Caicedo Merino hebben zich jegens Finanmadrid hoofdelijk borg gesteld voor die lening. Er werd een openingscommissie vastgesteld van 2,5 % van het kapitaal, de lening moest worden terugbetaald in 84 maandelijkse termijnen en de jaarlijkse rente bedroeg 7 %. Bij niet tijdige betaling van een termijn was er sprake van een vertragingsrente van 1,5 % per maand en een boetebedrag van 30 EUR per openstaand bedrag. Vanaf begin 2011 werden de termijnen niet meer betaald, zodat Finanmadrid op 8 juli 2011 de overeenkomst voortijdig heeft beëindigd. Finanmadrid heeft verzocht om een betalingsbevelprocedure te openen tegen verweerders in het hoofdgeding. De verwijzende rechter geeft aan dat volgens het Spaanse procesrecht de rechter slechts optreedt in de betalingsbevelprocedure als uit de bij het verzoek gevoegde stukken blijkt dat het geëiste bedrag niet juist is, in welk geval de griffier de rechter op de hoogte moet brengen, of als de schuldenaar verweer voert tegen het betalingsbevel. Hij voegt hieraan toe dat de beslissing van de griffier een procesrechtelijke executoriale titel is die gezag van gewijsde heeft, zodat de rechter in de executieprocedure niet ambtshalve kan toetsen of de overeenkomst die heeft geleid tot de betalingsbevelprocedure mogelijk oneerlijke bedingen bevat. Tegen deze achtergrond heeft de verwijzende rechter, aangezien hij twijfelt of het relevante Spaanse recht zich verdraagt met het Unierecht, de behandeling van de zaak geschorst en het Hof om een prejudiciële beslissing verzocht

Hof: Richtlijn 93/13/EEG verzet zich tegen een nationale regeling, waarbij de rechter die verzocht is om executie van een betalingsbevel niet ambtshalve kan beoordelen of een beding in een consumentenovereenkomst oneerlijk is, en de instantie waarbij het verzoek om een betalingsbevel is ingediend niet bevoegd is om tot een dergelijke beoordeling over te gaan.

A missed opportunity? CJEU judgment in Case C-49/14 (Finanmadrid) ([ECLB](#))

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Kroatië – 25 februari 2016 – Zaak C-686/15 –
Vodoopskrba i odvodnja – [verwijzing](#)

Vragen over berekening waterrekening en met name het vaste deel daarvan

RICHTLIJN 2000/60/EG. Deze zaak gaat over een civiele procedure met betrekking tot niet-betaling van waterrekeningen door verweerster over december 2013 – juni 2014. Verweerster heeft geen bezwaar tegen betaling van het werkelijk waterverbruik (het variabele deel van de rekening) maar wel tegen het deel dat betrekking heeft op de vaste kosten en andere lasten die op de rekening vermeld staan. Verzoekster (waterleidingbedrijf) stelt voor het variabele deel het verbruik van warm en koud water per appartement vast. Het gedeelte aan vaste kosten komt daarbij en staat los van het waterverbruik. Hoe wordt volgens het Unierecht de prijs berekend voor watervoorziening die wordt gefactureerd per appartement in een woongebouw of per gezinswoning? Betalen burgers van de Unie enkel voor het werkelijke van de watermeter afgelezen verbruik dan wel ook voor andere posten of lasten?

ONTWERP REGELGEVING EU

BNC fiche: Groenboek over financiële retaildiensten ([overheid.nl](#))

Kabinetsreactie groenboek over financiële retaildiensten – «betere producten, meer keuze en meer mogelijkheden voor consumenten en bedrijven»

BNC fiche: Contracten voor de levering van digitale inhoud en voor online verkoop van goederen ([overheid.nl](#))

- Mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement, de Raad en het Europees Economisch en Sociaal Comité betreffende digitale overeenkomsten voor Europa – Het aanboren van het potentieel van elektronische handel;
- Richtlijn van het Europees Parlement en de Raad betreffende bepaalde aspecten van overeenkomsten voor de levering van digitale inhoud;
- Richtlijn van het Europees Parlement en de Raad betreffende bepaalde aspecten van overeenkomsten voor de online-verkoop en andere verkoop op afstand van goederen.

RECHTSPRAAK NL – Hoge Raad – 12 februari 2016 – ECLI:NL:HR:2016:236 –
[uitspraak](#)

RICHTLIJN 2008/48/EG. RICHTLIJN 93/13/EEG. Prejudiciële vraag (art. 392 Rv). Telefoonabonnement met 'gratis' telefoon; uitwerking van HR 13 juni 2014, ECLI:NL:HR:2014:1385, NJ 2015/477 (Lindorff/Statia). Voldoet 'all-in prijs' voor abonnement en toestel aan art. 7:61 lid 2 BW en art. 7A:1576 lid 2 BW? Ambtshalve beoordeling en zo nodig ambtshalve vernietiging overeenkomst door rechter? Is 'all-in prijs' kernbeding in de zin van art. art. 4 lid 2 Richtlijn oneerlijke bedingen 93/13/EEG en art. 6:231 onder a BW?

- All-in prijs abonnement en toestel voldoet niet aan koop op afbetaling of kredietovereenkomst ([IT&recht](#))

REGELGEVING NL

Versterking telecommunicatiebeleid: Wet van 3 februari 2016 tot wijziging van de Telecommunicatiewet in verband met de versterking van de positie van abonnees bij netwerkstoringen, het wegnemen van overstapdrempels voor kleinzakelijke abonnees, de verbetering van de continuïteit van uitzendingen vanaf antenne-opstelpunten voor omroep, alsmede ter versterking van de samenhang en het beleid op het terrein van elektronische communicatie, [Stb.2016, nr. 55](#)

LITERATUUR

- Jan M. Smits, The New EU Proposal for Harmonised Rules for the Online Sales of Tangible Goods (COM (2015) 635): Conformity, Lack of Conformity and Remedies, , Maastricht University Faculty of Law - Maastricht European Private Law Institute ([M-EPLI](#))
- Book Review: Zheng Sophia Tang, 'Electronic Consumer Contracts in the Conflict of Laws, Oxford and Portland, Oregon, Hart Publishing, 2015, 383 pages ([M-EPLI](#))
- Prof. dr. M.B.M. Loos, '[The Presumption of Non-conformity in European Consumer Sales Law](#)', MvV 2016, p. 17-19

EUROPEES PARLEMENT

Resolutie van het Europees Parlement van 11 juni 2013 over een nieuwe agenda voor het Europese consumentenbeleid (2012/2133(INI)), [PB C 65 van 19.2.2016](#)

OVERIG

Solving disputes online: New platform for consumers and traders ([EC](#))

Detentie (omstandigheden), recht op leven, politieonderzoek (S)

EHRM – ARREST – 4 februari 2016 – Isenc t. Frankrijk – [persbericht](#) – [arrest](#) (niveau 3)

ARTIKEL 2 EVRM. Het hof neemt schending van artikel 2 aan in een zaak betreffende een verdachte die tijdens het ondergaan van voorlopige hechtenis zelfmoord had gepleegd, terwijl de voorlopige hechtenisrechter de gevangenisdirecteur nadrukkelijk op dat risico had gewezen. In afwijking van de regels was de verdachte kennelijk niet bezocht door een arts. Het hof overweegt dat zo'n medische controle als minimum voorzorgsmaatregel moet worden aangemerkt.

EHRM – ARREST – 4 februari 2016 – Hilal Mammadov t. Azerbeidzjan – [persbericht](#) – [arrest](#) (niveau 2)

ARTIKEL 3 EVRM. Hoofdredacteur van een krant wordt opgepakt door de politie in 2012 en hij stelt dat hij daarbij geslagen en geschopt is en dat er een tas met daarin drugs op hem is geplaatst. Klager wordt voor het drugsbezit veroordeeld en klaagt nu bij het hof

over de behandeling door de politie, het feit dat er geen echt onderzoek is gedaan en dat zijn advocaat is geschorst en het niet mogelijk was een ontmoeting met hem te hebben in de gevangenis. Het hof neemt een schending aan van artikel 3 EVRM voor zowel de behandeling door de politie als het gebrek aan een deugdelijk onderzoek en schending van artikel 34 (recht van petitie).

EHRM – ARREST – 9 februari 2016 – Öztünç v. Turkey – [persbericht](#) – [arrest](#) (niveau 2)

ARTIKEL 2 EVRM. De zaak betreft de strafrechtelijke procedure na een viervoudige moord die in augustus 1984 heeft plaatsgevonden. Deze zaak loopt al meer dan 30 jaren, omdat de verdachten zijn gevlucht. Verzoekers klager dat er sprake is van een schending van artikel 2, gelet op de duur van de procedure, het ontbreken van een effectief middel om hun rechten te effectueren en zich er van te verzekeren dat de dat de schuldigen worden gestraft en het onvermogen de gevluchte verdachten te achterhalen. Het Hof oordeelt dat er sprake is van een schending van artikel 2.

EHRM – ARREST – 11 februari 2016 – Pomilyayko t. Oekraïne – [persbericht](#) – [arrest](#) (niveau 2)

ARTIKEL 3 EVRM. Mevrouw Pomlyayko meldt zich vrijwillig bij het politiebureau voor het verhoor over een diefstal. Op het politiebureau is zij vervolgens door de agenten mishandeld en na een nacht is zij vrijgelaten en met letsel in het ziekenhuis opgenomen. In het strafrechtelijke onderzoek concludeerde de forensisch expert dat niet was vast te stellen wanneer zij de verwondingen had opgelopen en hij deed de conclusie van de arts dat sprake was van hoofdletsel en een hersenschudding af als een persoonlijke mening. Wegens gebrek aan bewijs werd daarmee het onderzoek naar de handelingen van de agenten gesloten. Het hof neemt een schending van artikel 3 EVRM aan: onmenselijke behandeling op het politiebureau en geen effectief onderzoek naar haar klacht.

EHRM – ARREST – 16 februari 2016 – Dalakov t. Rusland – [persbericht](#) – [arrest](#) (niveau 2)

ARTIKEL 2 EVRM. Klager stelt dat zijn neef is vermoord door de Russische veiligheidsdienst tijdens een speciale operatie. Het hof overweegt dat er nooit een degelijk strafrechtelijk onderzoek naar de gebeurtenis heeft plaatsgevonden terwijl er meerdere getuigen zijn die bevestigen dat de neef van klager niet gewapend was en geen verzet bood en dat hij desondanks is neergeschoten en een granaat op zich geplaatst heeft gekregen. Schending van artikel 2 EVRM wegens het onvoldoende onderzoek doen naar de gebeurtenis en schending van het recht op leven.

EHRM – ARREST – 18 februari 2016 – Blühdorn t. Duitsland – [persbericht](#) – [arrest](#) (niveau 2)

ARTIKEL 5 EVRM. De zaak betreft de voortdurende detentie van klager in een psychiatrisch ziekenhuis. Klager is veroordeeld tot vier jaren en zes maanden gevangenisstraf wegens verkrachting. Daarbij is ook het bevel gegeven dat klager in een psychiatrisch ziekenhuis zou worden opgenomen met een periodieke toetsing van de noodzaak daartoe. In 2011 is door een expert van de kliniek geconcludeerd dat hoewel klager meervoudige persoonlijkheidsproblematiek heeft en zijn voortgezette detentie

noodzakelijk was, dit een klassiek geval van een foutief bevel tot gedwongen opname betreft. In de daarop volgende beslissing van de rechtbank is overwogen dat klager niet kan worden vrijgelaten omdat dat alleen kan als vaststaat dat betrokkene vanaf het begin niet leed aan de geestesziekte die zijn opname rechtvaardigt. Nu niet kan worden uitgesloten dat hij al leed aan seksueel sadisme en de kans op recidive groot was, en hij daarmee een gevaar voor de maatschappij vormt, kan hij niet worden vrijgelaten. Het Hof oordeelt dat er geen sprake is van een schending van artikel 5.

EHRM – ARREST – 23 februari 2016 – Civek t. Turkije – [persbericht](#) – [arrest](#) (niveau 2)

ARTIKEL 2 EVRM. De zaak gaat over de moord op de moeder van verzoeksters door hun vader. Het Hof oordeelt dat de Turkse autoriteiten ondanks het feit dat zij op de hoogte waren van de serieuze bedreigingen en het risico dat mevrouw Civek liep, onvoldoende maatregelen hebben genomen om de moord op mevrouw Civek te voorkomen.

- Just another murder or gender-based violence? A commentary on Civek versus Turkey ([Strasbourg observers](#))

EHRM – ARREST – 23 februari 2016 – Nasr en Ghali t. Italië – [persbericht](#) – [arrest](#) (niveau 1)

ARTIKEL 3, 5, 8 en 13 EVRM. De zaak betreft een 'extraordinary rendition' van klager ("Abu Omar"), een Egyptische imam die in 2003 woonachtig was in Italië en die in 2013 is veroordeeld ter zake deelname aan een terroristische organisatie. In 2003 werd hij van straat geplukt door een team van CIA-medewerkers en naar Egypte overgebracht. Daar werd hij ongeveer een jaar gevangen gehouden zonder enige vorm van proces, ondervraagd en gemarteld. De zaak werd onderzocht door de Italiaanse justitiële autoriteiten, die tot de conclusie kwamen dat de CIA verantwoordelijk was en dat de Italiaanse geheime dienst naar alle waarschijnlijkheid op de hoogte was. Documenten die een en ander konden ophelderen, werden echter als staatsgeheim aangemerkt en aan de onderzoekers onthouden. In de media was echter al het nodige bekend geworden. Het onderzoek leidde uiteindelijk tot de veroordeling tot en oplegging van gevangenisstraf aan 22 CIA-medewerkers en één medewerker van het Amerikaanse leger. Ook medewerkers van de Italiaanse geheime dienst werden veroordeeld, maar hun veroordelingen werden grotendeels teruggedraaid in verband met de staatsgeheime documenten.

Het hof neemt een reeks van schendingen aan. Allereerst is sprake van schending van de onderzoeksplicht van artikel 3, omdat de autoriteiten zich bleven beroepen op het staatsgeheim, terwijl die inhoud van de betreffende documenten in de media was verschenen. Het hof oordeelt dat deze houding had geresulteerd in de straffeloosheid van de medewerkers van de Italiaanse geheime dienst. Daarnaast wijst het hof er op dat de uitvoerende macht nauwelijks inspanningen had verricht om de veroordeelde CIA-medewerkers te laten uitleveren. Er was zelfs gratie verleend aan sommige veroordeelden. Ook de extraordinary rendition zelf, waar de nationale autoriteiten van op de hoogte waren, wordt in lijn met eerdere uitspraken (zoals El-Masri v. Macedonië) strijd met artikel 3 geacht. Tegen de achtergrond van het voorgaande stelt het hof ook schending vast van de artikelen. 5, 6, 8 en 13.

EHRM – ARREST – 23 februari 2016 – Mozer t. Moldavië en Rusland – Grote Kamer – [persbericht](#) – [arrest](#) (niveau 1)

ARTIKELN 3, 5, 8, 9 en 13 EVRM. Betreft een klacht over de detentie van een klager verdacht van fraude. Deze detentie is opgelegd door de “Moldavian Republic of Transdnjestria”, the MRT.

De klachten vallen zowel binnen de jurisdictie van Moldavië als Rusland. Moldavië heeft weliswaar geen effectieve invloed op het handelen van de MRT maar aangezien de regio onder internationaal publiekrecht als deel van Moldavië is erkend heeft Moldavië de plicht de inwoners de rechten van het EVRM te garanderen.

Nu de MRT in grote mate afhankelijk is van het Russische leger en van de economische en politieke steun van Rusland kan worden aangenomen dat Rusland een sterke invloed heeft op de autoriteiten van de MRT.

De MRT rechtbanken die de detentie aan klager hebben opgelegd behoren niet tot rechtbanken die zijn opgericht en handelen volgens de richtlijnen en de detentie is daarmee onwettig.

Moldavië heeft zijn best gedaan om klager zowel diplomatiek als juridisch bij te staan zodat van een schending van het EVRM door Moldavië geen sprake is. Wel heeft Rusland het EVRM op meerdere punten geschonden (artikelen 3, 5, 8, 9 en 13 EVRM).

EHRM – ARREST – 25 februari 2016 – Klinkenbuss t. Duitsland – [persbericht](#) – [arrest](#) (niveau 2)

Voortdurende opsluiting in een psychiatrisch ziekenhuis niet in strijd met artikel 5 van het Verdrag.

ARTIKEL 5 EVRM. Klager is veroordeeld tot opsluiting in een psychiatrisch ziekenhuis. Zijn opsluiting is op reguliere basis getoetst en telkens opnieuw bevolen, laatstelijk in 2011, waarbij klager is gehoord en de verklaringen van een externe psychiatrische deskundige en een psychiatrische deskundige van het ziekenhuis waar klager gedetineerd zit, zijn betrokken. Klager heeft meerdere therapieën ondergaan en nadat verschillende pogingen tot het volgen van een sekstherapie niet zijn geslaagd, is besloten deze pogingen tijdelijk te staken. Klager klaagt dat zijn voortdurende opsluiting in een psychiatrisch ziekenhuis voor meer dan 28 jaar, zonder dat hij nog therapie ondergaat en op basis van ontoereikend deskundig advies, in strijd is met artikel 5 van het Verdrag. Het hof stelt geen schending vast.

Diensten (B)

HvJEU – ARREST – 17 februari 2016 – Zaak C-314/14 – Sanoma Media Finland – Nelonen Media – [arrest](#)

RICHTLIJN 2010/13/EU. Het betreft een geding tussen Sanoma en de Finse toezichthouder voor de audiovisuele markt over de rechtmatigheid van een besluit waarbij deze laatste heeft vastgesteld dat Sanoma de Finse wettelijke bepalingen betreffende televisiereclame had overtreden en deze heeft gelast die overtredingen te staken. Sanoma, gevestigd in Finland, verricht audiovisuele mediadiensten. Haar diensten omvatten de uitzending van televisieprogramma's in het kader waarvan zij onder meer reclame en gesponsorde programma's uitzendt. Om de reclame-

onderbrekingen die zij tussen twee televisieprogramma's invoegt te scheiden, maakt Sanoma gebruik van de zogenaamde techniek van „opdeling van het beeldscherm”, waarbij dit laatste na het begin van de aftiteling in twee delen wordt gesplitst en tegelijkertijd in een kolom die aftiteling en in een andere de aankondiging van de daaropvolgende programma's worden getoond. Bovendien laat Sanoma iedere in het kader van die onderbrekingen uitgezonden reclamespot volgen en voorafgaan door zwarte beelden van een duur van 0,4 tot 1 seconde, genaamd „zwarte seconden”. Wanneer een door Sanoma uitgezonden programma wordt gesponsord kan dat voor haar een reden zijn om logo's die naar de natuurlijke persoon of rechtspersoon die dat programma sponsort verwijzen niet alleen in het gesponsorde programma zelf te plaatsen, maar ook in vooraankondigingen voor dat programma alsook in andere programma's.

Hof: Artikel 19, lid 1, van richtlijn 2010/13/EU staat niet in de weg aan een nationale wettelijke regeling op grond waarvan het is toegestaan dat een opgedeeld beeldscherm waarop de programma-aftiteling in het ene deel verschijnt en een programmaoverzicht in het andere om het programma dat wordt beëindigd te scheiden van de erop volgende reclameonderbreking, niet noodzakelijkerwijs wordt gecombineerd met, of wordt gevolgd door, een akoestisch of optisch middel, mits een dergelijk middel om te scheiden – het is aan de verwijzende rechterlijke instantie om dat te verifiëren – op zich beantwoordt aan de in de eerste volzin van dat artikel 19, lid 1, vermelde vereisten. Sponsorlogo's die in het kader van andere programma's dan het gesponsorde programma worden uitgezonden, moeten worden meegerekend voor de in artikel 23, lid 1, van die richtlijn vastgelegde maximumreclamezendtijd per klokuur. Artikel 23, lid 1, van richtlijn 2010/13 moet in het geval waarin een lidstaat geen gebruik heeft gemaakt van de mogelijkheid, een striktere regel dan die neergelegd in dat artikel in te voeren, aldus worden uitgelegd, niet alleen dat het zich er niet tegen verzet dat „zwarte seconden” tussen de afzonderlijke spots van een televisiereclameonderbreking of tussen die onderbreking en het erop volgende televisieprogramma worden meegerekend voor het maximumaandeel van 20 % per klokuur voor televisiereclame, maar ook dat het gebiedt dat die seconden worden meegerekend.

- Sponsorlogo's in andere programma's tellen wel, maar zwarte seconden tellen niet mee in maximumreclamezendtijd per klokuur ([IE-forum](#))

HvJEU – ARREST – 23 februari 2016 – Zaak C-179/14 – Commissie / Hongarije – Grote Kamer – [persbericht](#) – [arrest](#)

Uitgifte fiscaal voordelige bonnen voor o.a. maaltijden door werkgevers aan hun werknemers is in strijd met Unie-recht

RICHTLIJN 2006/123/EG. ARTIKELEN 49 en 56 VWEU. De Commissie heeft Hongarije op 21 juni 2012 een aanmaningsbrief gestuurd, omdat zij van mening was dat deze lidstaat, door in 2011 de nieuwe nationale regeling betreffende bonnen voor maaltijden, vrijetijdsbesteding en vakantie vast te stellen, zijn verplichtingen krachtens artikel 9, artikel 10, artikel 14, punt 3, artikel 15, leden 1, 2, onder b) en d), en 3, en artikel 16 van richtlijn 2006/123, alsook de artikelen 49 VWEU en 56 VWEU niet was nagekomen. Bij brief van 20 juli 2012 heeft Hongarije hierop geantwoord en de gestelde inbreuken betwist.

Hof: Door de regeling inzake de Széchenyi-kaart voor vrijetijdsbesteding in te voeren en te handhaven, heeft Hongarije richtlijn 2006/123/EG geschonden. De Erzsébet-bonnenregeling is in strijd met de artikelen 49 VWEU en 56 VWEU, voor zover deze nationale regeling publieke instellingen een monopolie verleent voor de uitgifte van bonnen voor koude maaltijden die de werkgevers onder fiscaal gunstige voorwaarden als voordelen in natura aan hun werknemers kunnen toekennen.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Italië – 15 februari 2016 – Gevoegde prejudiciële hofzaken C-10/16 C-11/16 en C-12/16 – Ignazio Messina e.a. – [verwijzing](#)

VERORDENING (EEG) nr. 4055/86. Verzoekster heeft in deze drie gevoegde zaken (waarin enkel de verwerende partijen verschillen), een verzoek ingediend tot nietigverklaring van heffingsbesluiten en tot terugbetaling van ankergelden over 2009 / 2012. Zij stelt dat het decreet op grond waarvan heffing plaatsvindt in strijd is met Vo. 4055/1986. Volgens verzoekster maakt het Italiaanse decreet onderscheid in heffingen naar herkomst of bestemming van schepen tussen havens van lidstaten en niet-lidstaten hetgeen in strijd is met het vrij verkeer van diensten. Zij wijst ook op arrest C-435/00 waarin het HvJEU oordeelde dat ter zake van het zeevervoer tussen Griekse en Turkse havens geen verschil in behandeling kon worden gerechtvaardigd. Verzoekster verwerpt verweersters stelling dat de extra kosten voor schepen die aankomen uit of vertrekken naar niet-lidstaten worden gemaakt wegens het uitvoeren van publieke taken in verband met diverse controles omdat er geen voorschriften zijn die verband leggen tussen ankergeld en die controles. Aangehaalde jurisprudentie: C-435/00 Geha Naftiliaki;

OVERIG
Advies van het Europees Comité van de Regio's — De lokale en regionale dimensie van de Overeenkomst betreffende de handel in diensten (TISA), [PB C 51 van 10.2.2016](#)

Digitale interne markt

ONTWERPREGELGEVING EU
BNC Fiche: Mededeling en richtlijnen contracten voor de levering van digitale inhoud en voor online verkoop van goederen ([overheid.nl](#))

LITERATUUR
Vanessa Mak, [Op weg naar een Europese 'Digital Single Market'](#), in: Nederlands Juristenblad 2016, nr. 8, NJB 2016/397

Dwangarbeid

EHRM – ARREST – 9 februari 2016 – Meier t. Zwitserland – [persbericht](#) – [arrest](#) (niveau 1)

ARTIKEL 4, lid 2 EVRM. De zaak betreft de verplichting van een gevangene om te werken na zijn pensioengerechtigde leeftijd. Het Hof merkt op dat er onvoldoende consensus

bestaat onder de lidstaten van de Raad van Europa met betrekking tot het verplichte werk voor gevangenen na de pensioengerechtigde leeftijd. Bijgevolg benadrukt het Hof, aan de ene kant, dat de Zwitserse autoriteiten een aanzienlijke beoordelingsvrijheid hebben en, aan de andere kant, dat er geen absoluut verbod kan worden afgeleid uit artikel 4 van het Verdrag. De verplichte arbeid die Meier tijdens zijn detentie heeft gedaan kan om die reden worden gezien als "werk dat moet worden verricht in het kader van normale detentie", in de zin van artikel 4 van het Verdrag. Dientengevolge is er geen sprake van "dwangarbeid of verplichte arbeid" in de zin van dat artikel.

Erfrecht (C)

LITERATUUR

Fiscale knelpunten Europese Erfrechtverordening ([taxence](#))

Europees Strafregister Informatiesysteem (ECRIS)

ONTWERP REGELGEVING EU

Fiche: Richtlijn uitbreiding Europees Strafregister Informatiesysteem (ECRIS) met een geautomatiseerde bevraging over derdelanders ([overheid.nl](#))

Europese subsidie

GERECHT EU – ARREST – 4 februari 2016 – Zaak T-676/13 – Italian International Film / EACEA – [arrest](#)

BESLUIT nr. 1718/2006/EG. Verzoekster, Italian International Film Srl, heeft een aanvraag ingediend voor de toekenning van subsidie voor de distributie in Italië van de film „Only God Forgives”. Het comité belast met de beoordeling van de subsidieaanvragen heeft opgemerkt dat de film in Italië was gedistribueerd door de vennootschap 01 Distribution en niet door verzoekster, zodat haar aanvraag niet kon worden geselecteerd. Het beoordelingscomité heeft de Europese Commissie dus voorgesteld de aanvraag af te wijzen. De Commissie heeft dat advies gevolgd en de aanvraag afgewezen. Verzoekster heeft de afwijzingsgrond betwist en vermeld dat zij wel degelijk de distributeur van de film was en dat zulks bleek uit de documenten die aan die brief waren gehecht. Zij heeft daarin uiteengezet om welke commerciële redenen het logo van 01 Distribution prominent was afgebeeld en verklaard het te betreuren dat de Commissie daaruit heeft afgeleid dat zij niet de distributeur van de film zou zijn. Dientengevolge heeft zij verzocht om een heroverweging van het besluit van 2 augustus 2013 waarvan de strekking haar op 7 augustus 2013 was meegedeeld.

Gerecht: Het beroep wordt verworpen.

Familielevens (Fa - S)

EHRM – ARREST – 2 februari 2016 – N. Ts. Ea. T. Georgië – [persbericht](#) – [arrest](#) (niveau 3)

ARTIKEL 8 EVRM. Betreft een voogdijzaak: moeder is overleden en haar drie zoons zijn door familie opgevangen vanwege de drugsverslaving van vader. Na verschillende nationale rechtszaken zijn zoons weer toegewezen aan hun vader die inmiddels behandeld was voor zijn verslaving. Het hof overweegt dat er onvoldoende grondig is gekeken naar het belang van de jongens zelf. Schending artikel 8 EVRM.

EHRM – ARREST – 2 februari 2016 – Cavit Tinarlioglu t. Turkije – [persbericht](#)
– [arrest](#) (niveau 2)

ARTIKEL 2 en 8 EVRM. De zaak betreft een ongeval op zee waarbij klager gewond raakt terwijl hij op vakantie was bij een activiteitscentrum. Het Hof oordeelt dat er geen bewijs is van enige regelgevende of administratieve tekortkoming van de zijde van de autoriteiten, zoals de verantwoordelijkheid van de Staat in het licht van haar plicht om de levens van individuen te beschermen. Naar het oordeel van het Hof ligt de primaire oorzaak van het ongeval en de verwondingen van klager in de gecombineerde acties van het activiteitscentrum en de onderaannemer. Voorts oordeelt het Hof dat de strafrechtelijke en administratieve procedures voldeden aan de vereisten van artikel 2 van het Verdrag. De strafzaak is uitgemond in het vaststellen van de persoon die verantwoordelijk is voor het ongeluk, en ook in het bepalen van de oorzaken van het ongeval, waar klager als derde heeft deelgenomen. De administratieve procedure heeft niet te lang geduurd en er is geen sprake geweest van willekeur.

EHRM – ARREST – 16 februari 2016 – Soares de Melo t. Portugal – [persbericht](#)
– [arrest](#) (niveau 2)

ARTIKEL 8 EVRM. In deze zaak waren zeven kinderen van klagster uit huis geplaatst met het oog op hun adoptie, en was een contactverbod opgelegd. Daaraan was ten grondslag gelegd dat klagster hen zou verwaarlozen en dat zij weigerde om zich te laten steriliseren. Het hof neemt bij de beoordeling in aanmerking dat de sociale dienst een zeer afwachtende houding aan heeft genomen door klagster niet uit eigen beweging financiële ondersteuning te bieden na te hebben geconstateerd dat er problemen waren. Van mishandeling of misbruik was overigens niet gebleken.

Het hof overweegt voorts dat sterilisatie nooit als voorwaarde behoort te worden gesteld om ouderlijk gezag te kunnen behouden. Ook het contactverbod vindt geen genade en wordt in strijd met het belang van de kinderen geacht. Ten slotte uit het hof kritiek op de gevolgde procedure (unusbehandeling, summiere beoordeling in appel, geen rechtsbijstand). Het voorgaande brengt het hof tot de conclusie dat geen adequate belangenafweging is gemaakt. Schending van artikel 8.

EHRM – ARREST – 23 februari 2016 – Pajic t. Kroatië – [persbericht](#) – [arrest](#)
(niveau 2)

Afwijzing gezinshereniging voor partners van hetzelfde geslacht levert schending op van het verdrag

ARTIKEL 8 EVRM. Het hof neemt schending van artikel 14 in verbinding met artikel 8 aan. Klagster heeft al enkele jaren een stabiele relatie met een partner van hetzelfde geslacht. Haar aanvraag voor een verblijfsvergunning met het oog op gezinshereniging wordt echter afgewezen omdat de Kroatische vreemdelingenwet slechts voorziet in

gezinshereniging voor partners van verschillende geslachten. Artikel 8 is volgens het hof toepasselijk, mede gelet op de ontwikkelingen in de lidstaten met betrekking tot de juridische erkenning van relaties tussen personen van hetzelfde geslacht. Het hof oordeelt dat de nationale autoriteiten er niet in zijn geslaagd om binnen de beperkte margin of appreciation rechtvaardigingsgronden aan te voeren voor het gemaakte onderscheid.

- Factsheet: Sexual orientation issues ([EHRM](#))
- Family Beyond Borders: Pajić v Croatia - Guest Post by Loveday Hodson ([ECHRSO](#))
- Sexual orientation discrimination in immigration law violates ECHR - Pajić v Croatia ([ECHRSO](#))
- European Court Buttresses Binational Same-Sex Couples' Right to Family Reunification ([Strasbourg observers](#))

EHRM – ARREST – 23 februari 2016 – Y.Y. t. Rusland – [persbericht](#) – [arrest](#) (niveau 2)

Onderzoek medisch dossier door overheidsinstantie zonder toestemming in strijd met artikel 8.

ARTIKEL 8 EVRM. Verzoekster is bevallen van een tweeling. Haar dochter overleed kort na de bevalling en haar zoon is overgebracht naar een speciale afdeling van een kinderziekenhuis. De moeder van verzoekster stuurde meerdere telegrammen naar de President, waarin zij klaagde dat haar kleindochter niet de vereiste zorg heeft gehad. Uiteindelijk heeft dit ertoe geleid dat hiernaar in opdracht van het Ministerie van volksgezondheid een onderzoek is ingesteld op grond van het medisch dossier van verzoekster en haar kinderen.

De zaak betreft de klacht van verzoekster dat haar medische gegevens en die van haar kinderen zijn verzameld en beoordeeld door een overheidsinstantie en openbaar gemaakt aan andere instanties zonder haar toestemming. Het hof stelt een schending van artikel 8 vast.

OVERIG

- Towards an 'enhanced cooperation' among 17 Member States in the area of property regimes of international couples ([conflict of laws](#))
- The legislative process of the EU regulation on public documents reaches its final stage ([conflict of laws](#))
The regulation aims at promoting the free movement of EU citizens (a) by facilitating the circulation within the European Union of certain public documents (those regarding, inter alia, birth, death, marriage, legal separation and divorce, registered partnership, adoption, parenthood), as well as their certified copies, and (b) by simplifying other formalities, such as the requirement of certified copies and translations of public documents.
- The conclusions of the first meeting of the Hague Expert's Group on Parentage / Surrogacy ([conflict of laws](#))

Financiële markten (B – C)

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Nederland – CbB – 2 december 2015 – [ECLI:NL:CBB:2015:379](#) – Zaak C-658/15 – Robeco Hollands Bezit e.a. – [verwijzing](#) (ECER 2-2-2016)

Vragen van uitleg over onderscheid tussen een multilateraal en een bilateraal systeem

RICHTLIJN 2004/39/EG. VERORDENING (EG) nr. 1287/2006. Appellanten zijn zogenaamde "open end" beleggingsinstellingen. Dergelijke beleggingsinstellingen hebben zich ertoe verplicht orders tot inkoop of uitgifte van deelnemingsrechten in hun fondsen uit te voeren. De fondsen van appellanten worden verhandeld via EFS, een segment van Euronext. Moet een systeem, waaraan meerdere fund agents en brokers deelnemen die binnen dat systeem respectievelijk "open end" beleggingsinstellingen en beleggers vertegenwoordigen in handelstransacties, en dat in feite uitsluitend deze "open end" beleggingsinstellingen faciliteert in hun verplichting door beleggers geplaatste aan- en verkooporders in deelnemingsrechten uit te voeren, worden aangemerkt als een gereguleerde markt als bedoeld in artikel 4, lid 1, punt 14, van de MiFID en, zo ja, welke kenmerken zijn daarvoor beslissend? De verwijzende rechter stelt vast dat het in deze zaak gaat om het onderscheid tussen een multilateraal en een bilateraal systeem. In overweging 6 bij de preambule MiFID staat vermeld dat onder 'gereguleerde markt' niet de bilaterale systemen gerekend worden. In artikel 21 van Vo. 1287/2006 zijn de criteria neergelegd op grond waarvan bepaald kan worden of sprake is van een 'beleggingsonderneming met systematische interne afhandeling' (= bilateraal systeem). Op grond daarvan neigt CbB tot de gedachte dat EFS geen multilateraal systeem is en geen 'gereguleerde markt' in de zin van de MiFID. Maar ook de uitleg van verweerster dat EFS wel een gereguleerde markt als bedoeld in artikel 4, lid 1, punt 14 van de MiFID zou zijn acht het CbB verdedigbaar.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Litouwen – 2 februari 2016 – Zaak C-688/15 – Anisimovienė e.a. – [verwijzing](#)

RICHTLIJN 2004/39/EG. RICHTLIJN 94/19/EG. RICHTLIJN 97/9/EG. Verzoeksters (Anisimovienė en 256 anderen) hebben aandelen in verweerster (BAB bankas Snoras in liquidatie). In december 2010 is op de AVVA besloten om het maatschappelijk kapitaal van verweerster te verhogen. De prospectus wordt in februari 2011 door de effectencommissie goedgekeurd en er wordt een rekening geopend bij een derde bank (Finasta). In de prospectus wordt gesteld dat de aandelen openbaar worden aangeboden met recht van voorkoop. De bestaande aandeelhouders krijgen gratis inschrijvingsrechten. De Litouwse centrale bank (LCB) legt verweerster een moratorium op en legt op dezelfde dag om redenen van algemeen belang beslag op haar aandelen. Verweersters bankvergunning wordt ingetrokken en er wordt een insolventieprocedure geopend. Verzoekers starten een procedure bij de regionale Rb Vilnius tot erkenning als deposanten. Die eis wordt afgewezen omdat verzoekers als beleggers worden aangemerkt; de bedragen zijn niet rechtstreeks op de bankrekening van verweerster gestort, maar in één bedrag bij een derde bank. De verwijzende rechter benadrukt dat de Litouwse wetgever ervoor heeft gekozen de Richtlijnen 94/19 en 97/9 in één wet op

te nemen. De lidstaten konden daarbij zelf bepalen welk beschermingsstelsel zij toepassen op de voor beleggingsdoeleinden aan kredietinstellingen overgemaakte bedragen. In casu zijn de gelden van verzoekers in één bedrag op een rekening bij een andere kredietinstelling geplaatst. Alleen aan de hand van de met verzoekers gesloten overeenkomsten zouden de bedragen kunnen worden gedefinieerd. De Litouwse wetgever heeft in de relevante wet bepaald dat het begrip 'deposito' niet alleen op het bij een kredietinstelling op grond van een bankdeposito- en/of bankrekeningovereenkomst aangehouden geldbedrag betrekking heeft, maar ook op ander geld waarop de deposant recht heeft 'wegens de verplichting van een kredietinstelling om met het geld van de deposant transacties te verrichten'. De aard van de transacties wordt daarin niet omschreven. Volgens de richtlijn moet het gaan om 'normale banktransacties'. Ook over dat begrip vraagt de rechter nadere uitleg. De Litouwse wetgever heeft het begrip 'deposito' zodanig ruim gedefinieerd dat daaronder ook andere geldsommen vallen waarop de deposant recht heeft wegens de verplichting van een kredietinstelling om met het geld van de deposant transacties te verrichten of beleggingsdiensten te verrichten. Aangehaalde jurisprudentie: C-671/13 Indeliu ir investiciju draudimas et Nemaniunas;

ONTWERP REGELGEVING EU – Groenboek over financiële retaildiensten
BNC fiche: Kabinetsreactie groenboek over financiële retaildiensten – «betere producten, meer keuze en meer mogelijkheden voor consumenten en bedrijven» (overheid.nl)

REGELGEVING NL

- **Implementatiebesluit wijziging richtlijn transparantie:** Besluit van 20 januari 2016 tot wijziging van het Besluit melding zeggenschap in uitgevende instellingen Wft, het Besluit bestuurlijke boetes financiële sector en het Besluit openbare biedingen Wft ter implementatie van richtlijn nr. 2013/50/EU van het Europees Parlement en de Raad van 22 oktober 2013 tot wijziging van Richtlijn 2004/109/EG van het Europees Parlement en de Raad betreffende de transparantievereisten die gelden voor informatie over uitgevende instellingen waarvan effecten tot de handel op een gereguleerde markt zijn toegelaten, Richtlijn 2003/71/EG van het Europees Parlement en de Raad betreffende het prospectus dat gepubliceerd moet worden wanneer effecten aan het publiek worden aangeboden of tot de handel worden toegelaten en Richtlijn 2007/14/EG van de Commissie tot vaststelling van concrete uitvoeringsvoorschriften van een aantal bepalingen van Richtlijn 2004/109/EG (PbEU 2013, L 294), [Staatsblad 2016, nr. 40](#)
- **Implementatiewet wijziging richtlijn icbe's:** Wet van 10 februari 2016 tot wijziging van de Wet op het financieel toezicht ter implementatie van richtlijn nr. 2014/91/EU van het Europees Parlement en de Raad van 23 juli 2014 tot wijziging van de richtlijn 2009/65/EG tot coördinatie van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen betreffende bepaalde instellingen voor collectieve belegging in effecten (icbe's) wat bewaartaken, beloningsbeleid en sancties betreft (PbEU 2014, L 257), ([Staatsblad 2016, nr. 91](#))

Gezondheid, geneesmiddelen en etikettering (B – C – S)

HvJEU – CONCLUSIE A-G SAUGMANDSGAARD ØE – 18 februari 2016 – Zaak C-19/15 – Verband Sozialer Wettbewerb – [conclusie](#)

VERORDENING (EG) nr. 1924/2006. Dit verzoek is ingediend in het kader van een geding tussen een vereniging die de commerciële belangen van haar leden behartigt en een bedrijf dat een voedingssupplement verkoopt over beweringen in een reclamebrief die dat bedrijf uitsluitend aan artsen heeft verzonden. Het hof wordt voor het eerst verzocht om te bepalen of de vereisten van die verordening van toepassing zijn wanneer voedings- en gezondheidsclaims voor een levensmiddel dat bestemd is om als zodanig aan consumenten te worden geleverd, in commerciële mededelingen staan die niet rechtstreeks aan die laatste zijn gericht, maar uitsluitend aan beroepsbeoefenaars.

A-G: Artikel 1, lid 2, van verordening (EG) nr. 1924/2006 dient aldus te worden uitgelegd dat de bepalingen van deze verordening van toepassing zijn op voedings- en gezondheidsclaims voor levensmiddelen die bestemd zijn om als zodanig aan de eindverbruiker te worden geleverd in commerciële mededelingen die uitsluitend aan beroepsbeoefenaars zijn gericht, maar tot doel hebben via hen indirect de consument te bereiken.

RECHTSPRAAK NL – VERVOLG OP HvJEU 12 februari 2015 [zaak C-369/13](#)
[Gielen](#)

EINDUITSPRAAK na aanhouding

Rechtbank Oost-Brabant, 11 februari 2016, [ECLI:NL:RBOBR:2016:539](#)

Rechtbank Oost-Brabant, 11 februari 2016, [ECLI:NL:RBOBR:2016:533](#)

Rechtbank Oost-Brabant, 11 februari 2016, [ECLI:NL:RBOBR:2016:534](#)

Rechtbank Oost-Brabant, 11 februari 2016, [ECLI:NL:RBOBR:2016:537](#)

VERORDENING 273/2004. VERORDENING 111/2005, Veroordeling voor het medeplegen van strafbare voorbereidingshandelingen gericht op de productie van synthetische drugs en het voorhanden hebben van een jammer. Nu ten tijde van de aan verdachte onder feit 1 primair en subsidiair verweten gedragingen de kwalificatie van "geregistreerde stof" in de zin van voormelde Verordeningen niet gold voor een stof als afaan, die niet voorkwam in de lijst van geregistreerde stoffen in de zin van artikel 2, onder a, van de Verordeningen 273/2004 en 111/2005, die in de relevante bijlage bij elk van die Verordeningen is opgenomen, is de rechtbank met de officier van justitie en de raadsman van oordeel dat het onder 1 primair en 1 subsidiair ten laste gelegde niet wettig en overtuigend bewezen kan worden. Verdachte zal van deze feiten worden vrijgesproken. Vrijspraak ook voor het kort gezegd produceren en aanwezig hebben van amfetamine. Opgelegd wordt een gevangenisstraf voor de duur van 27 maanden met aftrek van voorarrest. Wegens de overschrijding van de redelijke termijn is een korting toegepast van drie maanden.

REGELGEVING EU

- Zuigelingenvoeding: Gedelegeerde Verordening (EU) 2016/127 van de Commissie van 25 september 2015 tot aanvulling van Verordening (EU) nr. 609/2013 van het Europees Parlement en de Raad wat betreft de bijzondere samenstellings- en informatievoorschriften betreffende volledige zuigelingenvoeding en opvolgzuigelingenvoeding en wat betreft informatievoorschriften betreffende de voeding van zuigelingen en peuters, [PB L 25 van 2.2.2016](#)
- Verpakking geneesmiddelen: Gedelegeerde Verordening (EU) 2016/161 van de Commissie van 2 oktober 2015 tot aanvulling van Richtlijn 2001/83/EG van het Europees Parlement en de Raad door de vaststelling van gedetailleerde regels voor de veiligheidskenmerken op de verpakking van geneesmiddelen voor menselijk gebruik, [PB L 32 van 9.2.2016](#)

LITERATUUR

A.P. van der Mei, [De patiëntenrichtlijn en het Nederlandse zorgverzekeringsstelsel](#), SEW 2016, nr. 2

NOOT – bij HvJEU 23 december 2016 in zaak C-333/14, Scotch Whisky Association
'Counting every sip of my whiskey?' The CJEU rules on minimum alcohol price ([KSLR](#))

OVERIG

Access to health care: also for refugees? ([Leiden law blog](#))

Godsdienstvrijheid

EUROPEES PARLEMENT

Aanbeveling van het Europees Parlement aan de Raad van 13 juni 2013 over de ontwerprichtsnoren van de EU tot bevordering en bescherming van de vrijheid van godsdienst en overtuiging (2013/2082(INI)), [PB C 65 van 19.2.2016](#)

Grondrechten (Handvest) en EVRM – algemeen

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Luxemburg – 1 februari 2016 – Zaak C-682/15 – Berlioz Investment Fund – [verwijzing](#)
[Zie onder: belastingen-vennootschappen](#)

LITERATUUR

Nieuwe rechtspraakbundel over EU Handvest ([ECER](#))

OVERIG

The Winners: Poll on Best and Worst ECtHR Judgment of 2015 ([strasbourgobservers](#))

Handel en antidumping (C)

HvJEU – ARREST – 4 februari 2016 – Gevoegde zaken C-659/13 en C-34/14 – C & J Clark International en Puma – [persbericht](#) – [arrest](#)

De verordening tot inning van antidumpingrechten op bepaalde schoenen uit China en Vietnam is deels ongeldig

VERORDENING (EG) nr. 1472/2006. UITVOERINGSVERORDENING (EU) nr. 1294/2009. VERORDENING (EG) nr. 384/96. VERORDENING nr. 2913/92. Deze verzoeken zijn ingediend in het kader van twee gedingen tussen, respectievelijk, Clark en de dienst Belastingen en Douane van het Verenigd Koninkrijk, en Puma en hoofddouanekantoor van Nürnberg, over het antidumpingrecht dat Clark en Puma hebben betaald naar aanleiding van de invoer van schoeisel met bovendeel van leder in de Europese Unie.

Hof: Verordening (EG) nr. 1472/2006 is ongeldig voor zover zij inbreuk maakt op artikel 2, lid 7, onder b), en op artikel 9, lid 5, van verordening (EG) nr. 384/96. Bij het onderzoek van de prejudiciële vragen is niet gebleken van feiten of omstandigheden die de geldigheid van verordening nr. 1472/2006 ten aanzien van artikel 296 VWEU en artikel 2, lid 7, onder c), artikel 3, leden 1, 2 en 5 tot en met 7, artikel 4, lid 1, artikel 5, lid 4, artikel 9, lid 6, of artikel 17 van verordening nr. 384/96, zoals gewijzigd bij verordening nr. 461/2004, sommige van die artikelen of bepalingen op zichzelf en andere in hun onderlinge samenhang beschouwd, kunnen aantasten.

Uitvoeringsverordening (EU) nr. 1294/2009 is in dezelfde mate ongeldig als verordening nr. 1472/2006.

De rechterlijke instanties van de lidstaten kunnen zich niet baseren op arresten waarin de rechter van de EU een verordening houdende instelling van antidumpingrechten nietig heeft verklaard voor zover deze betrekking had op bepaalde in die verordening bedoelde producenten-exporteurs, om te oordelen dat de rechten ingesteld op de producten van andere in die verordening bedoelde producenten-exporteurs die zich in dezelfde situatie bevinden als de producenten-exporteurs ten aanzien van wie die verordening nietig is verklaard, niet wettelijk verschuldigd zijn in de zin van artikel 236, lid 1, van verordening (EEG) nr. 2913/92. Zolang een dergelijke verordening niet is ingetrokken door de instelling van EU die ze heeft vastgesteld, niet nietig is verklaard door de rechter van de Europese Unie of niet ongeldig is verklaard door het Hof van Justitie van de Europese Unie voor zover zij rechten instelt op de producten van die andere producenten-exporteurs, blijven die rechten wettelijk verschuldigd in de zin van die bepaling. Artikel 236, lid 2, van verordening nr. 2913/92 moet aldus worden uitgelegd dat de omstandigheid dat een verordening houdende instelling van antidumpingrechten door de rechter van de EU geheel of ten dele ongeldig wordt verklaard, geen toeval of overmacht in de zin van deze bepaling vormt.

COMMISSIE

Commission launches new anti-dumping investigations into several steel products ([EC](#))

LITERATUUR

Dr. jur. N. Lavranos, LL.M., ['Het TTIP-verdrag: een Odyssee door onbekende wateren'](#), NtER 2016-1, p. 24-33

IE – Intellectuele eigendom (C)

HvJEU – ARREST – 4 februari 2016 – Zaak C-163/15 – Hassan – [arrest](#)

VERORDENING (EG) nr. 207/2009. Het betreft een geding tussen Hassan en Breiding over een door Breiding tegen Hassan ingestelde vordering wegens inbreuk op een gemeenschapsmerk.

Hof: Artikel 23, lid 1, eerste volzin, van verordening (EG) nr. 207/2009 moet aldus worden uitgelegd dat de licentiehouders een vordering kan instellen wegens inbreuk op het gemeenschapsmerk waarop de licentie betrekking heeft, hoewel deze licentie niet in het register van gemeenschapsmerken is ingeschreven.

- HvJEU: Licentiehouders mag inbreukvordering instellen zonder registerinschrijving ([IE-forum](#))

HvJEU – CONCLUSIE A-G SAUGMANDSGAARD ØE – 4 februari 2016 – Zaak C-481/14 – Hansson – Duitsland – [conclusie](#)

VERORDENING (EG) nr. 2100/94. RICHTLIJN 2004/48/EG. Het betreft een geding dat is ingesteld door Hansson, houder van een communautair kwekersrecht voor een bijzondere variëteit van de margriet, tegen Jungpflanzen Grünwald over de vergoeding van de schade die hij zegt te hebben geleden door het verhandelen van dat ras zonder toestemming.

A-G: Het bedrag van de passende vergoeding komt overeen met het bedrag van de licentievergoeding dat de inbreukmaker had moeten betalen aan de houder van een communautair kwekersrecht wanneer hij hem toestemming had gevraagd om het beschermde ras te exploiteren, rekening houdend met alle omstandigheden van het geval die omzichtig handelende contractpartijen normaliter in aanmerking zouden hebben genomen. Het staat aan de nationale rechter die omstandigheden te bepalen en het bedrag van de passende vergoeding in overeenstemming daarmee vast te stellen. In de uitoefening van die beoordelingsvrijheid kan hij met name de tijd in aanmerking nemen die verstreken is sinds het plegen van de handelingen, door het bedrag van de passende vergoeding te verhogen met vertragingsrente. Verder wordt uitvoerig uitgelegd wat artikel 94, lid 1, van verordening nr. 2100/94, en artikel 13, lid 1 en artikel 14 van richtlijn 2004/48/EG de nationale rechter voorschrijft.

- Conclusie AG over de passende vergoeding bij inbreuk op communautair kwekersrecht ([IE-forum](#))

HvJEU – CONCLUSIE A-G SAUGMANDSGAARD ØE – 17 februari 2016 – Zaak C-572/14 – Austro-Mechana – [conclusie](#)

[Zie onder: Justitiële samenwerking](#)

HvJEU – CONCLUSIE A-G BOT – 23 februari 2016 – Zaak C-117/15 – Reha Training – Grote Kamer – [conclusie](#)

Over het begrip mededeling aan het publiek in het kader van televisie-uitzendingen in een wachtkamer van een revalidatiecentrum

RICHTLIJN 2001/29/EG. RICHTLIJN 2006/115/EG. Het betreft een geding tussen Reha Training die een revalidatiecentrum exploiteert, en de Duitse organisatie die zorgt voor het collectieve beheer van auteursrechten op het gebied van muziek, over de weigering van Reha Training om de vergoedingen uit hoofde van auteursrechten en naburige rechten te betalen wegens het beschikbaar stellen van beschermde werken in haar ruimtes. De ruimtes van het revalidatiecentrum omvatten twee wachtkamers en een trainingsruimte waarin Reha Training televisieprogramma's uitzond. Het Hof heeft het begrip „mededeling aan het publiek” al meermaals uitgelegd en heeft daarbij voor een ruime uitlegging gekozen. Daartoe heeft het de volgende vier beoordelingscriteria vastgesteld: er moet sprake zijn van een „mededelingshandeling” waarin de gebruiker een onmiskenbare rol speelt, het moet gaan om de mededeling van een beschermd werk aan een „publiek”, dat publiek moet een „nieuw” publiek zijn, en de mededeling moet een „winstoogmerk” hebben. Naar aanleiding van deze zaak kan het Hof zijn rechtspraak op dit gebied in herinnering brengen en verduidelijken.

A-G: Het begrip ‚mededeling aan het publiek’ als bedoeld in artikel 3, lid 1, van richtlijn 2001/29/EG en in artikel 8, lid 2, van richtlijn 2006/115/EG moet worden bepaald aan de hand van dezelfde beoordelingscriteria. In een situatie als in het hoofdgeding aan de orde kan zowel artikel 3, lid 1, van richtlijn 2001/29 als artikel 8, lid 2, van richtlijn 2006/115 worden toegepast. In een situatie waarin de exploitant van een revalidatiecentrum in zijn ruimtes televisietoestellen plaatst waarnaar hij een zendsignaal doorgeeft zodat zijn patiënten televisieprogramma's kunnen bekijken, is sprake van een ‚mededeling aan het publiek.

- AG Bot on the right of communication to the public in rehabs and the need for a 'transmission': is the end of Svensson in sight? ([IP kat](#))
- Conclusie AG over mededeling aan publiek van recreatieruimte van revalidatiecentrum ([IE-forum](#))

GERECHT EU – ARREST – 2 februari 2016 – Zaak T-171/13 – Benelli Q. J. / OHMI - Demharter (MOTOBI B PESARO) – [arrest](#)

VERORDENING (EG) nr. 207/2009. VERORDENING (EG) nr. 2868/95. Benelli heeft bij het BHIM een gemeenschapsmerkaanvraag ingediend. Interveniente, Demharter GmbH, heeft verzoekster gevraagd om het betwiste merk in te trekken, omdat dit in de vijf voorgaande jaren niet was gebruikt, bij gebreke waarvan zij bij het BHIM een vordering tot vervallenverklaring zou instellen.

Gerecht: Het beroep wordt verworpen.

GERECHT EU – ARREST – 4 februari 2016 – Zaak T-247/14 – Meica / OHMI - Salumificio Fratelli Beretta (STICK MiniMINI Beretta) – [arrest](#)

VERORDENING (EG) nr. 207/2009. VERORDENING (EG) nr. 216/96. Op 22 juni 2011 heeft Salumificio Fratelli Beretta SpA, bij het BHIM een gemeenschapsmerkaanvraag ingediend. Meica heeft op grond van artikel 41 van verordening nr. 207/2009 oppositie ingesteld tegen de inschrijving van het aangevraagde merk voor de in punt 3 supra bedoelde waren en diensten. De oppositie was gegrond op het oudere

gemeenschapswoordmerk MINI WINI, waarvan de inschrijvingsaanvraag op 31 juli 2003 is ingediend en dat op 2 maart 2005 onder nr. 3297835 is ingeschreven. De oppositie is deels toegewezen ten aanzien van met name de waren „vlees, gevogelte en wild” die behoren tot klasse 29. Met betrekking tot „worstwaren”, de enige waren waarvoor verzoekster volgens de oppositieafdeling bewijs van normaal gebruik van haar merk had geleverd, bestond volgens de oppositieafdeling gevaar voor verwarring tussen de conflicterende merken. Met betrekking tot de diensten van klasse 43 heeft zij de oppositie echter afgewezen omdat deze diensten en de waren waarvoor het gebruik van het merk was bewezen, niet soortgelijk waren. Salumificio Fratelli Beretta SpA heeft beroep ingesteld.

Gerecht: De beslissing van de vierde kamer van het BHIM van 14 februari 2014 (zaak R 1159/2013-4) wordt vernietigd, voor zover daarbij de vordering van Meica tot herziening van de beslissing van de oppositieafdeling betreffende de diensten van klasse 43 was verworpen. Het beroep wordt verworpen voor het overige.

GERECHT EU – ARREST – 24 februari 2016 – Zaak T-411/14 – Coca-Cola / OHMI (Forme d'une bouteille à contours sans cannelures) – [persbericht](#) – [arrest](#)

Coca-cola mag niet geribbelde flesjes niet inschrijven vanwege ontbreken onderscheidend vermogen

VERORDENING (EG) nr. 207/2009. Coca-Cola komt op tegen de beslissing van het Merkenbureau, dat weigerde om flesjes van Coca-Cola als merk in de EU in te schrijven. Het gaat in deze zaak om niet-geribbelde flesjes.

- Geen merkbescherming voor Coca-cola-fles zonder groeven ([IE-forum](#))

RECHTSPRAAK EU – OVERIG

- [T-692/14 \(Puma\)](#) Gemiddelde aandacht voor springend beestenmerk bij aankoop van sportschoenen ([IE-forum](#))
- [C-396/15 P](#) Of stripes, positions and shoes: CJEU's decision in Adidas three-stripe case ([IP Kat](#))
Andersgeplaatste tweestreek positiemerk toch wel visueel gelijk aan Adidas' driestreek ([IE-forum](#))
- [T-69/16](#) Overleggen van vernieuwingscertificaat door Kicktipp volstaat om merk te bewijzen ([IE-forum](#))

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Duitsland – 2 februari 2016 – Zaak C-689/15 – W. F. Gözze Frottierweberei et Gözze – [verwijzing](#)

Vragen over bescherming van keurmerken

VERORDENING (EG) nr. 207/2009. RICHTLIJN 2008/95/EG. Verzoeksters maken handdoeken die voorzien zijn van een hangetiket met tekst en een beeldmerk in de vorm van een gestileerde bloem van de katoenplant in groen/wit. Verweerster is een in belangenvereniging van katoenhandelaren en houdster van een in 2007 aangevraagd gemeenschapsbeeldmerk (gestileerde bloem van de katoenplant in zwart/wit) dat in 2008 is ingeschreven, onder meer voor weefsels en textielproducten. Zij verleent

licenties voor gebruik van het teken aan bedrijven in de textielsector waarvoor de producten van die bedrijven aan bepaalde voorwaarden moeten voldoen. Verweerster heeft de Duitse rechter verzocht verzoeksters te veroordelen tot staking, informatieverstrekking en schadevergoeding, welke eis is toegekend op grond van verwarringsgevaar. Verzoeksters hebben tegen dat oordeel hoger beroep ingesteld. Voor de verwijzende rechter hangt de uitspraak op dit beroep af van de vraag of bij het gebruik van een individueel merk als een keurmerk sprake kan zijn van een gebruik als merk in de zin van Verordening 207/2009. Het verschil zit hier enkel in de gebruikte kleuren, groen/wit en zwart/wit). Richtlijn 2008/95 vermeldt het 'garantiemerk' en machtigt de nationale wetgevers hierover regelingen vast te stellen. In de Duitse merkenwet is de inschrijving van een collectief merk voor het onderscheid van waren naar kwaliteit mogelijk gemaakt. De verwijzende rechter wijst op rechtspraak van het BHIM en het Gerecht dat keurmerken niet worden beschermd door Verordening 207/2009. Voor erkenning van de merkenrechtelijke bescherming van keurmerken zou het publiek echter moeten kunnen uitgaan van een gecontroleerde kwaliteit. Wanneer dat niet het geval is kan dat leiden tot 'oneerlijke handelspraktijken' in de zin van Richtlijn 2005/29. Het mededingingsrecht voorziet echter alleen in een verbod van het concrete gebruik, niet in de schrapping van een merk.
Aangehaalde jurisprudentie: T-292/14 Cyprus/BHIM

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Duitsland – 19 februari 2016 – Gevoegde zaken C-24/16 en C-25/16 – Nintendo e.a. – [verwijzing](#)
[Zie onder: Justitiële samenwerking](#)

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Polen – 26 februari 2016 – Zaak C-33/16 – SAWP – [verwijzing](#)
[Zie onder : belastingen-btw](#)

EUROPEES EENHEIDSOCTROOI

- Dick van Engelen, [Het Europese eenheidsoctrooi en het eenheidsoctrooigerecht – een stap vooruit?](#), in Arts Aequi 2016, nr. 2
- The unitary patent: a reason to allow double patenting? ([IP Kat](#))

NOOT – bij HvJEU 16 juli 2015, zaak C-170/13, Huawei Technologies
Mr. drs. D.P. Kuipers, ['Huawei/ZTE; het Hof van Justitie herstelt de balans bij handhaving van standaard-essentiële octrooien'](#), NtER 2016-1, p. 18-23

NOOT – bij HvJEU 21 januari 2016, zaak C-75/15 (Viiniverla)
"Verlados", "Calvados", GI's and the question of "evocation" ([IP Kat](#))

LITERATUUR

Frits Gerritzen, [Voorstel voor een richtlijn – Absoluut verbodsrecht voor bedrijfsgeheimen?](#) Intellectuele Eigendom en Reclamerecht 2016, nr. 1, IER 2016/1

OVERIG

German Federal Patent Court (partially) invalidates 80% of litigated patents ([IP Kat](#))

Insolventie (C)

HvJEU – ARREST – 25 februari 2016 – Zaak C-292/14 – Stroumpoulis e.a. – [persbericht](#) – [arrest](#)
[Zie onder: arbeid en sociale zekerheid](#)

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Nederland – Rechtbank Midden-Nederland – 24 februari 2016 – ECLI:NL:RBMNE:2016:954 – [verwijzing](#)

RICHTLIJN 2001/23/EG. Op 5 juli 2014 is het faillissement uitgesproken van Estro Groep en haar dochterondernemingen. Estro Groep was het grootste kinderopvangbedrijf in Nederland met ongeveer 380 vestigingen en 3600 werknemers. Smallsteps B.V. heeft na het faillissement ongeveer 250 vestigingen en 2600 werknemers overgenomen. Ongeveer 1000 medewerkers verloren hun baan. De overdracht aan Smallsteps is gerealiseerd door een zogenoemde pre-pack. Bij een pre-pack bereidt een beoogd curator, onder toezicht van een beoogd rechter-commissaris, een doorstart voor die na het uitspreken van het faillissement wordt uitgevoerd. Het FNV is samen met een aantal voormalig werknemers van Estro Groep een procedure begonnen tegen Smallsteps. Volgens het FNV is een pre-pack gericht op de doorstart van een bedrijf en komen alle werknemers van de overgenomen vestigingen met behoud van al hun arbeidsvoorwaarden, in dienst bij Smallsteps. Volgens Smallsteps bestaat er ná faillissement van Estro Groep geen verplichting om alle arbeidsovereenkomsten over te nemen. De regel dat alle werknemers bij de doorstarter in dienst komen, geldt niet in het geval van een faillissement dat gericht is op de liquidatie van de onderneming. De kantonrechter wil van het Hof van Justitie van de Europese Unie weten of dit anders is wanneer een faillissement wordt gebruikt voor een reorganisatie door middel van een pre-pack. Naar het oordeel van de kantonrechter speelt de pre-pack zich af buiten het regime van de Faillissementswet. De doorstart van de onderneming komt feitelijk tot stand vóór het faillissement. De rechter-commissaris heeft zijn toestemming vóór het faillissement gegeven, en deze goedkeuring wordt tijdens het faillissement nog slechts geformaliseerd. Van wettelijk geregeld (formeel) toezicht op het moment dat de doorstart feitelijk tot stand komt is dan geen sprake.

OVERIG

Nordic-Baltic Recommendations on Insolvency Law ([Leiden law blog](#))

Justitiële samenwerking in burgerlijke zaken (C - Fa)

HvJEU – CONCLUSIE A-G SAUGMANDSGAARD ØE – 17 februari 2016 – Zaak C-572/14 – Austro-Mechana – [conclusie](#)

VERORDENING (EG) nr. 44/2001. Het betreft een geschil tussen Austro-Mechana en Amazon EU over de internationale bevoegdheid van de Oostenrijkse gerechten om kennis te nemen van een rechtsvordering waarmee Austro-Mechana van Amazon EU e.a. betaling vordert van de vergoeding die naar Oostenrijks recht verschuldigd is voor de

verrichting waarbij dragers voor het eerst op nationaal grondgebied in het verkeer worden gebracht.

A-G: Onder de materie „onrechtmatige daad” in de zin van artikel 5, punt 3, van verordening (EG) nr. 44/2001 valt mede een rechtsvordering strekkende tot betaling van de redelijke vergoeding bedoeld in artikel 5, lid 2, onder b), van richtlijn 2001/29/EG die naar nationaal recht verschuldigd is door ondernemingen die dragers voor het eerst bedrijfsmatig onder bezwarende titel op de nationale markt in het verkeer brengen.

- AG Saugmandsgaard Øe says that failure to pay private copying levy is a tort (for the sake of establishing jurisdiction) ([IPKat](#))
- AG Opinion in Case C-572/14 Austro Mechana on the Scope of Tort in Brussels I ([conflict of laws](#))
- And the winner is...National law. Saugmandsgaard ØE AG in Austro-Mechana on Tort and reproduction rights. ([GAVL](#))

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Duitsland – 19 februari 2016 – Zaak C-29/16 – HanseYachts – [verwijzing](#)

VERORDENING (EG) nr. 44/2001. Verzoekster is gevestigd in Duitsland en vervaardigt motor- en zeiljachten. In 2010 verkoopt verzoekster een motorjacht aan verweerster dat naar Frankrijk wordt vervoerd en in de Middellandse Zee in de vaart wordt gebracht. Partijen sluiten daarop een 'dealerovereenkomst' waarbij Duits recht van toepassing wordt verklaard en de Rb Greifswald als exclusief bevoegde rechter wordt aangewezen. De boot wordt doorverkocht aan tweede verweerster Société Maritime Cote D'Azur (SMCA) die in 2011 bij de Rb Marseille een conservatoire bewijsprocedure instelt op grond van de dealerovereenkomst wegens vermeende gebreken (motorschade) aan het jacht. In die procedure zijn ook de fabrikant van de motor en de verzekeraar partij. In 2013 wordt ook verzoekster procespartij. In januari 2015 stelt SMCA vervolgens een schadevergoedingsprocedure in bij de Rb Toulon voor de in de bewijsprocedure gemaakte kosten op grond van de in het Franse vervoerswetboek geregelde fabrieksgarantie voor verborgen gebreken.

De verwijzende rechter moet beslissen of de bij hem aanhangig gemaakte procedure kan worden voortgezet. De vraag is of ervan moet worden uitgegaan dat de procedure in Frankrijk reeds is ingeleid met het verzoek tot uitvoering van de zelfstandige bewijsprocedure in 2011. Er is geen sprake van een forumkeuzebeding tussen partijen zodat de Franse rechter volgens artikel 5, lid 3 van verordening. 44/2001 bevoegd is (onrechtmatige daad in Frankrijk). In de zin van verordening 44/2001 is sprake van een procedure tussen dezelfde partijen en betreffende hetzelfde onderwerp. Het doel van artikel 30 van verordening 44/2001 is om misbruik van technische procedureverschillen binnen de EU, bijvoorbeeld door 'forumshopping', te voorkomen. Aangehaalde jurisprudentie: C-104/03 St Paul Dairy; C-133/11 Folien Fischer; C-452/12 Nipponka;

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Duitsland – 19 februari 2016 – Gevoegde zaken C-24/16 en C-25/16 – Nintendo e.a. – [verwijzing](#)

VERORDENING (EG) nr. 44/2001. VERORDENING (EG) nr. 6/2002. VERORDENING (EG) nr. 864/2007 RICHTLIJN 2004/48/EG. Verzoekster in de gevoegde zaken is in Japan

gevestigd; zij verkoopt een spelcomputer 'Wii' met toebehoren voor welk product zij houdster is van diverse ingeschreven gemeenschapsmodellen. Zij heeft een stakingsvordering ingesteld tegen verweersters (de in Duitsland gevestigde BigBen Interactive GmbH en het in Frankrijk gevestigde moederbedrijf BigBen Interactive SA) wegens de verkoop van beweerdelijk inbreukmakende goederen. Het in Frankrijk gevestigde bedrijf produceert onder meer afstandsbedieningen voor de 'Wii' en verkoopt deze aan klanten in Frankrijk, België en Luxemburg. Via internet ook aan klanten in Oostenrijk en Duitsland. Naast de stakingsvordering maakt verzoekster bezwaar tegen reclame op de website van verweersters waarop afbeeldingen worden getoond van producten die overeenstemmen met de gemeenschapsmodellen van verzoekster, tezamen met accessoires van verweersters. Volgens BigBen heeft de rechter geen internationale bevoegdheid tot maatregelen die voor de gehele EU gelden. Aangehaalde jurisprudentie: C-523/10 Wintersteiger; C-360/12 Coty Germany; C-479/12 Gautzsch Grosshandel; C-352/13 CDC Hydrogen Peroxide; C-580/13 Coty Germany;

NOOT – bij HvJEU 17 december 2015 zaak C-605/14, [Komu v Komu](#)
The lady is not for turning. CJEU sticks to classic application of exclusive jurisdictional rule for rights in rem in immovable property ([GAVL](#))

EUROPEES PARLEMENT

Resolutie van het Europees Parlement van 11 juni 2013 over verbetering van de toegang tot justitie: rechtsbijstand in grensoverschrijdende geschillen van civiel- of handelsrechtelijke aard (2012/2101(INI)) , [PB C 65 van 19.2.2016](#)

LITERATUUR

Out now: von Hein & Rühl (eds), Coherence in European Union Private International Law ([conflict of laws](#))

OVERIG

- The November 2015 draft Hague 'Judgments' project. A powerful potion or a cauldron full of jurisdictional spells? ([GAVL](#))
- Lehmann on Jurisdiction and Applicable law in Prospectus Liability Cases ([conflict of laws](#))

Kansspelen (B - S)

HvJEU – ARREST – 4 februari 2016 – Zaak C-336/14 – Ince – [persbericht](#) – [arrest](#)

Artikel 56 VWEU verzet zich in voorkomende gevallen tegen het opleggen van sancties voor het ongeoorloofd als tussenpersoon aanbieden van sportweddenschappen in Duitsland voor rekening van een exploitant met een vergunning daarvoor in een andere lidstaat.

RICHTLIJN 98/34/EG. ARTIKEL 56 VWEU. Dit verzoek is ingediend in het kader van twee gevoegde strafzaken tegen Ince, die ervan wordt beschuldigd dat zij zonder vergunning van de bevoegde autoriteit als tussenpersoon weddenschappen heeft aangeboden op het grondgebied van het Land Beieren.

Hof: Artikel 56 VWEU verzet zich ertegen dat de strafvervolgingsautoriteiten van een lidstaat een sanctie opleggen aan een particuliere exploitant die zonder vergunning als tussenpersoon sportwedenschappen aanbiedt voor rekening van een andere particuliere exploitant die geen vergunning heeft om in die lidstaat sportwedenschappen te organiseren, maar wel een vergunning in een andere lidstaat, wanneer de vergunningsplicht voor het organiseren of als tussenpersoon aanbieden van sportwedenschappen past binnen het kader van een publiek monopolie waarvan de nationale rechterlijke instanties hebben vastgesteld dat het in strijd is met het Unierecht. Artikel 56 VWEU verzet zich ook tegen een dergelijke sanctie indien een particuliere exploitant in theorie een vergunning voor het organiseren of als tussenpersoon aanbieden van sportwedenschappen kan verkrijgen, voor zover het niet zeker is dat de procedure voor verlening van een dergelijke vergunning bekend is en voor zover het publieke monopolie inzake sportwedenschappen, waarvan de nationale rechterlijke instanties hebben geoordeeld dat het in strijd is met het Unierecht, nog steeds bestaat ondanks de vaststelling van een dergelijke procedure.

De in artikel 8, lid 1, van richtlijn 98/34/EG neergelegde kennisgevingsplicht geldt voor het ontwerp van een regionale wettelijke regeling waarbij op het betrokken regionale niveau de bepalingen worden gehandhaafd van een voor alle regio's van een lidstaat gemeenschappelijke wettelijke regeling die is verstreken, voor zover dat ontwerp technische voorschriften in de zin van artikel 1 van deze richtlijn bevat, zodat deze technische regels niet tegenwerpelijk zijn aan een particulier in het kader van een strafprocedure wanneer die verplichting niet wordt nageleefd. Aan die verplichting wordt niet afgedaan door de omstandigheid dat een ontwerp van die gemeenschappelijke wettelijke regeling voordien aan de Commissie was meegedeeld overeenkomstig artikel 8, lid 1, van deze richtlijn en in die regeling uitdrukkelijk in de mogelijkheid van verlenging was voorzien, waarvan evenwel geen gebruik is gemaakt.

Artikel 56 moet aldus worden uitgelegd dat het zich ertegen verzet dat een lidstaat een sanctie oplegt voor het zonder vergunning als tussenpersoon aanbieden van sportwedenschappen op zijn grondgebied voor rekening van een exploitant met een vergunning voor de organisatie van sportwedenschappen in een andere lidstaat:

- wanneer de verlening van een vergunning voor de organisatie van sportwedenschappen afhankelijk is van het verkrijgen van een concessie door die exploitant volgens een procedure voor de verlening van concessies zoals die in het hoofdgeding, voor zover de verwijzende rechter vaststelt dat die procedure in strijd is met de beginselen van gelijke behandeling en non-discriminatie op grond van nationaliteit en de daaruit voortvloeiende transparantieplichting, en*
- voor zover de bepalingen tot instelling van een publiek monopolie op het organiseren en als tussenpersoon aanbieden van sportwedenschappen, waarvan de nationale rechterlijke instanties hebben geoordeeld dat zij in strijd zijn met het Unierecht, in de praktijk van toepassing zijn gebleven, ondanks de inwerkingtreding van een nationale bepaling op grond waarvan aan particuliere exploitanten een concessie kon worden verleend.*

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Oostenrijk – 11 februari 2016 – Zaak C-685/15
– Online Games e.a. – [verwijzing](#)

ARTIKEL 6, lid 1 EVRM. ARTIKELEN 47 HANDVEST GRONDRECHTEN. ARTIKELEN 49 en 56 VWEU. De Oostenrijkse fiscale politie heeft een controle verricht bij een bar waarbij spelautomaten zijn aangetroffen waarmee inbreuk op het federale kansspelmonopolie werd gepleegd. De automaten zijn in beslag genomen en tegen verzoekster Online Games is een bestuursstrafrechtelijke procedure gestart. Uit het dossier blijkt niet duidelijk of sprake is van inbeslagname van automaten waarop kansspelen dan wel slechts behendigheids spelen gespeeld konden worden. De organisator van de op de automaten van verzoekster Online Games geplaatste spelen is een in Tsjechië gevestigd bedrijf. In beroep stellen verzoekers dat de Oostenrijkse monopolieregeling voor kansspelen in strijd is met EU-recht. In beide zaken bevindt de organisator van de kansspelen zich in het buitenland. De verwijzende rechter haalt het arrest Pfleger aan waarin het HvJEU onder meer aangeeft dat de nationale rechter moet beoordelen of de maatregelen ter bestrijding van criminaliteit evenredig zijn in geval die maatregelen de vrijheid van dienstverlening belemmeren. De rechter oordeelt dat niet kan worden bewezen dat criminaliteit en gokverslaving een aanzienlijk probleem vormt dat enkel door een monopolie kan worden verholpen, en dat dit het enkele doel van het monopolie is. De verwijzende rechter heeft in een eerder stadium in de procedure grondwettelijke bedenkingen geuit voor wat betreft een 'eerlijk proces'. Het EHRM heeft uitspraak gedaan in zaken waar mogelijk verwarring kon ontstaan over de functie van 'OM' en rechter en wijst op het beginsel van processuele gelijkheid. Het HvJEU heeft zich nog niet uitgesproken over het 'inquisitoir model', alleen in die zin dat in het licht van het Unierecht dat op zijn minst problematisch zou kunnen zijn (conclusie in zaak C-507/10). Aangehaalde jurisprudentie: EHRM arrest Grote kamer in zaak nr 73797/01; EHRM-arrest in zaak 64962/01; C-507/10 X; C-390/12 Pfleger e.a.;

PREJUDICIËLE VERWIJZING – België – 16 februari 2016 – Zaak C-667/15
Loterie Nationale – Nationale Loterij – [verwijzing](#)

RICHTLIJN 2005/29. Verzoekster organiseert onder meer sinds 1978 het 'lotto' spel met twee maal per week een trekking. Zij heeft de organisatoren van het Lucky4All (L4A) spel gedaagd tot staking van haar activiteiten wegens strijdigheid met eerlijke marktpraktijken. Het spel maakt ook gebruik van gekleurde balletjes en maakt voor promotie gebruik van misleidende slagzinnen. L4A zou een verboden piramidespel zijn.

Partijen zijn het niet eens over de interpretatie van het arrest in zaak C-515/12. Verweerster stelt dat het HvJEU een restrictieve interpretatie van het begrip 'piramidespel' heeft gegeven, verzoekster stelt dat de Richtlijn oneerlijke handelspraktijken beoogt consumenten een hoog niveau van bescherming te geven. De verwijzende rechter gaat vervolgens na of het L4A-spel voldoet aan de door het HvJEU gestelde constitutieve voorwaarden. De Rb oordeelde dat niet is voldaan aan de (derde) voorwaarde dat er een rechtstreekse band moet bestaan tussen de door de nieuwe leden verrichte betalingen en de door de bestaande leden ontvangen vergoedingen. Aangehaalde jurisprudentie: C-515/12 4Finance;

Landbouw en visserij (B - S)

REGELGEVING EU

- Betaling voor jonge landbouwers en inzake vrijwillige gekoppelde steun: Gedelegeerde Verordening (EU) 2016/141 van de Commissie van 30 november 2015 tot wijziging van Gedelegeerde Verordening (EU) nr. 639/2014 wat betreft sommige bepalingen inzake de betaling voor jonge landbouwers en inzake vrijwillige gekoppelde steun, en tot afwijking van artikel 53, lid 6, van Verordening (EU) nr. 1307/2013 van het Europees Parlement en de Raad, [PB L 28 van 4.2.2016](#)
- Achterhaalde landbouwregelgeving: Mededeling van de Commissie waarbij formeel wordt erkend dat een aantal wetteksten van de Unie op landbouwgebied achterhaald is, C/2016/0905, [PB C 64 van 19.2.2016](#)
- Formulier aanmelding staatsteun: Verordening (EU) 2016/246 van de Commissie van 3 februari 2016 tot wijziging van bijlage I bij Verordening (EG) nr. 794/2004 wat betreft de formulieren die moeten worden gebruikt voor de aanmelding van staatssteun in de landbouw- en de bosbouwsector en in plattelandsgebieden, [PB L 51 van 26.2.2016](#)

OVERIG

- Advies van het Europees Comité van de Regio's over de bijdrage aan de fitness check van de vogelrichtlijn en de habitatrichtlijn, [PB C 51 van 10.2.2016](#)
- Advies van het Europees Economisch en Sociaal Comité over de vereenvoudiging van het GLB (verkennend advies), [PB C 71 van 24.2.2016](#)

Luchtvaart (B - C)

- [Wiki luchtvaartclaims](#)

HvJEU – ARREST – 17 februari 2016 – Zaak C-429/14 – Air Baltic Corporation – Litouwen – [arrest](#)

VERDRAG VAN MONTREAL. Het betreft een geding tussen Air Baltic Corporation en de onderzoeksdienst van de Republiek Litouwen over de vergoeding van de schade die deze dienst heeft geleden door vertraging van vluchten waarmee twee van zijn medewerkers zijn vervoerd krachtens een met Air Baltic gesloten overeenkomst voor internationaal vervoer van passagiers. Doordat de beroepsopdracht van de betrokkenen uitliep als gevolg van de meer dan 14 uur vertraging waarmee zij hun eindbestemming bereikten, betaalde de onderzoeksdienst extra dagvergoedingen en sociale bijdragen ten belope van ongeveer 338 EUR. Deze dienst verzocht Air Baltic vervolgens om vergoeding van dat bedrag, maar Air Baltic weigerde.

Hof: Het Verdrag van Montreal moet aldus worden uitgelegd dat een luchtvervoerder die een overeenkomst voor internationaal vervoer met een werkgever van als passagiers

vervoerde personen als in het hoofdgeding heeft gesloten, jegens deze werkgever wegens door deze werkgever gemaakte extra kosten aansprakelijk is voor schade die voortvloeit uit de vertraging van vluchten waarmee zijn werknemers krachtens deze overeenkomst zijn vervoerd.

- Air Baltic: Schadeclaims werkgever wegens vertraagde vlucht ([Banning](#))

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Duitsland – 22 februari 2016 – Zaak C-32/16 – Wunderlich – [verwijzing](#)

VERORDENING (EG) nr. 261/2004. Verzoekster heeft een vlucht geboekt bij Bulgarian Air Charter van Bulgarije naar Duitsland. Het vliegtuig vertrekt op tijd maar na een niet-geplande tussenlanding in Tsjechië arriveert de vlucht in Dresden met twee uur en twintig minuten vertraging. Verzoekster stelt dat het door de niet-geplande tussenstop een annulering betreft en zij vordert € 250 compensatie. Verweerster stelt dat de tussenlanding in Praag noodzakelijk wegens weersomstandigheden, er was dus geen sprake van 'annulering'. De verwijzende rechter haalt het arrest in zaak C-83/10 aan waarin het begrip 'annulering' nader wordt omschreven. In arrest C-402/07 definieert het HvJEU het begrip 'traject' als "een 'vlucht' in de zin van Vo. 261/2004 bestaat in een luchtvervoerhandeling die wordt uitgevoerd door een luchtvaartmaatschappij die het traject ervan vaststelt". Het Hof maakt onderscheid tussen vertraging en annulering; een vertraagde vlucht kan ook bij langdurige vertraging niet als 'geannuleerde' vlucht worden gekwalificeerd. Is sprake van annulering van een vlucht in de zin van artikel 2, lid 1, van verordening (EG) nr. 261/2004 wanneer de geplande vlucht op tijd vertrekt en met niet meer dan drie uur vertraging op de geplande plaats van bestemming aankomt, maar een niet-geplande tussenlanding plaatsvindt?

Aangehaalde jurisprudentie: C-402/07 en C-432/07 Sturgeon e.a.; C-83/10 Sousa Rodríguez e.a.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Duitsland – 25 februari 2016 – Zaak C-40/16 – Uhden – [verwijzing](#)

VERORDENING (EG) nr. 261/2004. Verzoekster vliegt met verweerster KLM van Rome naar Hamburg met overstap in Amsterdam. De vlucht vertrekt met vertraging uit Rome, waardoor verzoekster de aansluiting in Amsterdam mist en pas een dag later om 09.00 uur in Hamburg arriveert. Verzoekster eist € 400 compensatie van verweerster maar krijgt slechts € 250, waarop zij onderhavige procedure start. Zij baseert zich (onder meer) op een uitspraak van het Handelsgericht Wenen en stelt dat verweerster gehouden is te betalen omdat de 'afstand' die bepalend is voor de hoogte van de volgens artikel 7 van de luchtreizigersverordening te betalen compensatie, in casu moet worden berekend als de som van de werkelijk afgelegde trajecten, waaruit voortvloeit dat de trajecten Rome-Amsterdam en Amsterdam-Hamburg moeten worden opgeteld. In eerste instantie wordt haar beroep verworpen; de rechter berekent de compensatie volgens de voor hem bepalende grote cirkelmethode en komt dan uit op een lagere afstand. De zaak ligt nu voor in beroep bij de verwijzende rechter.

Moet artikel 7, lid 1, tweede zin, van verordening (EG) nr. 261/2004 aldus worden uitgelegd dat met het begrip 'afstand' uitsluitend de rechtstreekse afstand tussen het vertrekpunt en de eindbestemming wordt bedoeld, ongeacht de in het individuele geval werkelijk afgelegde vliegroute?

Aangehaalde jurisprudentie: C-402/07 en C-432/07 Sturgeon e.a.; C-83/10 Sousa Rodríguez e.a.

LITERATUUR

Mr. M. van Bindsbergen, [De ramp met vlucht MH17; aansprakelijkheid van de luchtvervoerders](#), in: Aansprakelijkheid, Verzekering & Schade, AV&S 2016/5

Mededinging (C)

GERECHT – ARREST – 29 februari 2016 – Zaak T-265/12 – Schenker / Commissie – [arrest](#)

Kartel internationale vrachtovervoerdiensten door de lucht

ARTIKEL 101 VWEU. Bij besluit C(2012) 1959 final van 28 maart 2012 inzake een procedure op grond van artikel 101 VWEU en artikel 53 van de EER-Overeenkomst (zaak COMP/39462 – Vrachtovervoer) heeft de Europese Commissie vastgesteld dat ondernemingen actief in de sector van internationale vrachtovervoerdiensten door de lucht in de periode 2002 tot 2007 hadden deelgenomen aan meerdere overeenkomsten en onderling afgestemde feitelijke gedragingen in de sector van het internationale vrachtovervoer door de lucht.

Gerecht: Het beroep wordt verworpen.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Duitsland – 2 februari 2016 – Zaak C-689/15 – W. F. Gözze Frottierweberei et Gözze – [verwijzing](#)
Zie onder: IE ; over merkenrechtelijke bescherming keurmerken en oneerlijke handelspraktijken

NOOT – bij HvJEU 6 oktober 2015 zaak C-23/14, Post Danmark
Mr. P.J. Kreijger, ['Post Danmark II – a bit less confused, at a higher level'](#), NtER 2016-1, p. 10-17

OVERIG

One stop shop? not quite there yet ([Leiden law blog](#))

The enforcement of competition law in the EU has traditionally been considered to rely on public enforcement having the leniency programme as its main tool for discovering cartels. Preserving the status of this primary enforcement tool has not been a simple process. The conflict between the interests of the leniency programme and private enforcement that materialized in Pfleiderer (C-360/09) and EnBW (C-365/12P) was perhaps the biggest challenge and required a new directive on actions for damages (2014/104/EU) in order to be resolved. The recent case of DHL (C-428/14) is yet another hurdle that the leniency programme will face, only this time it is the procedural incoherency of the leniency programme itself that stands in the way of its own effectiveness.

Milieu en natuur (B)

HvJEU – CONCLUSIE A-G KOKOTT – 18 februari 2016 – Zaak C-504/14 –
Commissie / Griekenland – [conclusie](#)

RICHTLIJN 92/43/EEG. De stranden aan de Golf van Kyparissia aan de westkust van de Peloponnesos hebben zich de laatste jaren ontwikkeld tot de belangrijkste broedplaats van de zeeschildpad *Caretta caretta* in de Unie met een gestaag toenemend aantal nesten. De Commissie heeft wat de bescherming van soorten betreft enerzijds kritiek op de concreet vastgestelde beschermingsbepalingen en anderzijds op de daadwerkelijk noodzakelijke beschermingsmaatregelen. Aangezien de betrokken stranden tegelijk gedeeltelijk tot een beschermingszone in de zin van de habitatrichtlijn behoren, zijn volgens de Commissie ook de bepalingen inzake de gebiedsbescherming geschonden, zulks zowel gelet op bepaalde plannen en projecten alsook met betrekking tot het algemene verbod op activiteiten die een schadelijk effect hebben (verslechteringsverbod).

*A-G: Het door de Commissie op 16 juni 2015 ingediende advies van de Griekse raad van state van 8 april 2015 wordt als bewijs toegelaten. Griekenland heeft de artikelen 6, lid 2, en 12, lid 1, onder b), van richtlijn 92/43/EEG geschonden door in het gebied 'Duinen van Kyparissia' de bouw van (vakantie) huizen in 2010 alsook de aanleg van een weg te hebben toegestaan en de vergunning voor de bouw van drie huizen bij Vounaki te hebben gehandhaafd. Verder is het gebruik van wegen niet zodanig beperkt dat aantasting van het gebied en significante verstoring van de zeeschildpad *Caretta caretta* bij de voortplanting worden voorkomen, een parallel aan de spoorbaan lopende verbindingsweg tussen Kalo Nero en Elaia te hebben aangelegd of althans te hebben toegestaan, en de asfaltering van wegen te hebben toegelaten. Verder heeft Griekenland onvoldoende andere maatregelen genomen t.a.v. wildkamperen, exploitatie strandbars en visvangst.*

HvJEU – CONCLUSIE A-G WAHL – 23 februari 2016 – Zaak C-461/14 –
Commissie / Spanje – [conclusie](#)

Niet nakoming Spanje verplichtingen Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn

RICHTLIJN 92/43/EEG. RICHTLIJN 85/337/EEG. RICHTLIJN 2009/147/EG. Wanneer kan een milieueffectbeoordeling geacht worden „gepast” te zijn als het te beoordelen project (in dit geval de aanleg van een hogesnelheidslijn) gevolgen heeft voor een gebied dat uit milieuoogpunt van bijzonder belang is? Onder welke omstandigheden doet de aanleg van infrastructuur in het kader van een dergelijk project afbreuk aan de uit de milieuwetgeving van de Unie voortvloeiende beschermings- en instandhoudingsdoelstellingen? Op het eerste gezicht lijken deze fundamentele vragen de crux te vormen van het onderhavige beroep dat door de Commissie overeenkomstig artikel 258, tweede alinea, VWEU is ingesteld tegen het Koninkrijk Spanje. Bij nader inzien draait de zaak echter in wezen om de vraag of de Commissie heeft aangetoond dat er sprake is van een schending van de toepasselijke milieubepalingen. De zaak heeft betrekking op een project inzake de aanleg van een hogesnelheidslijn tussen Sevilla en Almería in Spanje. De spoorlijn loopt door een natuurgebied dat door de Spaanse autoriteiten op 29 juli 2008 is aangewezen als speciale beschermingszone (hierna:

„SBZ”) voor vogels. De aanwijzing als SBZ vond dus plaats nadat de Spaanse autoriteiten het project hadden goedgekeurd en de milieueffecten ervan hadden beoordeeld. Voordat het gebied als SBZ werd aangewezen, was het reeds – sinds 1998 – als gebied nr. 238 (graanvlakten van Ecija-Osuna) opgenomen in de Inventory of Important Bird Areas in the European Community (inventaris van belangrijke vogelgebieden in de Europese Gemeenschap; hierna: „IBA”). In het gebied komt een aantal soorten voor die zijn vermeld in bijlage I bij de vogelrichtlijn, waaronder de soort *Otis tarda*. Tegen deze achtergrond werd in februari 2010 bij de Commissie een klacht ingediend betreffende de tracés „Marchena-Osuna I”, „Marchena-Osuna II” en „Variante de Osuna” van de spoorlijn.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Polen – 5 februari 2016 – Zaak C-4/16 – J D – [verwijzing](#)

RICHTLIJN 2009/28/EG. Verzoeker heeft een onderneming op het gebied van opwekking van elektriciteit. Hij beschikt over een concessie voor uitoefening van een economische activiteit op dit gebied voor de periode 20-11-2004 – 20-11-2014. Deze concessie omvat twee kleine biogascentrales en een kleine waterkrachtcentrale (die zich bevindt op een plaats waar afvalwater van een ander bedrijf wordt geloosd). Hij vraagt om verlenging van de concessie, maar krijgt die alleen voor één van de kleine biogascentrales. Verzoeker stapt naar de rechter die zijn beroep tegen de afwijzing verwerpt. De rechter acht het besluit van verweerder rechtmatig omdat de energie opgewekt in een waterkrachtcentrale (niet zijnde een waterkrachtcentrale met accumulatiesysteem) niet kan worden erkend als energie afkomstig uit een hernieuwbare energiebron zoals in de energiewet vastgelegd. Verzoeker gaat in hoger beroep. Verzoeker stelt onder meer dat de rechter de feiten voor wat betreft het geloosde afvalwater onjuist heeft vastgesteld en dat Poolse het begrip ‘waterkracht’ uit Richtlijn 2009/28 niet naar behoren heeft omgezet. De verwijzende appelrechter oordeelt dat de centrale vraag in dit geding uitleg van het begrip ‘waterkracht’ betreft. Omvat dat begrip ook energie die is gewonnen uit het verval van water door de zwaartekracht in kunstmatige waterlopen, onder de veronderstelling dat het water door een ander bedrijf voor zijn eigen doeleinden en met behulp van andere energie was opgestuwd en de elektriciteitscentrale geen centrale met accumulatiesysteem of pompaccumulatie is.

RECHTSPRAAK NL – Raad van State – 2 februari 2016 – ECLI:NL:RVS:2016:192 – [uitspraak](#)

Uitleg begrip afvalstof en arrest HvJEU (Shell Nederland)

Verordening (EG) nr. 1013/2006 (EVOA). HvJEU 12 december 2013 zaken C-241/12 en C-242/12, Shell Nederland.

4.5. Gelet op het arrest van het Hof van Justitie van 12 december 2013 (Shell Nederland), punt 42 (zie hierboven onder 4.1), kan, anders dan de staatssecretaris stelt, het door de consumenten retourneren van elektronische apparaten met het oog op terugbetaling van de aankoop prijs krachtens de koopovereenkomst (dan wel het ruilen tegen een ander artikel) niet worden beschouwd als het zich ontdoen van afvalstoffen. Voorts moet [appellante] worden gevolgd in haar stelling dat het leveren van deze apparaten door de winkeliers aan de importeurs moet worden beschouwd als een

voortzetting van het distributieproces in het normale handelsverkeer. Hetzelfde geldt voor de voorraadrestanten die de winkeliers aan de importeurs hebben geretourneerd. De omstandigheid dat de winkeliers de apparaten niet meer rechtstreeks aan consumenten konden verkopen, maakt niet dat deze voor de winkeliers een last waren waarvan zij zich moesten ontdoen. Op het moment dat de apparaten bij de importeur en vervolgens bij [appellante] werden aangeleverd was geen sprake van een afvalstof.

- Retourneren product is geen ontdoen van afvalstof ([omgevingsweb](#))

RECHTSPRAAK NL – Raad van State – 10 februari 2016 –
ECLI:NL:RVS:2016:321 – [uitspraak](#)

RICHTLIJN 92/43/EEG. RICHTLIJN 79/409/EEG. Alle beroepen zijn onder meer gericht tegen delen van de begrenzing van het gebied "Veluwe" als Vogelrichtlijngebied dan wel als Habitatrictlijngebied.

- De begrenzing van Natura 2000-gebieden conform de Habitat- en Vogelrichtlijn ([Stibbeblog](#))

ONTWERP REGELGEVING EU

Wijzigingsvoorstel Afval Richtlijnen – [BNC fiche](#)

- **Afvalstoffen:** Voorstel voor een richtlijn van het Europees Parlement en de Raad tot wijziging van Richtlijn 2008/98/EG betreffende afvalstoffen;
- **Verpakking en verpakkingsafval:** Voorstel voor een richtlijn van het Europees Parlement en de Raad tot wijziging van Richtlijn 94/62/EG betreffende verpakking en verpakkingsafval;
- **Storten van afvalstoffen:** Voorstel voor een richtlijn van het Europees Parlement en de Raad tot wijziging van Richtlijn 1999/31/EG van de Raad betreffende het storten van afvalstoffen
- **Autowrakken, batterijen en accu's:** Voorstel voor een richtlijn van het Europees Parlement en de Raad tot wijziging van de Richtlijnen 2000/53/EG betreffende autowrakken, 2006/66/EG inzake batterijen en accu's, alsook afgedankte batterijen en accu's, en 2012/19/EU betreffende afgedankte elektrische en elektronische apparatuur

Mededeling Sluiten van de kringloop – een EU actieplan voor de Circulaire Economie – [BNC fiche](#)

REGELGEVING NL – Implementatie Habitat- en vogelrichtlijn
Wet van 16 december 2015, houdende regels ter bescherming van de natuur (Wet natuurbescherming), [Staatsblad 2016, nr. 34](#)

OVERIG

Report: EU not respecting climate targets ([EU observer](#))

Onderwijs

EHRM – ARREST – 23 februari 2016 – Cam t. Turkije – [persbericht](#) – [arrest](#)
(niveau 2)

ARTIKEL 2, EERSTE PROTOCOL EVRM. Weigering om klaagster toe te laten tot een muziekopleiding om de enige reden dat zij blind is, is een schending van artikel 14 EVRM juncto artikel 2 Eerste Protocol bij het EVRM. De Turkse autoriteiten hadden voorzieningen moeten treffen die het klaagster mogelijk maakten deel te nemen aan de opleiding.

Openbaarheid van bestuur

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Duitsland – 12 februari 2016 – Zaak C-15/16 – Baumeister – [verwijzing](#)

RICHTLIJN 2004/39/EG. Verzoeker heeft (in 2005) als belegger schade geleden door bedrieglijke handelingen van Phoenix Kapitaaldienst ('piramideconstructie'). Hij eist van verweerster (de Duitse 'AFM') toegang tot documenten in verband met het toezicht op dat bedrijf. Volgens de verwijzende rechter treffen verweersters bezwaren tegen de door verzoeker gevraagde toegang geen doel. Hij oordeelt dat de appelrechter de uit de Duitse wet voortvloeiende bescherming (van bedrijfs- c.q. commerciële geheimen) te eng opvat. Op het moment van de uitspraak was geen sprake meer van voortzetting van Phoenix en was er dus geen belang meer bij geheimhouding van de bedrijfsinformatie. De verwijzende rechter wil nadere uitleg van het begrip 'geheimhoudingsplicht' en hoe moet worden vastgesteld of stukken onder dat begrip vallen. Aangehaalde jurisprudentie: C-140/13 Altmann e.a.;

Overlevering en uitlevering (S)

PREJUDICIËLE VERWIJZING – NEDERLAND – 24 februari 2016 – C-108/16 (PPU) – Dworzecki – Rechtbank Amsterdam – [ECLI:NL:RBAMS:2016:868](#) – [verwijzing \(ECER\)](#)

KADERBESLUIT 2002/584/JBZ. KADERBESLUIT 2009/299/JBZ .EUROPEES AANHOUDINGSBEVEL (EAB). De rechtbank vraagt het HvJEU om art. 4 bis lid 1 onder a Kaderbesluit 2002/584/JBZ uit te leggen. De rechtbank verzoekt toepassing van de prejudiciële spoedprocedure. Verzoeker, geboren 1985, heeft de Poolse nationaliteit, en is momenteel gedetineerd in Vught. Op 4 februari 2015 is door de Poolse rechtbank een EAB tegen hem uitgevaardigd. Verzoeker is in Polen drie maal veroordeeld tot gevangenisstraffen van respectievelijk twee jaar, acht maanden en zes maanden. De verwijzende rechter heeft vastgesteld dat is voldaan aan het vereiste van dubbele strafbaarheid. Het gaat om respectievelijk diefstal met geweld; medeplegen van vernieling en bedreiging met enig misdrijf tegen het leven gericht. Het probleem in deze zaak is de vaststelling of verzoeker persoonlijk en tijdig op de hoogte is gebracht van het tegen hem voorgenomen proces. Artikel 12 van de Overleveringswet (OLW) bevat een dwingende weigeringsgrond voor het geval dat de opgeëiste persoon niet in persoon is verschenen bij de behandeling ter terechtzitting die tot de aan het EAB ten grondslag liggende beslissing heeft geleid. In het Poolse EAB is vermeld dat de dagvaarding is uitgereikt aan een volwassen huisgenoot op het door verzoeker opgegeven adres. De uitvaardigende rechterlijke autoriteit heeft echter de voorgedrukte passage die betrekking heeft op de betekening van het vonnis doorgehaald. De gegeven toelichting voldoet dan ook niet aan de eisen van artikel 12 OLW. De rechtbank Amsterdam is er in

eerdere uitspraken steeds vanuit gegaan dat het recht van de uitvaardigende lidstaat bepaalt of sprake is van een weigeringsgrond. Dat zou betekenen dat die bepalingen geen autonome begrippen van Unierecht vormen. Hij acht dit verdedigbaar gezien de doelstellingen van het kaderbesluit en het vertrouwen tussen de lidstaten waarop het systeem van het EAB berust. Maar inmiddels twijfelt hij aan dat oordeel, met name gezien de preambule van kaderbesluit 2009/299 en het HvJEU-arrest in de zaak Melloni. Afgezien van de mogelijkheid dat verzoeker doelbewust afstand heeft gedaan van het recht om persoonlijk bij zijn proces aanwezig te zijn (de rechter verwijst naar EVRM-rechtspraak waarin wordt gesteld dat dit bewust kan geschieden omdat betrokkenen wel degelijk op de hoogte zijn van de inhoud van de dagvaarding) eist het kaderbesluit dat betrokkene feitelijk van de dagvaarding in kennis wordt gesteld. Aangehaalde jurisprudentie: C-399/11 Melloni

RECHTSPRAAK NL – AANHOUDING na prejudiciële verwijzing Hanseatisches Oberlandesgericht van 8 december 2015 – Rechtbank Amsterdam, 18 februari 2016, [ECLI:NL:RBAMS:2016:719](#)

KADERBESLUIT 2002/584/JBZ. Deze zaak betreft een verzoek om overlevering van de Roemeense autoriteiten ter tenuitvoerlegging in Roemenië van een aan de opgeëiste persoon in Roemenië opgelegde vrijheidsstraf. De rechtbank heeft onder verwijzing naar een prejudiciële verwijzingsbeslissing van het Hanseatisches Oberlandesgericht in Bremen (Duitsland) van 8 december 2015, waarin wordt verwezen naar het rapport van het Europees Comité inzake de voorkoming van folteringingen en onmenselijke of vernederende behandelingen of bestraffingen van 24 september 2015 (CPT/inf [2015] 32) en de arresten van het EHRM van 10 juni 2014 (Voicu/Roemenië, 22015/10; Bujorean/Roemenië, 13054/12; Mihai Laurentiu Marin/Roemenië, 79857/12 en Constantin Aurelian Burlacu/Roemenië, 51318/12), oog voor de zorgwekkende detentieomstandigheden in Roemenië. De rechtbank heropent het onderzoek ter zitting om de beantwoording door het HvJEU van de door het Hanseatisches Oberlandesgericht in Bremen gestelde prejudiciële vragen af te wachten.

OVERIG

- Mutual trust – blind trust or general trust with exceptions? The CJEU hears key cases on the European Arrest Warrant ([EU law analysis](#))
- Free at last? Detention, the European Arrest Warrant and Julian Assange ([EU law analysis](#))
- Mutual trust – blind trust or general trust with exceptions? The CJEU hears key cases on the European Arrest Warrant ([EU law analysis](#))

Persoonsgegevens en privacybescherming (B – C – S)

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Letland – 12 februari 2016 – Zaak C-13/16 – Rīgas satiksme – [verwijzing](#)

RICHTLIJN 95/46/EG. Verzoeker (Gemeentelijk Vervoerbedrijf Riga) is met verweerster (rijkspolitie regio Riga) in een procedure verwickeld na een verkeersongeval in december 2012. Eén van zijn bussen is beschadigd door een portier van een taxi (door een daar

uitstappende passagier). Verzoeker stelt de taxichauffeur aansprakelijk en probeert de schade te verhalen op de verzekeringsmaatschappij. Laatstgenoemde wijst de claim echter af omdat het ongeval aan de passagier te wijten is en niet aan de chauffeur van de taxi. Verzoeker wil een civiele procedure starten en vraagt verweerster die procesverbaal heeft opgemaakt om gegevens van de passagier, onder vermelding dat de gegevens uitsluitend voor de procedure zullen worden gebruikt. Verweerster verstrekt daarop enkel de voor- en achternaam, maar niet de identiteitskaartgegevens en het adres. Zij baseert zich er daarbij op dat enkel aan partijen die betrokken zijn bij de bestuursrechtelijke procedure (waarbij verzoeker geen partij is) informatie kunnen opvragen en dat de Letse privacytoezichthouder verbiedt identiteitskaartnummers en adressen te verstrekken. Verzoeker vecht dit aan bij de bestuursrechter en wordt in het gelijk gesteld. Verweerder gaat in cassatie. De verwijzende rechter heeft advies gevraagd aan de privacytoezichthouder die antwoordt dat persoonsgegevens onder bepaalde voorwaarden mogen worden verstrekt. In deze zaak zou dat niet zijn toegestaan omdat in het Wetboek van administratieve overtredingen is bepaald aan wie de rijkspolitie informatie mag verstrekken (er is geen plicht). Verzoeker zou deze gegevens ook via de burgerlijke stand kunnen opvragen en er is ook nog een mogelijkheid op grond van de Wet burgerlijke rechtsoverdracht.

De verwijzende rechter twijfelt aan de (praktische) haalbaarheid van de door de toezichthouder genoemde alternatieve mogelijkheden. Moeten de woorden „de verwerking noodzakelijk is voor de behartiging van het gerechtvaardigde belang [...] van de derde(n) aan wie de gegevens worden verstrekt” in artikel 7, onder f), van richtlijn 95/46/EG aldus worden uitgelegd dat de rijkspolitie aan het gemeentelijk vervoerbedrijf Riga de gevraagde persoonsgegevens dient te verstrekken die noodzakelijk zijn om de gang naar de civiele rechter te maken? Is van belang voor het antwoord op deze vraag dat de taxipassagier van wie het gemeentelijk vervoerbedrijf Riga de gegevens heeft opgevraagd, ten tijde van het ongeval minderjarig was?

Aangehaalde jurisprudentie: C-524/06 Huber; C-468/10 en C-469/10 ASNEF e.a.;

NOOT – bij EHRM 12 januari 2016 *Barbulescu t. Roemenië*
No Employer Right to Snoop But What Of Employee Rights at Work? – Paul Wragg ([inform's](#))

RECHTSPRAAK NATIONAAL

VK: The right to privacy and medical records – Seonaid Stevenson ([UK human rights blog](#))

LITERATUUR

- Special Regard: The Court of Justice and the Fundamental Rights to Privacy and Data Protection”, in Faber et al (eds.) *Festschrift für Wolfhard Kohte* (Baden-Baden: Nomos, forthcoming 2016) ([IVIR](#))
- Prof. mr. G.T.K. Meussen en mr. drs. C.M. Dijkstra, [The Law ought to limit every Power it gives’: art. 53 AWR versus art. 8 EVRM \(recht op privacy\)](#), in: *Weekblad voor Fiscaal Recht* 2016, nr. 7133, ‘WFR 2016/37

ART.29 WERKGROEP

- Statement on the 2016 action plan for the implementation of the General Data Protection Regulation (GDPR) ([EC](#))
- Statement on the presentation by the European commission of the EU-US privacyshield ([EC](#))
- Statement on the consequences of the CJEU judgment in the Schrems case ([EC](#))

OVERIG

- Live. Die. Repeat. The 'Privacy Shield' deal as 'Groundhog Day': endlessly making the same mistakes? ([EU law analysis](#))
- French watchdog orders Facebook to stop illegal data transfers to the US ([euractiv](#))
- EU and US agree data 'Privacy Shield' ([EU observer](#))
The European Union and the United States have agreed on new rules that will allow American companies like Google or Facebook to process personal data from European citizens. The deal will replace the so-called Safe Harbour agreement which was annulled by the European Court of Justice (ECJ) last year.
- Security v Privacy: Should Apple Unlock A Terrorist's iPhone? ([rightsinfo](#))
- The Right to be Forgotten: big steps forward, small steps back? ([Panopticon](#))
- EU-VS privacyshield gaat Europese data beter beschermen ([ECER](#))
- EU-U.S. Privacy Shield: Frequently Asked Questions ([EC](#))
- Bulk collection still allowed under EU-US data 'shield' ([EU observer](#))
- IP addresses – personal data? ([Panopticon](#))
- Why is Apple fighting the FBI? ([Paul Bernal's blog](#))

Prejudiciële procedure (S)

HvJEU – CONCLUSIE A-G BOT – 23 februari 2016 – Zaak C-614/14 – Ognyanov – Grote Kamer – [conclusie](#)

ARTIKEL 267 VWEU. ARTIKELEN 47 en 48 HANDVEST GRONDRECHTEN. Kunnen de voorschriften van de artikelen 267 VWEU en 94 van het Reglement voor de procesvoering van het Hof betreffende de inhoud van een verzoek om een prejudiciële beslissing de waarborging van de in de artikelen 47 en 48 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie (hierna: „Handvest”) bepaalde rechten doorkruisen? Is een verwijzende rechter gehouden zich in het hoofdgeding te verschonen omdat hij in zijn verzoek om een prejudiciële beslissing het feitelijk en juridisch kader van dat geding heeft uiteengezet?

A-G: De artikelen 267 VWEU en 94 van het Reglement voor de procesvoering verzetten zich tegen een nationale regel, die de verwijzende rechter dwingt zich in het geding te verschonen omdat hij in zijn bij het Hof ingediende verzoek om een prejudiciële beslissing het feitelijk en juridisch kader van die zaak heeft uiteengezet op de in die bepalingen voorgeschreven wijze. De verwijzende rechter is op grond van het in artikel

280 VWEU neergelegde beginsel gehouden de betrokken nationale regel buiten toepassing te laten. De artikelen 267 VWEU en 94 van het Reglement voor de procesvoering verzetten zich er, gelet op de institutionele en procedurele autonomie van de lidstaten, niet ertegen dat een verwijzende rechter, nadat het Hof uitspraak heeft gedaan, partijen opnieuw hoort en nieuwe onderzoeksmaatregelen gelast en bijgevolg de vaststellingen aanpast waartoe hij in zijn verwijzingsbeslissing is gekomen, voor zover hij volle werking verleent aan de door het Hof gegeven uitlegging van het Unierecht.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – België – 22 februari 2016 – Zaak C-3/16 – Aquino – [verwijzing](#)

Vragen over de aansprakelijkheid van de staat voor het niet stellen van een prejudiciële vraag aan het HvJEU door de rechter

ARTIKELEN 47 en 52 HANDVEST GRONDRECHTEN. ARTIKEL 267 VWEU. RICHTLIJN 2004/38/EG. Verzoeker is een Italiaans staatsburger. Hij woont sinds 1970 in België. In 1987 trouwt hij in Nederland, de scheiding is in 1993. In 2000 krijgt hij een zoon bij een Belgische vrouw en woont met haar samen. Zijn zoon heeft enkel de Belgische nationaliteit. Hij komt regelmatig met Justitie in aanraking; in 2006 is hij tot 7 jaar cel veroordeeld welke straf hij sinds april 2007 uitzit in Leuven. Hij moet het grondgebied van België binnen dertig dagen verlaten om redenen van openbare orde of nationale veiligheid. Verzoeker daagt de Belgische staat, eist schadevergoeding aangezien zowel de Raad van Vreemdelingenbetwistingen als het Hof van Cassatie, dat in laatste instantie uitspraak heeft gedaan ongemotiveerd heeft geweigerd een prejudiciële vraag aan het HvJEU voor te leggen. Miskenning van de verwijzingsplicht brengt vergoedingsplicht met zich van de geleden schade. De verwijzende rechter (Hof van Beroep Brussel) stelt vast dat er wat betreft een bedreiging voor de openbare orde niet is voldaan aan de voorwaarden van de Belgische wet en Richtlijn 2004/38. De verwijderingsbeslissing is voor zover de rechter kan beoordelen enkel genomen op grond van de strafrechtelijke veroordelingen, waaruit is afgeleid dat van het persoonlijk gedrag van verzoeker een actuele bedreiging van de openbare orde uitgaat. Voor wat betreft de door verzoeker gestelde schending van het EU-recht haalt de rechter besluiten van het Belgische Hof van Cassatie aan waarin gesteld dat de Staat enkel aansprakelijk kan worden gesteld als de betwiste handeling door een in kracht van gewijsde gegane beslissing is ingetrokken, gewijzigd, vernietigd of herroepen wegens schending van een gevestigde rechtsnorm. Aangehaalde jurisprudentie: C-224/01 Köbler; C-173/03 Traghetti del Mediterraneo; C-145/09 Tsakouridis; C-348/09 Infusino

Procesrecht en recht op eerlijk proces (B - S)

EHRM – ARREST – 9 februari 2016 – Cheema t. België – [persbericht](#) – [arrest](#) (niveau 2)

ARTIKEL 6 EVRM. Verzoeker is op 30 oktober 2003 in voorarrest genomen op verdenking van het niet-verlenen van hulp aan een hulpbehoevende. Hij is zowel in eerste aanleg als hoger beroep vrijgesproken. De daarop volgende verzoekprocedure voor vergoeding van ten onrechte ondergane detentie is afgewezen. Het Hof oordeelt dat deze beslissing niet in strijd is met de onschuldspresumptie.

EHRM – ARREST – 11 februari 2016 – Dallas t. VK – [persbericht](#) – [arrest](#)
(niveau 2)

ARTIKEL 7 EVRM. De zaak betreft de veroordeling ter zake minachting van het hof in verband met het in weerwil van de instructie van de rechter op internet opzoeken van informatie over de strafzaak waar klagster in haar hoedanigheid van jurylid bij betrokken was. Het hof acht de wijze waarop invulling is gegeven aan enkele bestanddelen van het delict – instructie en opzet – redelijkerwijs voorzienbaar was, zodat geen sprake is van schending van art. 7 EVRM.

EHRM – ARREST – 16 februari 2016 – Yevdokimov ea. t. Rusland –
[persbericht](#) – [arrest](#) (niveau 2)

ARTIKEL 6 EVRM. Betreft een groep klagers die allen gedetineerd waren en daarover tijdens de detentie een klacht hebben ingediend vanwege verschillende redenen (in 7 gevallen betrof het de inhumane omstandigheden tijdens detentie). In alle gevallen is het klagers niet toegestaan bij de behandeling van hun klacht aanwezig te zijn. Hof neemt schending aan van artikel 6 EVRM (recht op een eerlijk proces).

EHRM – ARREST – 18 februari 2016 – Rywin t. Polen – [persbericht](#) – [arrest](#)
(niveau 2)

Vervolg en ondergane gevangenisstraf van een bekende filmproducer levert geen strijd op met het Verdrag.

ARTIKELEN 2, 3 en 6 EVRM. De zaak betreft een corruptieschandaal waarbij verzoeker, een bekende film producer, betrokken is, ontstaan in de context van de wetgevingsprocedure tot wijziging van de 'Broadcasting Act'. Verzoeker werd strafrechtelijk vervolgd en een parlementaire commissie van onderzoek werd opgezet, wat zorgde voor enorme media-aandacht. Het onderzoek identificeerde vijf hooggeplaatste overheidsfunctionarissen waarvan werd beweerd dat zij zich schuldig hebben gemaakt aan corruptie met betrekking tot het wetgevingsproces voor de wijziging van de 'Broadcasting Act'. Verzoeker werd aangewezen als hun 'agent'. Verzoeker werd tot 2 jaar en 6 maanden gevangenisstraf veroordeeld voor poging tot fraude, waarvan hij een deel heeft uitgezeten. Verzoeker klaagt op grond van artikel 3 over de omstandigheden van zijn detentie, gelet op zijn gezondheidstoestand, en stelt dat hij geen eerlijk proces heeft gehad en de onschuldpresumptie is geschonden. Het hof oordeelt dat de vervolging en ondergane gevangenisstraf van verzoeker geen strijd oplevert met zijn Verdragsrechten.

EHRM – ARREST – 18 februari 2016 – A.K. t. Liechtenstein – [persbericht](#) – [arrest](#) (niveau 2)

ARTIKEL 6 EVRM. De zaak betreft de klacht van verzoeker dat het Constitutionele hof, die over zijn zaak betreffende de gerechtigdheid tot aandelen in een tweetal bedrijven hebben geoordeeld, niet onpartijdig waren, gelet op het feit dat de elk van de gewraakte rechters deel heeft genomen in de beslissingen over de klachten wegens vermeende vooringenomenheid van de overgebleven vier rechters. Voorts klaagt de verzoeker over de duur van de procedure en het ontbreken van een rechtsmiddel binnen het nationale recht over die lange duur te klagen. Het Hof oordeelt dat er sprake is van een schending

van artikel 6 met betrekking tot de procedure die het Constitutionele hof heeft gevolgd om de klachten van vooringenomenheid te verwerpen en de duur van de procedure. Voorts is het Hof van oordeel dat er sprake is van een schending van artikel 13.

EHRM – ARREST – 23 februari 2016 – Navalnyy en Ofitserov t. Rusland – [persbericht](#) – [arrest](#) (niveau 2)

ARTIKEL 6 EVRM. De zaak betreft de veroordelingen van klagers ter zake kort gezegd corruptie. Eén van de klagers, Navalnyy, is een Russisch oppositieleider en anti-corruptieactivist die via onder meer een blog zijn pijlen heeft gericht op bijvoorbeeld president Poetin. Ofitserov is een zakenman. Navalnyy heeft opgetreden als tussenpersoon bij een zakelijke relatie waar Ofitserov en een derde (X) bij betrokken waren. Zij worden vervolgd ter zake het verleiden van X om een verliesgevende transactie aan te gaan. X had zelf een deal met justitie gesloten, was al veroordeeld en trad op als getuige in hun strafzaak. De zaak is van belang omdat het hof zich uitlaat over de problemen bij afzonderlijke berechting van medeverdachten: de rechter moet zich in de eerst te behandelen strafzaak onthouden van uitlatingen die een inbreuk maken op de onschuldpresumptie van de medeverdachte in de later te berechten strafzaak. Het hof wijst op de problematische positie waarin de rechtbank zich heeft gemanoeuvreed door in de zaak tegen X vooruit te lopen op de beoordeling van de zaken tegen klagers. Het hof acht ook de positie van X problematisch, omdat zijn plea-bargain met zich bracht dat de door X en de nationale autoriteiten overeengekomen lezing van de feiten niet hoefde te worden geverifieerd. Het hof wijst er op dat X, door later als getuige te moeten verklaren, waarbij zijn eerder afgelegde verklaringen werden voorgelezen alvorens het verhoor aanving, onder druk kwam te staan om bij die verklaring te blijven.

Met betrekking tot het bewezenverklarde neemt het hof in aanmerking dat de delictomschrijving dermate ruim werd uitgelegd dat een reguliere zakelijke transactie als strafbaar feit werd geconstrueerd.

Ten slotte valt het hof over het niet-responderen door de nationale rechter op een onderbouwd verweer dat ertoe strekte dat hij om politieke redenen werd vervolgd. Alles tezamen levert de procesgang schending van art. 6, eerste lid, EVRM op.

EHRM – ARREST – 25 februari 2016 – Olivieri t. Italië – [persbericht](#) – [arrest](#) (niveau 2)

ARTIKEL 6 EVRM. Negen klagers proberen bij de lokale autoriteiten door middel van een administratief proces een compensatie te krijgen voor dienstjaren die eerder niet meegerekend waren. De zaak is niet ontvankelijk verklaard wegens het niet voldoen aan een nieuw geïntroduceerde procedurele eis. Het hof neemt een schending aan van artikel 13 EVRM: door de klagers op grond van de nieuwe formele eis in dit stadium niet ontvankelijk te verklaren houdt in dat hen de toegang tot het recht ontzegd wordt. Daarnaast schending artikel 6 EVRM vanwege de lange duur van de procedure (18 jaar).

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Oostenrijk – 11 februari 2016 – Zaak C-685/15 – Online Games e.a. – [verwijzing](#)
[Zie onder: Kansspelen](#)

REGELGEVING EU – Recht op vermoeden van onschuld

- EU strengthens right to the presumption of innocence ([persbericht Raad](#))
- Right to a fair trial: New rules to guarantee presumption of innocence ([EC](#))
- Voorstel voor een richtlijn van het Europees Parlement en de Raad inzake de versterking van bepaalde aspecten van het vermoeden van onschuld en van het recht om in strafprocedures bij het proces aanwezig te zijn, [COM/2013/0821 final](#)

RECHTSPRAAK NATIONAAL

VK: Examination of child witnesses not in violation of Article 6 ([UK human rights blog](#))

LITERATUUR

Prof. mr. G. de Groot, '[Beginselen van procesrecht en de hoogste rechter: mag, moet en gaat de Hoge Raad ooit in dialoog met het EHRM?](#)', TCR 2016, p. 8-11

OVERIG

- Free at last? Detention, the European Arrest Warrant and Julian Assange ([EU law analysis](#))
- Best practice vertolking en vertaling strafrechtspraak ([NJB](#))
- Examination of child witnesses not in violation of Article 6 ([UK human rights blog](#))

Schengen

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Duitsland – 9 februari 2016 – Zaak C-9/16 – A – [verwijzing](#)

SCHENGENUITVOERINGSOVEREENKOMST. ARTIKEL 67 VWEU. VERORDENING nr. 562/2006 (Schengengrenscodex). Verzoeker is als voetganger op weg naar een station staande gehouden door een patrouille van de politie voor persoonscontrole. Hij overlegde zijn persoonsbewijs maar toen de ambtenaar telefonisch wilde nagaan of hij mogelijk geregistreerd stond probeerde hij de ambtenaar zijn persoonsbewijs afhandig te maken en te vluchten. Hij gebruikte daarbij fysiek geweld. Ook bij zijn daaropvolgende overheersing verzette hij zich. Hem is ten laste gelegd dat hij zich met geweld heeft verzet tegen een niet op een verdenking berustende persoonscontrole door de Duitse politie. Dit is strafbaar volgens het Duitse Wsr. De identiteitscontrole is geoorloofd op grond van de Duitse politiewet. De ambtenaren zijn op grond van die wet ook bevoegd tot handelen ter bestrijding van illegale binnenkomst op Duitse grondgebied aan boord van treinen en op stations. Voor de verwijzende rechter is de vraag of de bepalingen waarop het overheidsoptreden is gebaseerd verenigbaar zijn met het EU-recht. Hij stelt vast dat verzoeker zich alleen schuldig heeft gemaakt aan een strafbaar feit indien de ambtshandeling rechtmatig is. Hij verwijst naar de uitspraak van het HvJEU in de zaak Melki, maar in onderhavige zaak gaat het om identiteitscontroles die op grond van de Duitse wet zonder aanleiding worden uitgevoerd, ter voorkoming van illegale

binnenkomst en het voorkomen van strafbare feiten. De rechter vraagt zich af of het voor een mogelijke bedreiging van de openbare veiligheid in de zin van de Schengengrenscodes voldoende is dat strafbare feiten worden gepleegd die typisch verband houden met grensoverschrijding.

Aangehaalde jurisprudentie: C-188/10 en C-189/10 PPA Melki e.a.;

EUROPESE COMMISSIE

Report from the commission tot he European parliament and the council on the availability and readiness of technology to identify a person on the basis of fingerprints held in the second generation Schengen Information System (SIS II) ([EC](#))

Staatsaansprakelijkheid (B)

NATIONALE UITSPRAAK – NA ARREST [EHRM 14 februari 2012 Romet t. Nederland](#)

Rechtbank Den Haag, 17 februari 2016, ECLI:NL:RBDHA:2016:1579

ARTIKEL 8 EVRM. Schadevergoedingsvordering na uitspraak EHRM (Romet t. Nederland). Romet is, nadat hij zijn rijbewijs was kwijtgeraakt, slachtoffer geworden van identiteitsfraude. Een groot aantal auto's is door derden met behulp van het vermiste rijbewijs in het kentekenregister op zijn naam gesteld. Als gevolg daarvan zijn hem boetes en belastingaanslagen opgelegd, is hij wegens wanbetaling meermalen gegijzeld, en is hem een bijstandsuitkering geweigerd omdat (naar eigen zeggen) hij als autohandelaar werd beschouwd. Met het oordeel van het EHRM dat Nederland artikel 8 EVRM heeft geschonden, is de schending van een fundamenteel rechtsbeginsel gegeven, met het gevolg dat de Staat, mits aan de overige eisen voor onrechtmatige daad is voldaan, aansprakelijk is jegens Romet. In de stellingen van Romet ligt besloten dat het onrechtmatig handelen van de Staat mede is gelegen in een schending door de rechter (de Afdeling) van artikel 8 EVRM (onrechtmatige rechtspraak). In dit laatste verband merkt de rechtbank nog op dat, indien de procedure die Romet aanhangig heeft gemaakt bij het EHRM op 10 februari 2006 moet worden beschouwd als het instellen van een eis als bedoeld in artikel 3:316 lid 1 BW, geldt dat de op 14 januari 2004 aangevangen verjaringstermijn met ingang van eerstgenoemde datum in beginsel is gestuit en voorts opnieuw is aangevangen. Stuiting wordt in dat geval geacht niet te hebben plaatsgevonden als de eis wordt afgewezen, tenzij tijdig, binnen zes maanden, opnieuw een eis wordt ingesteld en deze alsnog tot toewijzing leidt. Ingevolge het tweede lid van dat artikel had Romet dus, gegeven het feit dat zijn eis tot vergoeding van schade door het EHRM bij uitspraak van 14 februari 2012 grotendeels is afgewezen, om de verjaring te stuiten een nieuwe eis bij de civiele rechter moeten instellen binnen zes maanden nadat de uitspraak van het EHRM in kracht van gewijsde ging, te weten uiterlijk op 14 augustus 2012. Dat heeft Romet niet gedaan. Ook langs deze weg beredeneerd is de vordering dus verjaard.

LITERATUUR

E.C. Gijssels & E.R. de Jong, [Overheidsfalen en het EVRM bij ernstige bedreigingen voor de fysieke veiligheid](#), in: Nederlands Tijdschrift voor Burgerlijk Recht, 2016, nr. 2, NTBR 2016/6

OVERIG

EU-staatssteunregels zaak van decentrale overheden ([sconline](#))

Staatssteun (B)

HvJEU – CONCLUSIE A-G WAHL – 4 februari 2016 – Zaak C-211/15 P – Orange / Commissie – [conclusie](#)

AG: Ook een maatregel bedoeld om een vermeend structureel of concurrentieel nadeel voor een onderneming weg te nemen kan staatssteun opleveren

Als rechtsopvolger betaalt Orange een vergoeding voor betaling en beheer van de pensioenen van ambtenaren van het voormalige France Télécom door de Franse staat. Regelgeving waarbij die vergoeding werd verlaagd is aangemerkt als verboden staatssteun. Het beroep dat Orange hiertegen aantekende werd door het Gerecht verworpen. De AG adviseert nu ook de hogere voorziening af te wijzen. In het bijzonder heeft volgens de AG te gelden dat het feit dat een overheidsmaatregel bedoeld een vermeend structureel of concurrentieel nadeel voor een onderneming weg te nemen, de kwalificatie staatssteun niet kan uitsluiten.

HvJEU – ARREST – 4 februari 2016 – Zaak T-287/11 – Heitkamp BauHolding / Commissie – [arrest](#)

HvJEU – ARREST – 4 februari 2016 – Zaak T-620/11 – GFKL Financial Services / Commissie – [arrest](#)

Is verrekening van verliezen ingeval van sanering staatssteun? Beroep ongegrond.

De Duitse mogelijkheid om verliezen af te trekken van de belastbare inkomsten van de volgende jaren, gold onder meer ingeval een onderneming in moeilijkheden werd overgenomen met het oog op sanering. De Commissie heeft deze 'saneringsclausule' in de Duitse wetgeving evenwel aangemerkt als verboden staatssteun, onder meer op de grond dat de clausule bedoeld is om uit de economische en financiële crisis voortvloeiende problemen aan te pakken en dat doel buiten het belastingstelsel ligt. Een onderneming die het verkregen 'voordeel' nu moet terugbetalen keert zich tegen dit besluit van de Commissie. Het gerecht, dat de onderneming als 'belanghebbende' ontvankelijk acht, verwerpt echter de bezwaren dat de clausule niet selectief zou zijn, daarbij geen staatsmiddelen zouden worden gebruikt en het vertrouwensbeginsel is geschonden, en verklaart het beroep ongegrond.

HvJEU – CONCLUSIE A-G WAHL – 18 februari 2016 – Zaak C-526/14 – Kotnik e.a. – Grote Kamer – [conclusie](#)

RICHTLIJN 2001/24/EG. RICHTLIJN 2012/30/EU. RICHTLIJN 2014/59/EU. Het is algemeen aanvaard dat verschillende vormen van overheidsingrijpen nodig kunnen zijn

om een financiële crisis te bezweren, met name om de stabiliteit van de financiële markten te verzekeren. Tijdens de recente financiële crisis hebben diverse lidstaten van de Europese Unie en ook landen in de rest van de wereld een beroep gedaan op een verscheidenheid aan bail-inmaatregelen om de levensvatbaarheid van banken te herstellen. In het voorliggende geval – het eerste verzoek om een prejudiciële beslissing van de Ustavno sodišče (grondwettelijk hof) – gaat het in feite om bail-inmaatregelen, zogeheten lastendelingsmaatregelen, (punten 40 tot en met 46 van de laatste bankenmededeling van de Commissie die is bedoeld om een kader te bieden voor de beoordeling van de verenigbaarheid van tijdens de crisis aan banken verleende staatssteun). De verwijzende rechter verzoekt het Hof met name om verduidelijking op het punt van de geldigheid en de uitlegging van de bepalingen van die mededeling en stelt een aantal belangrijke juridische kwesties aan de orde

A-G: De mededeling van de Commissie betreffende de toepassing vanaf 1 augustus 2013 van de staatssteunregels op maatregelen ter ondersteuning van banken in het kader van de financiële crisis („bankenmededeling”) is niet bindend voor de lidstaten. De punten 40 tot en met 46 van de bankenmededeling overschrijden niet de bevoegdheid die ingevolge de artikelen 107 VWEU tot en met 109 VWEU aan de Commissie is toegekend; er is geen sprake van een onjuiste uitlegging of toepassing van de staatssteunregels door de Commissie wanneer zij zich op het standpunt stelt dat voor steun aan noodlijdende banken in de situaties die onder de bankenmededeling vallen normaal gesproken is vereist dat lastendelingsmaatregelen verenigbaar zijn met artikel 107, lid 3, onder b), VWEU;

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Duitsland – 23 februari 2016 – Zaak C-22/16 – Fondul Proprietatea – [verwijzing](#)

ARTIKELEN 107 en 108 VWEU. RICHTLIJN 2009/72/EG. De zaak betreft de aanleg van een onderzeese kabel van Roemenië naar Turkije waarvoor een projectvennootschap is opgericht en aandelen zijn uitgegeven. Verzoekster verwijt verweerster dat zij ten onrechte niet ingaat op de in Richtlijn 2009/72 vereiste 'ontvlechting'. Verzoekster wijst op uitspraken van het HvJEU waarin het Hof heeft geoordeeld dat in bedrijven waarin de Staat een meerderheid bezit de 'middelen' als 'staatsmiddelen' kunnen worden aangemerkt. De verwijzende rechter constateert dat de Roemeense staat helemaal alleen heeft beslist het onderzeese kabelproject te lanceren en de projectvennootschap op te richten. Hij dient na te gaan of de in de vennootschap gestorte bedragen 'staatsmiddelen' zijn, of sprake is van bevoordeling van wind- en zonne-energieproducenten (van wie de overtollige productie naar Turkije zal worden uitgevoerd) en of dat handelsverkeer gevolgen zal hebben voor bestaande of potentiële handelsstromen. Daarnaast zal hij moeten oordelen over strijd met het beginsel van ontvlechting.

COMMISSIE

- Commission opens in-depth investigation into measures for Spanish postal operator Correos ([EC](#))
- Commission approves impaired asset management measures for banks in Hungary and Italy ([EC](#))

OVERIG

Recente ontwikkelingen in staatssteunrecht bij grondtransacties ([Europa decentraal](#))

Terrorisme (B - S)

REGELGEVING NL – Tijdelijke wet bestuurlijke maatregelen terrorismebestrijding

Tijdelijke regels inzake het opleggen van vrijheidsbeperkende maatregelen aan personen die een gevaar vormen voor de nationale veiligheid of die voornemens zijn zich aan te sluiten bij terroristische strijdgroepen en inzake het weigeren en intrekken van beschikkingen bij ernstig gevaar voor gebruik ervan voor terroristische activiteiten (Tijdelijke wet bestuurlijke maatregelen terrorismebestrijding), 34 359 , [kamerstukken 34359, nr. 5](#)

LITERATUUR

H.G. van der Wilt, [Terrorisme: tussen strafrecht en oorlogsrecht](#), in: Delikt en Delinkwent 2016, nr. 2, DD 2016/5

TWEEDE KAMER

- Vragen van het lid Koşer Kaya (D66) aan de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties over de samenwerking van de AIVD in Europees verband via de Counter Terrorism Group (ingezonden 4 februari 2016), ([overheid.nl](#))
- AO terrorismebestrijding ([overheid.nl](#))

OVERIG

- Security v Privacy: Should Apple Unlock A Terrorist's iPhone? ([rightsinfo](#))
- The European Union's Counter-Terrorism Policy: clear-cut or counter-intuitive? ([KSLR](#))
- EU-Actieplan tegen financiële steun terrorisme ([ECER](#))

Verkiezingen en kiesrecht

NOOT – bij EHRM 28 januari 2016 Partei die Friesen t. Duitsland
Partei Die Friesen v. Germany: Federalism trumps uniform protection of national minority rights ([strasbourgobservers](#))

Verzekeringen (C)

REGELGEVING EU

- **Verzekeringsdistributie:** Richtlijn (EU) 2016/97 van het Europees Parlement en de Raad van 20 januari 2016 betreffende verzekeringsdistributie (herschikking), [PB L 26 van 2.2.2016](#)
- **Solvabiliteit II:** Uitvoeringsverordening (EU) 2016/165 van de Commissie van 5 februari 2016 tot vaststelling van technische

informatie voor de berekening van de technische voorzieningen en het kernvermogen voor rapportering met referentiedata vanaf 1 januari tot en met 30 maart 2016 in overeenstemming met Richtlijn 2009/138/EG van het Europees Parlement en de Raad (Solvabiliteit II),
[PB L 32 van 9.2.2016](#)

LITERATUUR

Out Now: New Expanded Edition of "Principles of European Insurance Contract Law (PEICL)" ([conflict of laws](#))

Vrijheid van meningsuiting (C)

EHRM – ARREST – 2 februari 2016 – Magyar Tartalomszolgálatok Egyesülete en Index.hu Zrt t. Hongarije – [persbericht](#) – [arrest](#) (niveau 2)

ARTIKEL 8 EVRM. Betreft de vraag naar de aansprakelijkheid voor vulgaire en beledigende teksten geplaatst op websites van zelfregulerende internet providers. Het hof overweegt dat er sprake moet zijn van een belangenafweging tussen de vrijheid van meningsuiting en het recht op respect voor de reputatie van anderen. In dit geval is geen juiste belangenafweging gemaakt en is sprake van schending van artikel 10 EVRM: ondanks dat sprake is van een zelfregulerende website is de organisatie daarachter verantwoordelijk voor de daarop geplaatste teksten.

- Intermediary liability (again) – Jonathan McCully ([Inform's](#))
- MTE v Hungary: is the ECtHR rewriting Delfi v Estonia? – Sophie Stalla-Bourdillon ([inform's](#))
- Offensive Online Comments, Delfi confirmed but tempered – Dirk Voorhoof and Eva Lievens ([Inform's](#))
- EHRM: nieuwssite niet aansprakelijk voor 'rude and vulgar comments' ([IE-forum](#))
- Freedom of expression and liability for Internet comments: a key new ECHR judgment ([EU law analysis](#))

EHRM – ARREST – 2 februari 2016 – Erdener t. Turkije – [persbericht](#) – [arrest](#) (niveau 2)

ARTIKEL 10 EVRM. De zaak betreft de handhaving van een civielrechtelijke vordering wegens laster tegen klaagster, die destijds een lid van het Turkse parlement was, op grond van haar opmerkingen in de pers, waarin zij kritiek leverde op de medische verzorging van de premier Ecevit, in een particulier universitair ziekenhuis. Het Hof oordeelt dat het vonnis tegen klaagster disproportioneel was omdat haar opmerkingen, die werden gemaakt in een privégesprek met een journalist over een onderwerp dat breeduit in de media en onder andere parlementariërs werd besproken, een persoonlijke mening betroffen met voldoende feitelijke basis.

EHRM – ARREST – 16 februari 2016 – Ärztekammer für Wien und Dorner t. Oostenrijk – [persbericht](#) – [arrest](#) (niveau 2)

ARTIKEL 10 EVRM. Verzoekers in deze zaak zijn de Weense Kamer van artsen en de heer Dorner, de toenmalige voorzitter van die kamer. Zij klagen over een verbod dat Oostenrijkse rechter heeft opgelegd aan verzoekers om bepaalde negatieve uitlatingen te doen over een privaatrechtelijke onderneming. Volgens verzoekers wordt daarmee het recht op vrijheid van meningsuiting geschonden. Het Hof oordeelt dat er geen sprake is van schending van artikel 10.

73. In conclusion, the Court finds that the interference with the exercise of the second applicant's right to freedom of expression was necessary in a democratic society, within the meaning of Article 10 of the Convention, in order to protect the reputation and rights of the F. company. There has therefore been no violation of Article 10 of the Convention.

- Ärztekammer für Wien and Dorner v Austria, Injunctions prohibiting attack on company's reputation did not violate Article 10 – Hugh Tomlinson QC ([Inform's](#))

EHRM – ARREST – 25 februari 2016 – Société de conception de presse en d'édition t. Frankrijk – [persbericht](#) – [arrest](#) (niveau 2)

Partieel publicatieverbod choquerende foto's niet in strijd met artikel 10

ARTIKEL 10 EVRM. De zaak betreft de publicatie van een artikel in het tijdschrift Choc over de ontvoering en marteling (met fatale gevolgen) van een jongeman in 2006. Op de voorpagina en bij het artikel waren choquerende foto's geplaatst die door de ontvoerders in het kader van de onderhandelingen over zijn vrijlating aan de familie van het slachtoffer waren gestuurd. In een procedure die door zijn nabestaanden tegen het tijdschrift was aangespannen was door de rechter bevolen dat de foto's zwart gemaakt moesten worden in de nog te koop aan te bieden exemplaren. De klacht bij het EHRM richt zich tegen deze beslissing.

Het hof wijst op de impact op de nabestaanden en de verplichtingen van de redactie om een belangenafweging te maken in gevallen waarin publicatie een inbreuk op de persoonlijke levenssfeer van derden kan maken.

Door de keuze van de nationale rechter om de inbreuk op de vrijheid die journalisten onder art. 10 genieten te beperken tot het zwartmaken van de foto's, en de tekst van de publicatie ongemoeid te laten, acht het hof deze inbreuk proportioneel en geen schending van art. 10.

- L'image d'Ilan Halimi devant la CEDH : le poids des mots, le choc des photos ([libertés chéries](#))

NOTEN – bij EHRM

EHRM 12 januari 2016 [Genner t. Oostenrijk](#)

Insulting a politician right after her death: does the ECHR protect the reputation of the deceased? – Valeska David ([Inform's](#))

EHRM 19 januari 2016, [Görmüs e.a. tegen Turkije](#)

EHRM benadrukt belang van bescherming bronnen en klokkenluiders ([IE-forum](#))

OVERIG

- The Legal Protection of Privacy and Freedom of Expression, Part 1 – Dominic Crossley ([inform's](#))
- The Legal Protection of Privacy and Freedom of Expression, Part 2 – Dominic Crossley ([inform's](#))
- Free expression vs reputational rights: liability of online intermediaries ([Panopticon](#))

Vrijheid van vereniging (B – S)

EHRM – ARREST – 11 februari 2016 – Huseynli t. Azerbeidzjan – [persbericht](#) – [arrest](#) (niveau 2)

ARTIKEL 11 EVRM. Drie leden van de oppositie zijn door de politie opgepakt op grond van administratieve overtredingen. Klagers stellen dat het feitelijk een actie betreft om hen te straffen voor het deelnemen aan de demonstraties door de oppositie. Daarnaast waren zij niet in de gelegenheid hun verdediging voor te bereiden, hadden ze geen recht op een advocaat naar keuze en zijn ze niet goed geïnformeerd over de reden van de aanhouding. Het hof geeft klagers gelijk en neemt een schending aan van artikel 11, 6 en 5 EVRM (zie ook Ibrahimov and others v. Azerbaidjan)

EHRM – ARREST – 11 februari 2016 – Ibrahimov t. Azerbeidzjan – [persbericht](#) – [arrest](#) (niveau 2)

ARTIKEL 11 EVRM. Drie leden van een jongerengroep zijn tijdens een demonstratie opgepakt en veroordeeld voor het feit dat zij niet wilden stoppen met de deelname aan een verboden demonstratie. Klagers stellen dat zij al bij de demonstratie wegreunden bij het zien van de politie. Klagers zijn een nacht vastgehouden terwijl zij geen kopie kregen van de aanklacht en ze evenmin toegang hadden tot een advocaat. Het hof neemt een schending aan van 11, 6 en 5 EVRM (zie ook Huseynli and others v. Azerbaidjan).

Woonvergunning en vrijheid van verplaatsing, artikel 2, Protocol 4 EVRM (B)

EHRM – ARREST – 22 februari 2016 – Garib t. Nederland – [persbericht](#) – [arrest](#) (niveau 1)

Wet bijzondere maatregelen grootstedelijke problematiek en daaraan gerelateerde wetgeving niet in strijd met artikel 2, protocol 4 van het Verdrag

ARTIKEL 2, PROTOCOL 4 EVRM. De zaak betreft de klacht van een vrouw over woonbeperkingen in een district van Rotterdam op grond van de 'Wet bijzondere maatregelen grootstedelijke problematiek' en daaraan gerelateerde wetgeving. Haar aanvraag voor een huisvestingsvergunning in de binnenstad van Rotterdam is geweigerd, op de grond dat zij niet zes jaren voorafgaand aan de aanvraag in het gebied in Rotterdam heeft gewoond en zij geen inkomen heeft uit werk, waardoor zij niet voldoet aan de inkomenseis op grond waarvan een uitzondering zou kunnen worden gemaakt op eerstgenoemde eis. Zij klaagt dat zij aldus niet in staat is haar woonplaats vrij te kiezen.

Het hof overweegt dat deze maatregel een legitiem doel nastreeft, namelijk het omkeren van de achteruitgang in verarmde binnenstedelijke gebieden en het verbeteren van de kwaliteit van leven, en dat de maatregel ook evenredig is aan dat doel. In het bijzonder bevat de wetgeving verschillende waarborgen voor degenen die niet in aanmerking komen voor een woning in deze gebieden en werd verzoekster niet verhinderd om woonplaats te kiezen in de gebieden in Rotterdam die buiten de wetgeving vallen. Het hof neemt derhalve geen schending van artikel 2, protocol 4 aan.

- Lokale Zuzugssperren für Arme: für Straßburg kein Freizügigkeitsproblem ([Verfassungsblog](#))
- Redt Straatsburgse soepelheid de Rotterdamse vestigingsverboden? ([NJB](#))
- [Jurisprudentienieuwsbrief bestuursrecht nr. 9](#)

DEEL 2 – OVERIGE INFORMATIE

Algemeen

The Newshub: a tool to follow EP politics as they happen ([EP](#))

Cursus en opleiding

Onderstaand overzicht staat ook op de [Wikipagina Cursus en opleiding Europees en Internationaal recht](#)

ONDERWERP	DATUM	TITEL
AANBESTEDING	podcast	EJTN podcast: EU Public Procurement Law training for judges podcast series, March 5-6, 2015 - filmed at The Academy of European Law (ERA), Trier
AANBESTEDING	5 of 12 april 2016	Basiscursus Nederlands en Europees aanbestedingsrecht, OSR, Utrecht, 10.00-16.30 uur
AANBESTEDING	5 en 12 april 2016	Aanbestedingsrecht en Mededingingsrecht, OSR, Utrecht, 10.00-16.30uur
AANBESTEDING	6-apr-16	Aanbestedingscongres UU en UVA, Amsterdam, 10.30-17.00 uur
AANBESTEDING	7-8 april 2016	The New Procurement Directive, Financial Regulation and Implementation, EIPA, Maastricht
AANBESTEDING	21-22 april 2016	European Public Procurement, PPP/Private Finance and Concessions, EIPA, Dubrovnik
AANBESTEDING	3 en 10 nov 2016	Aanbestedingsrecht en Mededingingsrecht, OSR, Utrecht, 10.00-16.30uur
AANBESTEDING	3 of 10 nov 2016	Basiscursus Nederlands en Europees aanbestedingsrecht, OSR, Utrecht, 10.00-16.30 uur
ALGEMEEN	webcollege	Europees recht in Nederland, Amsterdam law academy
ALGEMEEN	webcollege	Gratis webcolleges EU-recht beschikbaar op MIJN SSR
ALGEMEEN	e- learning	The Preliminary Reference Procedure before the CJEU, ERA
ALGEMEEN	webcollege	'Europees recht in Nederland', Amsterdam law academy, 2 uur
ALGEMEEN	17-mrt-16	EVRM algemeen, SSR, Rotterdam
ALGEMEEN	21-mrt-16	Conference on 'Access to and Reuse of EU Legal Information', Publications Office, Brussel
ALGEMEEN	18-19 april 2016	Europe on the Internet - Finding your Way through the European Information Jungle, EIPA, Maatsricht
ALGEMEEN	22-apr-16	SSR: EU en haar invloed op het Nederlandse rechtssysteem, Amsterdam (6 pt)
ALGEMEEN	6-dec-16	EVRM algemeen, SSR, Utrecht

ONDERWERP	DATUM	TITEL
ARBEID	17-18 mrt 2016	Annual Conference on European Labour Law 2016, ERA, Trier
ARBEID	23-24 mei 2016	EU Gender Equality Law, ERA, Trier
ARBEID	25-26 april 2016	EU Gender Equality Law, ERA, Trier
ASIEL & MIGRATIE	webcollege	SSR webcollege 'Procedurerichtlijn, het rechterlijk toetsingskader
ASIEL & MIGRATIE	16-mrt-16	Congres VU Law Academy: Hoge asielinstroom: gevolgen voor de rechtspraak, Amsterdam, 13.00 – 17.00 uur
ASIEL & MIGRATIE	17-mrt-16	Congres 'Hoge asielinstroom: gevolgen voor de rechtspraak', VU Amsterdam, 13.00-17.00 uur
ASIEL & MIGRATIE	5-apr-16	Actualiteiten jurisprudentie HvJEU, Stichting migratierecht, Utrecht, 12.30 tot 17.15 uur
ASIEL & MIGRATIE	12-apr-16	Actualiteiten vreemdelingenbewaring, Stichting migratierecht, Amsterdam, 12.30 tot 17.15 uur
ASIEL & MIGRATIE	19-apr-16	Ongewenste vreemdelingen, Maastricht University, 13.15 – 17.45 uur, Utrecht
ASIEL & MIGRATIE	21-apr-16	Actualiteiten vreemdelingenbewaring, Stichting migratierecht, Utrecht, 12.30 tot 17.15 uur
ASIEL & MIGRATIE	12-13 mei 2016	Annual Conference on European Migration Law 2016, ERA, Brussel
ASIEL&MIGR	31-mei-16	Actualiteiten EU-migratierecht I, OSR, Utrecht
ASIEL&MIGR	7-jun-16	Actualiteiten EU-migratierecht II (asiel), OSR, Utrecht
ASIEL&MIGR	21-nov-16	Actualiteiten EU-migratierecht II (asiel), OSR, Utrecht
ASIEL&MIGR	28-nov-16	Unieburgerschap, OSR, Utrecht
ASIEL&MIGR	29-nov-16	Actualiteiten Gezinsmigratie**a, OSR, Utrecht, 10.00-16.30 uur
ASIEL&MIGR	9-dec-16	Actualiteiten EU-migratierecht I (regulier)**a, OSR, Utrecht
BEVRIEZING TEGOEDEN	19-20 mei 2016	The Freezing, Confiscation and Recovery of Assets, ERA, Trier
CIVIEL	26-apr-16	SSR: Europees privaatrecht, Utrecht, 6 pt
CIVIEL	26-sep-16	SSR: Europees privaatrecht, Utrecht, 6 pt
CONSUMENTEN	webcollege	Consumentenrecht voor verkoper, leverancier en consument, Amsterdam law academy
CONSUMENTEN	18-20 april 2016	ADR and justice conference, Oxford inschrijving
CONSUMENTEN	6-jun-16	Yale - Humboldt Consumer Law Lectures, Berlijn (deadline: 27 mei 2016)

ONDERWERP	DATUM	TITEL
DISCRIMINATIE	4-6 mei 2016	Applying EU Anti-Discrimination Law, ERA, Barcelona
ERFRECHT	webcollege	Europese erfrechtverordening, via SSR.nl (alléén voor de rechtspraak)
ERFRECHT	4-mrt-16	Conference: EU Cross-Border Succession Law, Milaan,
FAMILIE	11-12 feb 2016	Recent Case Law of the European Court of Human Rights in Family Law Matters, Straatsburg
FAMILIE/ GRONDRECHTEN	18-19 april 2016	Same-sex Relationships and Beyond: Gender Matters in the EU, ERA, Hamburg
FAMILIE/ GRONDRECHTEN	5-6 mei 2016	The Rights of the Child in Practice, ERA, Krakow
FINANCIËLE MARKT	17-18 mrt 2016	Best Practices in Financial Supervision: Focus on Market Abuse, ERA, Trier
FISCAAL	19-apr-16	Europa: kansen en risico's voor de Nederlandse fiscalist?, PAOB, Utrecht, 10.00- 17.00 uur
FISCAAL	9-mei-16	Het nieuwe verdrag met Duitsland, PAOB, Utrecht, 10.00-17.00 uur
FISCAAL	23-mei-16	BEPS revisted, BAOP, Utrecht, 10.00-17.00 uur
FISCAAL	31-mei-16	Migratie van natuurlijke personen, PAOB, Utrecht, 10.00- 17.00 uur
GENEESMIDDELEN	25-26 feb 2016	ERA: Annual Conference on EU Law in the Pharmaceutical Sector 2016, Brussel
GEZONDHEID	webcollege	Het recht op gezondheidszorg over de grens, Amsterdam law academy
GEZONDHEID	19-20 mei 2016	Annual Conference on EU Law in the Food Sector 2016, ERA, Trier
GRONDRECHTEN	4-6 mei 2016	EU antidiscrimination law, ERA, Barcelona
IE	e-learning	How to make the best use of the case law of the CJEU on EU copyright in your legal practice? Ten questions on European copyright law, ERA
IE	16-mrt-16	IE Symposium Zeist, AIPPI, 9.30 – 16.30 uur
IE	21-22 april 2016	Geographical Indications and Trade Marks at the Crossroads, ERA, Trier
INSOLVENTIE	12-13 mei 2016	Cross-border Insolvency Proceedings, ERA, Trier
MEDEDINGING	3-mrt-16	Cartel Enforcement in the EU: Liability, Fines, Settlements, ERA, Brussel
MEDIA	2-3 juni 2016	Annual Conference on European Media Law 2016, ERA, Brussel

ONDERWERP	DATUM	TITEL
MILIEU	podcast	EJTN podcast: Seminar on Access to Courts in Environmental Law Matters (seminar van 7 oktober 2013)
MILIEU & NATUUR	17-18 mrt 2016	Annual Conference on European Environmental Law 2016, ERA, Trier
MILIEU & NATUUR	20-22 april 2016	Workshop on how to enforce EU legislation on biodiversity and wildlife trafficking, Madrid, Spanje
MILIEU & NATUUR	17-jun-16	Workshop „The preliminary reference procedure as a compliance mechanism of EU environmental law“, Brussel
PRIVACY	11-apr-16	ECER seminar: Nieuwe privacybescherming in de EU, 15.00-17.00 uur
PRIVACY	4-8 juli 2016	Summer course privacy Law and Policy, 4-8 July 2016, UvA
STAATSTEUN	19-20 mei 2016	State Aid Proceedings and Litigation, ERA, Trier
STRAF	e-learning	The European Arrest Warrant: 10 Key Questions for Defence Counsel, specialised e-learning course, ERA
STRAF	25-26 april 2016	Cybercrime Mock Trial, Role play on how to conduct trials in cybercrimecases, ERA, Trier
STRAF	10-11 mei 2016	Fighting Cybercrime: Between Legal Challenges and Practical Difficulties, ERA, Dublin
STRAF	12-13 mei 2016	ouble Prosecution and Conflicts of Jurisdiction in Cross-border Criminal Proceedings, ERA, Trier ERA offers a special reduced registration fee of 175€ (instead of 264 €) to ALLjudges and prosecutors from EU Member States
STRAF	22-27 mei 2016	Studieweek Samenwerking in strafzaken tussen Duitsland en Nederland. Wustrau, Duitsland. Het programma staat op de wiki Cursus & opleiding (alleen intern). Er is plaats voor in totaal 20 deelnemers en is bedoeld voor rc's, rechters en IRC's. Vanwege de opzet van de studieweek is het van belang dat u ervaring heeft in de samenwerking met Duitsland.
STRAF/PROCES	4-6 mrt 2016	PRACTITIONER TRAINING COURSE: "The EU directives on fair trial rights in criminal proceedings", Athene, Griekenland, i.s.m. CECL
SZ	19-apr-16	Internationale sociale zekerheid, OSR, Utrecht, 10.00-16.30 uur
SZ	19-20 mei 2016	Annual Conference on European Social Security Law 2016, ERA, Trier
VERZEKERINGEN	3-4 mrt 2016	Annual Conference on European Insurance Law 2016, ERA, Trier

Zie ook:

- [Catalogus 2016 "European Centre for Judges and Lawyers Catalogue" – EIPA](#)
- [ERA e-Learning Courses at a glance](#)

Informatievoorziening (alleen voor de rechtspraak)

Kennisportaal Europees recht

Een handige startpagina is het [Kennisportaal Europees recht](#) op de wiki. Deze pagina bevat links naar alle informatiebronnen binnen en buiten de rechtspraak op het gebied van Europees recht. Het bevat ook een link naar de teksten van het EVRM, het VEU en het VWEU en het Handvest grondrechten.

Actuele nieuwsberichten staan op [Intro Europees](#) en op twitter:

[@EuropeanCourts](#) en [JoanneBik1](#)

Nieuwsbrieven

- [Nieuwsbrief van de persafdeling van het EU-Hof](#) (ECER website)
- [EUR-Alert jurisprudentienieuwsbrief van het Belgische GCE-netwerk](#) (INTRO) – nr. 2, 2015
- [Brussels law societies \(nieuw: nu externe link\)](#): februari 2016
- [KESM \(voorheen EKS\) nieuwsbrief Rechtbank Amsterdam](#) (alleen intern): februari 2016
- [Jurisprudentienieuwsbrief bestuursrecht Landelijk stafbureau](#)
- [Information note ECHR](#): januari 2016
- [EASO Newsletter](#): februari 2016¹

NL prejudiciële verwijzingen

Hoge Raad	4 december 2015 (4-2-2016 ECER)	ECLI:NL:HR:2015:3464	douane	
Rechtbank Noord-Holland	8 december 2015	ECLI:NL:RBNHO:2015:11305 (alleen e-archief)	tariefindeling	
Rechtbank Amsterdam	24 februari 2016	ECLI:NL:RBAMS:2016:868	overlevering	C-108/16 (PPU)-Dworzecki
Rechtbank Midden-Nederland	24 februari 2016	ECLI:NL:RBMNE:2016:954	insolventie; obergang onderneming	

NL zaken bij EU-Hof en EHRM

29 januari 2016	Zaken C-10/14 C-14/14 en C-17/14 Miljoen e.a.	nationale conclusie AG	dividendbelasting	Hoge Raad
1 februari 2016	Zaken C-131/13, C-163/13 en C-164/13 Italmoda	nationale conclusie AG	btw	Hoge Raad

¹ The European asylum support organisation (EASO) is an agency of the European Union set up by [Regulation \(EU\) 439/2010](#) of the European Parliament and of the Council.

4 februari 2016	Zaak C-465/15 Wieland en Rothwangl	conclusie	SZ	CRvB
15 februari 2016	Zaak C-601/15 PPU J.N	arrest HvJEU	asiel& migratie	Raad van State
22 februari 2016	Garib t. Nederland	arrest EHRM	woonvergunning	-
25 februari 2016	Zaak C-143/15 G.E. Security	arrest HvJEU	tariefindeling	Hoge Raad
25 februari 2016	Zaak C-22/15 Commissie / Nederland	arrest HvJEU	btw-vrijstelling watersport	-

Vacatures

Websites

- [EURES: the European job mobility portal](#) van de Europese Commissie
- [European personnel selection office \(EPSO\)](#): Vacatures en concours) bij EU- instellingen
- [Euractiv Europese vacatures](#): Overige Europese vacatures NL zaken bij EU-Hof en EHRM Vacatures